

PRAGYATA

Guidelines for Digital Education

PAGE 20

પ્રજ્ઞાતા દિશાનિર્દેશો

AFSPA

ARMED FORCES SPECIAL POWERS ACT

PAGE 2

નાગાલેન્ડમાં AFSPA
6 મહિના માટે લંબાવાયું

The State of Food Security and Nutrition in the World

ECOSOC HLPF Special Event

PAGE 29

ખાદ્ય સુરક્ષા અને પોષણની સ્થિતિ
રિપોર્ટ 2019

સંપાદકની કલમે

વર્તમાન પ્રવાહો એ કોઈપણ સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષા માટે મહત્વનો ભાગ ભજવે છે. વર્તમાન પ્રવાહો પરીક્ષા માટે અગત્યતા ધરાવે છે પરંતુ તેનું ક્ષેત્ર એટલું વિશાળ છે કે પ્રશ્નો કોઈપણ ઘટના આધારીત પૂછવામાં આવતા હોય છે. વર્તમાન પ્રવાહોની આ અનિશ્ચિતતા દૂર કરી, વિદ્યાર્થીઓને એક જ સ્ત્રોતમાંથી તૈયારી કરવાની મહેનત થાય અને સમયમાં પણ બચાવ થાય તે આધારે જ 'ICE Miracle' નામનું આ મેગેઝિન તૈયાર કરવામાં આવ્યું છે. જે દર 15 દિવસે પ્રકાશિત કરવામાં આવશે.

વર્ષ 2017થી લેવામાં આવતી GPSCની બધી જ પરીક્ષાઓના વર્તમાન પ્રવાહોના પ્રશ્નોનું વિશ્લેષણ કર્યા બાદ GPSC દ્વારા આવરી લેવામાં આવતા તમામ પાસાઓને આ મેગેઝિન અંતર્ગત આવરી લેવામાં આવેલ છે. GPSC દ્વારા લેવામાં આવતી પરીક્ષા માટે રાષ્ટ્રીય તેમજ આંતરરાષ્ટ્રીય ઘટનાઓનું વિશ્લેષણ કરવાની જરૂરીયાત રહેતી હોય છે અને વિશ્લેષણનું કૌશલ્ય ત્યારે જ કેળવી શકાય જ્યારે આ ઘટનાઓને વિવિધ દૃષ્ટિકોણથી જોવામાં આવે અને ખાસ કરીને આવી માહિતી ગુજરાતીમાં ઉપલબ્ધ હોય તો વિદ્યાર્થીઓને તૈયારી કરવામાં સરળતા રહેતી હોય છે. આથી આવો બહુ—દૃષ્ટિકોણ કેળવવાનો પ્રયાસ આ મેગેઝિન દ્વારા ICEના માધ્યમથી કરવામાં આવેલો છે. અમને ચોક્કસ એવી આશા છે કે આ મેગેઝિન તમારી મહેનતને સરળ અને સચોટ બનાવશે અને આવો જ પ્રયાસ કરવા ICE કટિબદ્ધ છે.

1. બંધારણ અને રાજ્યવ્યવસ્થા...1

- ચીનની એપ પર પ્રતિબંધ.....1
- નાગાલેન્ડમાં 6 મહિના માટે AFSPA લંબાવાયુ
.....2
- મધ્યપ્રદેશમાં મંત્રીઓની સંખ્યા નિશ્ચિત
બંધારણીય સીમા કરતા વધુ.....3
- સેનામાં બધી મહિલા અધિકારીઓ માટે સ્થાયી
કમિશન.....3
- ભારતની પ્રથમ ઈ-લોક અદાલત.....4
- ચૂંટણી મોકૂફી અને ચૂંટણી પંચ.....5
- ગુજરાતના રબારી ભરવાડ અને ચારણ સમુદાય
.....6

2. અર્થતંત્ર.....7

- આઠ મુખ્ય ઉદ્યોગોના વિકાસ દરમાં ઘટાડો.....7
- વિશેષ તરલતા યોજના.....8
- ઉદ્યમ રજિસ્ટ્રેશન પોર્ટલ.....8
- ભારત-ચીન વેપાર ખાદ્યમાં ઘટાડો.....9
- રેલવેમાં ખાનગી ટ્રેનોનું સંચાલન.....10
- મત્સ્ય સંપદાની પ્રથમ આવૃત્તિ.....10
- છૂટક કુગાવામાં વધારો.....11
- નવા વાહન નોંધણી માટે FASTag.....12
- અમેરિકા ભારતનું સૌથી મોટું વ્યાપારી ભાગીદાર
.....13
- UK માટે ભારત FDIનો બીજો સૌથી મોટો સ્ત્રોત

.....13

- ગૂગલ ભારતમાં રોકાણ કરશે.....13

3. આંતરરાષ્ટ્રીય ઘટનાઓ.....14

- ચાબહાર રેલ પ્રોજેક્ટ.....14
- NAFTA 2.0.....14
- ઓપન સ્કાય સંધિ.....14

4. વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી...16

- CogX-2020 પુરસ્કાર.....16
- પ્લાઝમા બેંક.....16
- G4 વાયરસ.....17
- ચંદ્ર પર અગાઉના અંદાજ કરતા વધુ ધાતુ....18
- અનિવાર્ય લાયસન્સિંગ.....18
- માર્સ હેલિકોપ્ટર “ઇન્જેન્યુટી”.....19
- મંગળ ગ્રહના સૌથી મોટા પ્રાકૃતિક ગ્રહ
“ફોબોસ”નું ચિત્ર.....20
- પ્રજ્ઞાતા દિશા-નિર્દેશો.....20
- સરકારી ભૂમિની સુરક્ષા માટે અંતરિક્ષા ટેકનોલોજી
અને કૃત્રિમ બુદ્ધિમત્તાનો ઉપયોગ.....21
- C/2020 F3.....22
- શિશુ ન્યુમોનિયા નિવારણ માટે પ્રથમ સ્વદેશી રસીને
સ્વીકૃતિ.....22
- બિન-વ્યક્તિગત ડેટા.....23

5. યોજના/પોર્ટલ/રિપોર્ટ.....24

● સતત પહેલ.....	24
● “એકસીલેરેટ વિજ્ઞાન” યોજના.....	25
● નાડા એપ (NADA એપ).....	25
● ડ્રગ ડિસ્કવરી હેકથોન 2020.....	26
● પ્રેસ્ક ઘોર સમ્માન.....	26
● ઈ-કચરા પર રિપોર્ટ.....	27
● ઈ-કિસાન ધન.....	28
● વધુ સારી સેવા પ્રદાન કરવા હેતુ NHAI દ્વારા સડકોને રેન્કિંગ.....	28
● ખાદ્ય સુરક્ષા અને પોષણની સ્થિતિ રિપોર્ટ.....	29
● ભારતમાં ગરીબીની સ્થિતિ દર્શાવતો રિપોર્ટ.....	30
● વસતી વૃદ્ધિ પર વિશ્લેષણ.....	31
● ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યોની સ્વૈચ્છિક રાષ્ટ્રીય સમીક્ષા.....	32
● નેશનલ ઈન્ટેલિજન્સ ગ્રીડ.....	32
● આત્મનિર્ભર ભારત એપ ઈનોવેશન ચેલેન્જ.....	33
● Demo Days પહેલ.....	34
● Cycles 4 Change ચેલેન્જ.....	34
● રિચાર્જેબલ બેટરી પર રિપોર્ટ.....	35
● ઈન્ડેક્સ ઓફ કેન્સર પ્રિવેન્શન.....	36
● ATL એપ ડેવલપમેન્ટ મોડ્યુલ.....	36
● અસીમ પોર્ટલ.....	36
● મૂનેટિક બીમારઓ પર રિપોર્ટ.....	37
● સક્રિય ઔષધીય સામગ્રી (Active Pharmaceutical Ingredient-API) પર રિપોર્ટ	38
● આઝાદ પટ્ટન હાઈડ્રોલેક્ટ્રિક પ્રોજેક્ટ.....	39

6. પર્યાવરણ અને ભૌગોલિક ઘટનાઓ.....40

● સ્વચ્છ ઊર્જા ભારતના આર્થિક સુધારામાં મદદ.....	40
● ઉત્તરાખંડ દ્વારા ભૂમિ હસ્તાંતરણને મંજૂરી.....	40
● નેવેલી તથા વિઝાગ આપદા.....	41
● સ્ટ્રાઈપ્ડ હેયરસ્ટ્રેડ અને ઈલૂસિવ પ્રિન્સ.....	41
● જૈવિક ઈંધણ	41
● આસામમાં પૂર.....	43
● ખાદ્ય અને કૃષિ સંગઠન દ્વારા તીડ ચેતવણી..	43
● CAGના કાર્યાલયમાં “શહેરી વન”નું ઉદ્ઘાટન.....	44
● “છોડ લગાવો, પર્યાવરણ બચાવો”.....	45
● ભારતીય રેલવેનો શૂન્ય કાર્બન ઉત્સર્જન પ્રાપ્ત કરવા માટેનો લક્ષ્ય.....	45
● ચંબલ નદીમાં ડોલ્ડિનની સંખ્યામાં ઘટાડો.....	45
● ભારત ઊર્જા મોડેલ ફોરમ.....	46

7. ઇતિહાસ અને સંસ્કૃતિ.....47

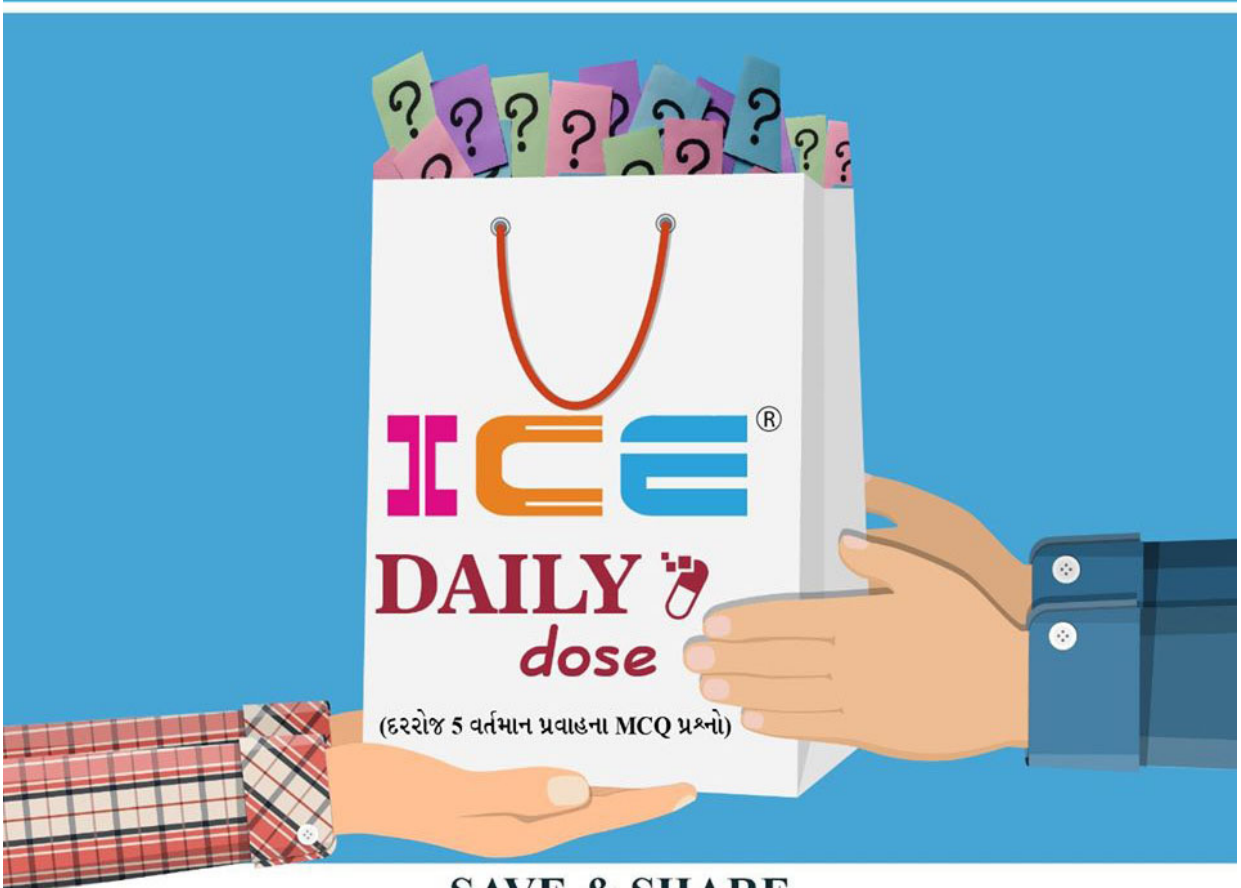
● ધમ્મ ચક્ર દિવસ.....	47
● સંસ્કૃત સાપ્તાહિકી.....	47
● માતાની પછેડી.....	48

8. અન્ય સંક્ષિપ્ત વર્તમાન પ્રવાહો.....49

● રાષ્ટ્રીય ચિકિત્સક દિવસ.....	49
● કિલ કોરોના અભિયાન.....	49

- 65 અને તેનાથી વધુ ઉંમરના લોકો માટે 5K મતપત્ર.....49
- ઓપરેશન સમુદ્ર સેતુ.....50
- “ડ્રીમ કેરલ” પ્રોજેક્ટ.....50
- ગ્રેટ ઇમિગ્રેંટસ સમ્માન.....50
- ડાયના પુરસ્કાર.....50
- સેન્ટ્રલ ઝૂ ઓથોરિટી.....51
- ફિટ હૈ તો હિટ હૈ ઇન્ડિયા.....51
- IOCL અને બેકસિમકો LPG લિમિટેડ વચ્ચે કરાર51
- ઓશક લવાસા ADBના નવા ઉપાધ્યક્ષ.....52
- શુદ્ધ UV સેનિટાઇઝર.....52
- વિશ્વ યુવા કૌશલ દિવસ.....52
- ઇન્દ્ર મણિ એ સંયુક્ત રાષ્ટ્રમાં ભારતના રાજદૂત અને સ્થાયી પ્રતિનિધિ તરીકે નિયુક્ત.....52
- “ઇન્તઝાર આપ કા” સોશિયલ મીડિયા અભિયાન53
- આવકના આધારે દેશોનું વર્ગીકરણ.....53
- એશિયાનો સૌથી મોટો સોલાર પ્લાન્ટ.....53
- બધા જ ઘરોમાં LPG ગેસ હોય તેવું રાજ્ય.....54
- બલરામ યોજના.....54
- વોન કર્મન પુરસ્કાર.....54
- દુનિયાની પ્રથમ રિયુઝેબલ PPE કીટ.....54
- જમ્મુ-કાશ્મીરમાં 6 વ્યુહાત્મક પુલોનું ઇ-ઉદ્ઘાટન55
- CII-ITC સસ્ટેનેબિલિટી પુરસ્કાર-2019.....55
- ભારત વેશ્વિક સપ્તાહ 2020.....56
- સંયુક્ત આરબ અમીરાતનું પ્રથમ મંગળ મિશન “હોપ”56

દરરોજ 5 મિનિટના 5 પ્રશ્નો સમજૂતી સાથે

SAVE & SHARE

Join Telegram : t.me/icerajkotofficial

ચીનની એપ પર પ્રતિબંધ

- ડેટા સુરક્ષા અને રાષ્ટ્રીય સાર્વભૌમત્વ સંબંધી ચિંતાનો આધાર આપતા, ભારત સરકાર દ્વારા 59 એપ પર પ્રતિબંધ લગાવવાની ઘોષણા કરવામાં આવી હતી.

સરકાર દ્વારા પોતાના નિર્ણયના

પદ્ધતિમાં આપવામાં આવેલ તર્ક

- ઈન્ફોર્મેશન એન્ડ ટેકનોલોજી મંત્રાલયે જોખમથી ઉભરતી પ્રકૃતિને ધ્યાનમાં રાખી 59 એપ્સને બ્લોક કરવાનો નિર્ણય લીધો છે.
- તેનું મુખ્ય કારણ એ છે કે આ એપ એ ભારતના સાર્વભૌમત્વ અને અખંડતા, ભારતની રક્ષા, રાજ્યની સુરક્ષા અને જાહેર વ્યવસ્થા માટે નુકસાનકારક છે.
- મંત્રાલય અનુસાર ડેટા સુરક્ષિત સંબંધિત બાબતોમાં 130 કરોડ ભારતીયોની ગોપનીયતાની સુરક્ષા માટેની ચિંતા વધી છે.
- ચીનની આવી એપ એ ઉપયોગકર્તાઓના ડેટાને ગેરકાયદેસર રીતે ભારતની બહાર સ્થિત સર્વરો પર પ્રસારિત કરે છે.
- આ આંકડાનું સંકલન અને માઈનીંગ તથા પ્રોફાઈલિંગ એવા તત્ત્વો દ્વારા કરવામાં આવે છે જે રાષ્ટ્રીય સુરક્ષા અને ભારતની રક્ષા માટે જોખમ છે. આ પ્રકારે તેનો અંતિમ પ્રભાવ એ ભારતના સાર્વભૌમત્વ અને અખંડિતતા માટે નુકસાનકારક છે.
- સરકાર અનુસાર આ પગલું ઉપયોગકર્તાઓને ડિજિટલ ડેટાને ચીનની સરકારથી બચાવવા માટે ઉઠાવવામાં આવ્યું છે તથા ડેટા સ્થાનિકીકરણ સંબંધી ચિંતાઓનું સમાધાન કરવામાં આવશે.

ડેટા સ્થાનિકીકરણ (Data Localisation)

- ડેટા સ્થાનિકીકરણ અર્થાત્ ડેટા ઉત્પન્ન કરતી કોઈ દેશની સીમાઓમાં ભૌતિક રૂપથી ઉપલબ્ધ ડિવાઈસ પર ડેટા સંગ્રહિત કરવો.
- તેના અંતર્ગત ભારતીય નાગરિકોનો ડેટા ભારતીય ભૂ-ભાગમાં જ સ્થિત કેન્દ્રમાં સંગ્રહિત કરવો જરૂરી છે.

ભારત માટે ડેટા સ્થાનિકીકરણ

શા માટે આવશ્યક છે ?

- નાગરિક ડેટાની સુરક્ષા, ડેટા ગોપનીયતા, ડેટા સાર્વભૌમત્વ, રાષ્ટ્રીય સુરક્ષા અને દેશના આર્થિક વિકાસને સુરક્ષિત રાખવા.
- ન્યાયાધીશ બી. એન. શ્રીકૃષ્ણની અધ્યક્ષતામાં ગઠિત સમિતિના રિપોર્ટમાં RBIની ભલામણો, ઈ-કમોર્સ નીતિ ડ્રાફ્ટ અને ક્લાઉડ નીતિ પેનલ ડ્રાફ્ટમાં ડેટા સ્થાનિકીકરણનો સંકેત આપવામાં આવ્યો છે.
- તકનીકી કંપનીઓ દ્વારા કરવામાં આવેલ વ્યાપક ડેટા સંગ્રહ તેમને દેશની બહાર ભારતીય ઉપયોગીકર્તાના ડેટાને પ્રોસેસ અને મુદ્રીકૃત કરવામાં સક્ષમ બનાવે છે. આથી, વ્યક્તિગત ડેટા અનિયંત્રિત અને મનસ્વી ઉપયોગના જોખમને ઘટાડવા માટે ડેટા સ્થાનિકીકરણ જરૂરી છે.
- ડિજિટલ તકનીકો (દા.ત. આર્ટિફિશિયલ ઈન્ટેલિજન્સ, મશીન લર્નિંગ) સંદર્ભે ડેટાની મર્યાદા સુનિશ્ચિત કરવી જરૂરી છે અન્યથા વિનાશકારી પરિણામો સર્જાય શકે છે.
- ક્લાઉડ કમ્યુટિંગની શરૂઆત સાથે ભારતીય વપરાશકારોનો ડેટા સીમાની બહાર પહોંચી જાય છે જેનાથી કોઈ વિવાદ ઉત્પન્ન થવા પર અધિકાર ક્ષેત્ર સંબંધી સંઘર્ષ થાય છે.

ડેટા સ્થાનીકીકરણ સંબંધિત

વિવિધ ભલામણો

- જસ્ટિસ બી. એન. શ્રીકૃષ્ણ સમિતિએ ડેટાને સીમાની બહાર સ્થળાંતર અને સંગ્રહ પર રોક લગાવવા હેતુ તેના સંબંધિત માપદંડોને કડક કરવાની ભલામણ કરી છે. સમિતિ એ વિદેશી સર્વેલન્સનો રોકવા હેતુ ભારતમાં આર્ટિફિશિયલ ઈન્ટેલિજન્સ પર્યાવરણ તૈયાર કરવા તથા કાયદાના અમલીકરણ માટે ડેટા સ્થાનીકીકરણ પર જોર આપે છે.
- રિઝર્વ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા દ્વારા ફક્ત ચૂકવણી પ્રણાલી ડેટાને ભારતમાં સંગ્રહિત કરવા માટે ચૂકવણી પ્રણાલી માટે એક કઠોર ડેટા સ્થાનીકીકરણ અધિસૂચના લાગુ કરેલ છે.
- સરકાર એ વર્ષ 2018ના એક ડેટા સંરક્ષણ નીતિ ડ્રાફ્ટ પર પણ કામ કરી રહી છે જે આ સમયે એક સંયુક્ત સંસદીય સમિતિ અંતર્ગત વિચાર માટે મૂકવામાં આવેલ છે.

નાગાલેન્ડમાં 6 મહિના માટે AFSPA લંબાવાયુ

- કેન્દ્ર સરકારે નાગાલેન્ડને અશાંત ક્ષેત્ર જાહેર કરી સશસ્ત્ર બળ (વિશેષ સત્તાઓ) અધિનિયમ, 1958 (Armed Forces Special Powers Act-AFSPA)ને 6 મહિના માટે લંબાવેલ છે. આથી AFSPA એ નાગાલેન્ડમાં 2020ના અંત સુધી લાગુ રહેશે.

Back to basics : AFSPA વિશે

- AFSPA એ વર્ષ 1958માં એક વટહુકમના માધ્યમથી લાવવામાં આવ્યું હતું ત્યારબાદ તેને કાયદાકીય માન્યતા આપવામાં આવી હતી.

- વર્ષ 1958 પછી પૂર્વોત્તર ભારતમાં બંધરણ લાગુ થયા પછી વધતા અલગાવવાદ, હિંસા અને વિદેશી આક્રમણોથી પ્રતિરક્ષા માટે મણિપુર અને આસામમાં 1958માં AFSPA લાગુ કરવામાં આવ્યો હતો.
- ત્યારબાદ 1972માં અમુક સુધારાઓ પછી આસામ, મણિપુર, ત્રિપુરા, મોઘાલય, અરુણાચલ પ્રદેશ, મિઝોરમ અને નાગાલેન્ડ સહિત સમગ્ર પૂર્વોત્તર ભારતમાં તેને લાગુ કરવામાં આવ્યો હતો.

ક્યારે કોઈ ક્ષેત્રને અશાંત જાહેર કરવામાં આવે છે ?

- AFSPA અંતર્ગત કેન્દ્ર સરકાર એ રાજ્યપાલના રિપોર્ટના આધાર પર કોઈ રાજ્ય કે ક્ષેત્રને અશાંત જાહેર કરી ત્યાં કેન્દ્રીય સુરક્ષા બળોની ગોઠવણી કરી શકે છે.
- વિભિન્ન ધાર્મિક, ભાષાકીય, ક્ષેત્રીય સમૂહો વચ્ચે મતભેદ કે વિવાદોના લીધે રાજ્ય કે કેન્દ્ર સરકાર કોઈ ક્ષેત્રને અશાંત જાહેર કરી શકે છે.
- AFSPAના અધિનિયમની કલમ 3 રાજ્ય તથા કેન્દ્ર-શાસિત પ્રદેશોના રાજ્યપાલોને ભારતના ગેઝેટ પર એક સત્તાવાર અધિસૂચના જાહેર કરવાની સત્તા આપે છે, જેના દ્વારા કેન્દ્રને અસૈન્ય ક્ષેત્રોમાં સશસ્ત્ર બળોને મોકલવાનો અધિકાર પ્રાપ્ત થાય છે.
- AFSPA અનુસાર એક વખત ક્ષેત્રને અશાંત જાહેર કર્યા પછી ક્ષેત્રમાં ઓછામાં ઓછા 3 મહિના સુધી તે લાગુ રહે છે.
- રાજ્ય સરકારો એ ભલામણો આપી શકે કે AFSPA લાગુ કરવો કે નહીં, પરંતુ અધિનિયમની કલમ 3 મુજબ તેમને ભલામણો ધ્યાનમાં લેવી કે ન લેવાની સત્તા એ રાજ્યપાલ અથવા કેન્દ્ર પાસે છે.

AFSPA અંતર્ગત સશસ્ત્ર બળોની વિશેષ સત્તાઓ

- અધિનિયમ દ્વારા સશસ્ત્ર બળો, રાજ્ય કે કેન્દ્રીય પોલીસ બળને ઉગ્રવાદીઓ દ્વારા ઉપયોગમાં લેવામાં આવતી સંપત્તિ અથવા ઘરને નષ્ટ કરવાનો, તપાસ

કરવાનો તથા ગોળી મારવાનો અધિકાર આપવામાં આવ્યો છે.

- પોતાની વિશેષ સત્તાઓના ઉપયોગના બદલામાં સશસ્ત્ર બળોને કોઈપણ ચુકાદા સામે સુરક્ષા આપવામાં આવેલી છે.

વર્તમાનમાં કયાં ક્ષેત્રોમાં AFSPA લાગુ છે ?

- વર્તમાનમાં AFSPA એ આસામ, નાગાલેન્ડ, અરુણાચલ પ્રદેશ (ફક્ત તિરપ, ચાંગલાંગ અને લોન્ગચિંગ જિલ્લો તથા આસામ સાથેની 20 કિમીની સીમા), મણિપુર (ઈમ્ફાલ નગરપાલિકાના ક્ષેત્ર સિવાય), મેઘાલય (આસામ સાથેની 20 કિમી સીમા સુધી સીમિત) તથા જમ્મુ કાશ્મીરમાં લાગુ છે.

મધ્યપ્રદેશમાં મંત્રીઓની સંખ્યા નિશ્ચિત બંધારણીય સીમા કરતા વધુ

- કોંગ્રેસ પાર્ટી દ્વારા આરોપ લગાવવામાં આવ્યો છે કે મધ્યપ્રદેશમાં બંધારણનું ઉલ્લંઘન કરતા નિયમોથી વિરુદ્ધ વધુ મંત્રી બનાવવામાં આવ્યા છે.

શા માટે મુદ્દો ચર્ચામાં ?

- તાજેતરમાં મધ્ય પ્રદેશમાં મંત્રી મંડળનો વિસ્તારમાં કરવામાં આવ્યો હતો. જેમાં 20 કેબિનેટ મંત્રી તથા 8 રાજ્ય મંત્રીઓનો મંત્રી પરિષદમાં સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો. આથી મંત્રીમંડળની કુલ સંખ્યા 34 થઈ હતી.
- વર્તમાનમાં મધ્ય પ્રદેશ વિધાનસભાની વાસ્તવિક સંખ્યા 206 સભ્યોની છે. નિયમ મુજબ મંત્રી પરિષદમાં મંત્રીઓની સંખ્યા એ વિધાનસભાની સંખ્યાની મહત્તમ 15% હોય શકે છે.
- આથી આ સભ્ય સંખ્યા 30 હોવી જોઈએ, પરંતુ હાલમાં થયેલા મંત્રીમંડળના વિસ્તારને લીધે સભ્ય સંખ્યા 34 પર પહોંચી હતી.

- મધ્ય પ્રદેશ વિધાનસભાની કુલ સભ્ય સંખ્યા 230 છે, જેમાંથી ચૂંટાયેલ 2 સભ્યોના મૃત્યુ થતા તે બેઠકો ખાલી છે. અને 22 કોંગ્રેસના ચૂંટાયેલા સભ્યો દ્વારા રાજીનામું આપવામાં આવ્યું હતું.

મંત્રી પરિષદની મહત્તમ સંખ્યા બાબતે બંધારણીય જોગવાઈ

- બંધારણના અનુચ્છેદ 164(1A) મુજબ કોઈ રાજ્યમાં મંત્રી પરિષદમાં મુખ્યમંત્રી સહિત મંત્રીઓની સંખ્યા તે રાજ્યની વિધાનસભાના સદસ્યોની કુલ સંખ્યાના 15%થી વધુ નહીં હોય તથા રાજ્યમાં આ સંખ્યા 12 સભ્યોથી ઓછી ન હોવી જોઈએ.
- આ બાબતને 91માં બંધારણીય સુધારા અધિનિયમ, 2003 દ્વારા બંધારણમાં ઉમેરવામાં આવી હતી.

સેનામાં બધી મહિલા અધિકારીઓ માટે સ્થાયી કમિશન

- સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા 17 ફેબ્રુઆરી, 2020ના પોતાના એક નિર્ણયમાં સરકારને સશસ્ત્ર બળોમાં યોગ્ય મહિલા અધિકારીને સ્થાયી કમિશન/કમાન્ડ પોસ્ટિંગ આપવાનું કહેવામાં આવ્યું હતું.
- તજેતરમાં સુપ્રીમ કોર્ટે પોતાના નિર્ણયને લાગુ કરવા સરકારને એક મહિનાની અનુમતિ આપી હતી.

શા માટે હાલમાં મુદ્દો ચર્ચામાં ?

- થોડા સમય પહેલા સુપ્રીમ કોર્ટમાં એક અરજી દાખલ કરવામાં આવી હતી. જેમાં કહેવામાં આવ્યું હતું કે સરકાર સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણયના અમલીકરણમાં અવરોધ કરી રહી છે.
- જો કે સરકાર દ્વારા સ્પષ્ટ કરવામાં આવ્યું છે કે સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણયને લાગુ કરવાની પ્રક્રિયા અંતિમ તબક્કામાં છે અને ફક્ત સત્તાવાર આદેશ જાહેર કરવાનો બાકી છે.

સુપ્રીમ કોર્ટનો આદેશ અને અસર

- મહિલા અધિકારી એ પુરુષ અધિકારીઓ સાથે બધી કમાન્ડ પોસ્ટિંગ પર નિમણૂક માટે પાત્ર છે, તેનાથી મહિલા અધિકારીઓ માટે ઉચ્ચ હોદ્દા પર બઢતીનો માર્ગ મોકળો થશે.
- ન્યાયાલય દ્વારા સરકારના આ વિચારને નકારવામાં આવ્યો હતો કે ફક્ત 14 વર્ષથી ઓછી સેવામાં હોય તેવી મહિલા અધિકારીઓને સ્થાયી કમિશન આપવાનો વિચાર થવો જોઈએ, તથા 20 વર્ષથી વધુ સેવા આપતી મહિલા અધિકારીઓને તત્કાલ પેન્શન આપવું જોઈએ.
- ન્યાયાલયે સેવાના વર્ષોના આધાર પર સ્થાયી કમિશન આપવા પર થતાં ભેદભાવને સમાપ્ત કર્યો છે તથા મહિલા અધિકારીઓને યોધ્યાની ભૂમિકામાં પુરુષ અધિકારીઓની સમકક્ષ ભારતીય સેનાની 10 શાખાઓમાં સ્થાયી કમિશન આપવાનો આદેશ આપ્યો હતો.

ન્યાયાલયના નિર્ણય પાછળનો તર્ક

- ન્યાયાલય દ્વારા મહિલા અધિકારીઓને મહત્તમ ભૂમિકા આપવા વિરુદ્ધની તર્કને નકારવામાં આવી હતી અને તેને “સમાનતાના અધિકાર”નું ઉલ્લંઘન જણાવ્યું હતું.
- સુપ્રીમ કોર્ટે મહિલાઓની શારીરિક મર્યાદાઓના સંદર્ભના કેન્દ્ર સરકારના દષ્ટિકોણને નકારી તેને “લૈંગિક રૂઢિઓ” અને “મહિલાઓ વિરુદ્ધ લૈંગિક ભેદભાવ” પર આધારિત જણાવ્યો હતો.
- ન્યાયાલય અનુસાર સેનામાં વાસ્તવિક રૂપથી સમાનતા લાવવા માટે માનસિકતાને બદલવા પર જોર આપવાની આવશ્યકતા છે.

સરકાર દ્વારા સ્થાયી કમિશન વિરુદ્ધ

આપવામાં આવેલ દલીલો

- સેનામાં મહિલા અધિકારીઓની નિમણૂક પર માતૃત્વ, શિશુપાલન અને મનોવૈજ્ઞાનિક સીમાઓનો પ્રભાવ પડે છે.
- પરિવારથી અલગતા, જીવનસાથીની રોજગારી, બાળકોની શિક્ષા, ગર્ભાવસ્થાને કારણે લાંબા સમયની અનુપસ્થિતિ, માતૃત્વ સેવાની જરૂરિયાતો પૂરી કરવી વગેરે મહિલાઓ માટે સૈન્ય સેવાઓની જરૂરિયાતો પૂરી કરવામાં એક મોટો પડકાર છે.

Back to basics : સ્થાયી કમિશન શું છે ?

- મહિલાઓને સ્થાયી કમિશન આપવાનો અર્થ એ છે કે હવે મહિલા સૈન્ય અધિકારી રિટાયરમેન્ટની ઉંમર સુધી સેનામાં કામ કરી શકે છે.
- તે ઈચ્છે તો રિટાયરમેન્ટ પહેલા રાજીનામું પણ આપી શકે છે.
- હજી સુધી શોર્ટ સર્વિસ કમિશન અંતર્ગત નોકરી કરતી મહિલા અધિકારીઓને હવે સ્થાયી કમિશન પસંદ કરવાનો વિકલ્પ આપવામાં આવશે.
- સ્થાયી કમિશન પછી મહિલા અધિકારીઓ હવે પેન્શનની પણ હકદાર હશે.
- આ પહેલા શોર્ટ સર્વિસ કમિશનના માધ્યમથી મહિલાઓની ભરતી કરવામાં આવતી હતી. ત્યારબાદ 14 વર્ષ સુધી તેઓ સેનામાં નોકરી કરી શકતા અને પછી તેમને રિટાયર કરી દેવામાં આવતા. તેનો મુખ્ય ગેરફાયદો એ હતો કે, 20 વર્ષ સુધી નોકરી ન કરવાને કારણે રિટાયરમેન્ટ બાદ તેમને પેન્શન પણ આપવામાં આવતું ન હતું.

ભારતની પ્રથમ ઈ-લોક અદાલત

- તાજેતરમાં COVID-19 મહામારીને કારણે પ્રતિબંધિત ન્યાયિક કાર્ય વચ્ચે છત્તીસગઢમાં ભારતની

- પ્રથમ રાજ્ય સ્તરીય ઈ-લોક અદાલતની શરૂઆત કરવામાં આવી છે.
- રાજ્યના વિભિન્ન સ્થાનો પર લગભગ 195 ખંડપીઠોનું ગઠન કરવામાં આવ્યું અને એક દિવસમાં વીડિયો કોન્ફરન્સના માધ્યમથી કુલ 2270 કેસનું સમાધાન કરવામાં આવ્યું હતું.
 - ઈ-લોક અદાલતની આ નવીન અવધારણા, ન્યાયિક પ્રણાલી માટે અસરકારક સાબિત થઈ શકે છે.

Back to basics : લોક અદાલત વિશે

બંધારણની ભુકમાંથી લેવું

- સામાન્ય રીતે કોર્ટમાં બાકી (Pending) અને જે કેસો હજી સુધી કોર્ટ સમક્ષ લાવવામાં આવ્યા ન હોય તેવા કેસોને બંને પક્ષોની સહમતિ દ્વારા લોક અદાલતમાં લાવી સમાધાન કરવામાં આવે છે.
- લોક અદાલત ગાંધી વિચારધારા આધારિત પહેલ છે.
- લોક અદાલતમાં કેસ લાવવા માટે કોઈ ચાર્જ લાગતો નથી.
- ભારતમાં પ્રથમ લોક અદાલતનું નિર્માણ ગુજરાતમાં 1982માં કરવામાં આવ્યું હતું.
- લોક અદાલતને Legal Services Authorities Act, 1987 અંતર્ગત વૈધાનિક સંસ્થાનો દરજ્જો આપવામાં આવ્યો છે.
- **લોક અદાલતનું માળખું :**
 - સામાન્ય રીતે લોક અદાલતમાં એક અધ્યક્ષ અને અન્ય બે સભ્યો હોય છે.
 - અધ્યક્ષ તરીકે સેવા નિવૃત્ત ન્યાયાધીશ અને એક સભ્ય કોઈ વકીલ અને અન્ય એક વ્યક્તિ કોઈ સમાજ સેવક હોય છે.
 - લોક અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલ નિર્ણય વિરુદ્ધ દેશની કોઈપણ અદાલતમાં અપીલ કરી શકાય નહીં.
- **લોક અદાલતના ફાયદા :**
 - લોક અદાલત ન્યાયાલયો પરનું ભારણ ઘટાડે છે.
 - કેસોનું ઝડપી અને સસ્તું નિવારણ આવે છે.

- સમય અને નાણાંની બચત થાય છે.
- લોક અદાલત બંને પક્ષોની રજૂઆત સાંભળી નિવારણ માટેનો મધ્યસ્થ માર્ગ અપનાવે છે. આ લોક અદાલત મધ્યસ્થી તરીકે મહત્ત્વની ભૂમિકા ભજવે છે.

ચૂંટણી મોકૂફી અને ચૂંટણી પંચ

- દેશભરમાં COVID-19 મહામારીના કેસમાં અને આંકડાઓમાં વધારો થઈ રહ્યો છે, તેવા સમયે ચૂંટણીનું આયોજન કરવું એ યોગ્ય નથી.
- બિહાર રાજ્યમાં વિધાનસભાની ચૂંટણીનું આયોજન થવાનું છે. આવા સમયે ઘણી રાજકીય પાર્ટી દ્વારા COVID-19 મહામારીના પ્રકોપની સમાપ્તિ સુધી વિધાનસભાની ચૂંટણીને મોકૂફ અથવા સ્થગિત કરવાની માંગ કરવામાં આવી છે.

ચૂંટણી આયોગ અને ચૂંટણી મોકૂફી

- ચૂંટણી પંચ માટે કાયદા અંતર્ગત અનિવાર્ય છે કે તે લોકસભા અને વિધાનસભાના 5 વર્ષનો કાર્યકાળ સમાપ્ત થવા પહેલા 6 માસની અંદર ચૂંટણીનું આયોજન કરે.
- ચૂંટણી પંચ માટે આવશ્યક છે કે ચૂંટણીની તારીખો એ રીતે નક્કી કરવામાં આવે જેથી જ્યારે વર્તમાન ગૃહનું વિઘટન થાય ત્યારે નવી વિધાનસભા અથવા લોકસભા ઉપલબ્ધ હોય.
- કાયદાની આ બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને બિહારમાં 29 નવેમ્બર, 2020ની સમાપ્તિ પહેલા ચૂંટણીનું આયોજન થવું જોઈએ.
- નિયમો અનુસાર સામાન્ય રીતે એક વખત ચૂંટણીની ઘોષણા પછી તેનું આયોજન નિશ્ચિત કાર્યક્રમ અનુસાર થવું જોઈએ. જો કે અપવાદરૂપ કિસ્સામાં અને અસાધારણ પરિસ્થિતિને ધ્યાનમાં રાખી ચૂંટણીની પ્રક્રિયાને મોકૂફ કે રોકી શકાય છે.

- જનપ્રતિનિધિત્વ અધિનિયમ, 1951ની કલમ 153 અનુસાર, ચૂંટણી પંચ જરૂરીયાત અનુસાર નિર્ધારિત તારીખમાં પરિવર્તન કરી ચૂંટણીનું આયોજન કરવાની સમય સીમામાં વિસ્તાર કરી શકે છે, જો કે આ વિસ્તાર એ લોકસભા કે વિધાનસભાના સામાન્ય વિઘટનની તારીખથી પહેલાનો હોવો જોઈએ.
- આ ઉપરાંત જો ચૂંટણી પંચ બિહાર વિધાનસભાની ચૂંટણી મોકૂફ રાખવા માંગે છે તો તેને ભારતીય બંધારણના અનુચ્છેદ 324 અંતર્ગતની પોતાના અસાધારણ સત્તાનો ઉપયોગ કરવો પડશે.
- ચૂંટણી પંચે ચૂંટણી આયોજિત ન કરી શકવાની પોતાની અસમર્થતા વિશે કેન્દ્ર સરકારને જાણ કરવાની રહેશે.
- આવી સ્થિતિમાં બે નિર્ણયો લઈ શકાય છે. પ્રથમ કે રાજ્યમાં હાલની વિધાનસભાની સમાપ્તિ પર રાષ્ટ્રપતિ શાસન લાગુ કરી શકાય છે, અને બીજો કે રાષ્ટ્રપતિ રાજ્યના હાલના મુખ્યમંત્રીને ગૃહના વિઘટન પછી પણ અમુક સમય સુધી કાર્ય ચાલુ રાખવાની મંજૂરી આપી શકે.

ગુજરાતના રબારી ભરવાડ અને ચારણ સમુદાય

- તાજેતરમાં ગુજરાત સરકારે રબારી, ભરવાડ અને ચારણ સમુદાયોની ઓળખ કરવા 5 સભ્યોના આયોગના ગઠન વિશે જણાવ્યું હતું.
- ઉપરોક્ત ત્રણેય સમુદાયોને ભારતીય બંધારણ અંતર્ગત અનુસૂચિત જનજાતિ તરીકે લાભ પ્રાપ્ત થાય છે.
- 5 સભ્યોના આયોગમાં હાઈકોર્ટના નિવૃત્ત ન્યાયાધીશની અધ્યક્ષતામાં બે જિલ્લા ન્યાયાધીશ, 1 સેવાનિવૃત્ત વન અધિકારી અને 1 સેવા નિવૃત્ત મહેસૂલી અધિકારીનો સમાવેશ કરવામાં આવશે.

અનુસૂચિત જનજાતિનો દરજ્જો

- કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા 29 ઓક્ટોબર, 1956ની એક અધિસૂચનાના માધ્યમથી ગુજરાતના રબારી, ભરવાડ અને ચારણ સમુદાયના લોકોને અનુસૂચિત જનજાતિનો દરજ્જો. આપવામાં આવ્યો હતો જેઓ ગુજરાતના ગીર, બરદા અને એલેચ ક્ષેત્રોમાં માટીની બનેલી નાની, અંડાકાર ઝૂંપડીઓમાં રહે છે.

Back to basics : રબારી, ભરવાડ અને ચારણ સમુદાયો વિશે

- રબારી :
 - રબારી જેમને “રેવારી” અથવા “દેસાઈ” પણ કહેવામાં આવે છે, તે એક ચરવાહ જનજાતિ છે.
 - આ જનજાતિ પૂરા ઉત્તર-પશ્ચિમ ભારતમાં ફેલાયેલ છે.
 - આ જનજાતિ પોતાના પશુઓ સાથે મુખ્ય રૂપથી રાજસ્થાન અને ગુજરાતના ક્ષેત્રોમાં ઘાસચારાની શોધમાં ભટક્યા પછી તેના ગામડે પરત આવે છે એન દૂધ વેચીને પોતાનું જીવન પસાર કરે છે.
 - તેઓ હિંદુ ધર્મમાં વિશ્વાસ કરે છે અને શિવ અને શકિતની પૂજા કરે છે.
- ભરવાડ :
 - ભરવાડ શબ્દને “બાડાવાડ”નું સંશોધિત રૂપ માનવામાં આવે છે.
 - ભરવાડ સમુદાયના લોકો મૂળ રૂપથી ગુજરાત રાજ્યમાં નિવાસ કરે છે અને પશુપાલન સાથે સંલગ્ન હોય છે.
 - આ જનજાતિ એ હિંદુ ધર્મમાં વિશ્વાસ કરે છે.
- ચારણ :
 - ચારણ એ ગુજરાતી ઓછી વસતી ધરાવતી જનજાતિ છે. તેમને ગઢવી તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે.
 - વર્ષ 2011ની વસતી ગણતરી અનુસાર ગુજરાતના બરદા, ગીર અને એલેચ ક્ષેત્રોમાં ચારણની વસતીને અનુસૂચિત જનજાતિના રૂપમાં સૂચિત કરવામાં આવેલ છે.
 - તેઓ હિંદુ ધર્મમાં વિશ્વાસ કરે છે.

icerajkot

ભારતનું

ગંધારણ

MCQ SERIES

Click to Play

MCQ SERIES QUESTION - 1

સંવિધાન

Topic :

- ✓ બંધારણ - વ્યાખ્યા
- ✓ સાર્વભૌમત્વ - સંકલ્પના

ICE - Maulik sir

MCQ SERIES QUESTION - 2

સંવિધાન

Topic :

- ✓ બંધારણનું વર્ગીકરણ
 - o સંવિત & અસંવિત
 - o પરિવર્તનશીલ & ઠંડ
 - o એકમની & સમવાયની

ICE - Maulik sir

MCQ SERIES QUESTION - 3

સંવિધાન

Topic :

- ✓ ભારત દેશની શાસન વ્યવસ્થા અર્ધસમવાયતંત્રી કઈ રીતે ?

ICE - Maulik sir

MCQ SERIES QUESTION - 4

સંવિધાન

Topic :

- ✓ ભારતની સંસદીય પદ્ધતિની લોકશાહી સરકાર એટલે ?

ICE - Maulik sir

MCQ SERIES QUESTION - 5

સંવિધાન

Topic :

- ✓ શું ભારતમાં બંધારણ સર્વોપરી છે ?

ICE - Maulik sir

MCQ SERIES QUESTION - 6

સંવિધાન

Topic :

- ✓ ભારત દેશ UNION કે UNITED ?

ICE - Maulik sir

MCQ SERIES QUESTION - 7

સંવિધાન

Topic :

- ✓ નવા રાજ્યોની રચના કેવી રીતે કરી શકાય ?

ICE - Maulik sir

MCQ SERIES QUESTION - 8

સંવિધાન

Topic :

- ✓ અધિકાર એટલે ?
- ✓ અધિકારોનો ઉદ્ભવ અને સ્વરૂપ કેવું ?

ICE - Maulik sir

ભારતનું આયતન

સુપ્રીમ કોર્ટના મહત્વના ચુકાદાઓ વિશે શીખો

100% આવડી ૧૧ જથ્થે ગેરંટી

Sp.EPISODE PART-1

ICE - Maulik sir

ભારતનું આયતન

સુપ્રીમ કોર્ટના મહત્વના ચુકાદાઓ વિશે શીખો

100% આવડી ૧૧ જથ્થે ગેરંટી

Sp.EPISODE PART-2

ICE - Maulik sir

સંવિધાન

- ✓ કાયદા સમક્ષ સમાનતા
- ✓ કાયદાનું સમાન રક્ષણ

મતલબ ???

MCQ SERIES QUESTION - 9

ICE - Maulik sir

સંવિધાન

અનુચ્છેદ 15

Detailsમાં સમજાવો...

MCQ SERIES QUESTION - 10

ICE - Maulik sir

પ્રશ્ન તમારા જવાબ ICEના

સંવિધાન

ICE - Maulik sir

સંવિધાન

અનુચ્છેદ 18

- ✓ ઈલાકાનો કે ઈનામો ???
- ✓ નાબુદી શા માટે ???

MCQ SERIES QUESTION - 11

ICE - Maulik sir

સંવિધાન

અનુ. 19(1)(a)

- ✓ વાણી અને અભિવ્યક્તિની સ્વતંત્રતા નાગરિકો કેવી રીતે ભોગવી શકે છે ???

MCQ SERIES QUESTION - 12

ICE - Maulik sir

સંવિધાન

- ✓ શું લોકડાઉન સ્વતંત્રતાના મૂળભૂત અધિકારોનું હનન છે ???

MCQ SERIES QUESTION - 13

ICE - Maulik sir

સંવિધાન

અનુ.: 20

- ✓ શું આરોપીઓને ગંધારણ દ્વારા રક્ષણ પ્રાપ્ત છે ???

MCQ SERIES QUESTION - 14

ICE - Maulik sir

સંવિધાન

અનુ.: 21

- ✓ કાયદા દ્વારા સ્થપિત પ્રક્રિયા ???
- ✓ કાયદાની ઉચિત પ્રક્રિયા ???

MCQ SERIES QUESTION - 15

ICE - Maulik sir

Continue...

YouTube

SUBSCRIBE

ICE

INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

આઠ મુખ્ય ઉદ્યોગોના વિકાસ દરમાં ઘટાડો

- મે, 2020 માટે આઠ મુખ્ય ઉદ્યોગોના સૂચકાંકને તાજેતરમાં જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો.
- સૂચકાંક અનુસાર મે, 2020માં આઠ મુખ્ય ઉદ્યોગોમાં -23.4%નો નકારાત્મક વૃદ્ધિદર જોવા મળ્યો હતો.
- એપ્રિલ, 2020માં પણ આઠ મુખ્ય ઉદ્યોગોના વિકાસ દરમાં ઘટાડો નોંધવામાં આવ્યો હતો, જે -37% હતો.
- નકારાત્મક વૃદ્ધિ દર એ એપ્રિલ અને મે મહિનામાં રાષ્ટ્રવ્યાપી લોકડાઉનના પ્રભાવોનું કારણ છે.

વર્ષ 2020માં આઠ ઉદ્યોગોનો વિકાસ દર

મહિનો	વિકાસ દર (ટકામાં)
જાન્યુઆરી	+ 2.2
ફેબ્રુઆરી	+ 6.4
માર્ચ	-9.0
એપ્રિલ	- 37.0
મે	- 23.4

- આઠ મુખ્ય ઉદ્યોગોમાં ખાતર ઉદ્યોગમાં મે, 2019ની સરખામણીએ મે, 2020ના મહિનામાં વૃદ્ધિ જોવા મળી હતી. બાકીના 7 ઉદ્યોગોના વિકાસ દરમાં ઘટાડો નોંધવામાં આવ્યો છે.
- આઠ મુખ્ય ઉદ્યોગો અંતર્ગત સ્ટીલ ઉદ્યોગમાં મે, 2019ની સરખામણીએ મે, 2020માં સૌથી વધારે 48.4%નો ઘટાડો નોંધવામાં આવ્યો છે.

Back to basics : આઠ મુખ્ય ક્ષેત્રના ઉદ્યોગો

અને ઔદ્યોગિક ઉત્પાદન સૂચકાંક વિશે

- 8 મુખ્ય ક્ષેત્રના ઉદ્યોગમાં કોલસો, કાચું તેલ, કુદરતી ગેસ, રિફાઈનરી વસ્તુઓ, ખાતર, પોલાદ (સ્ટીલ), સિમેન્ટ અને વીજળીનો સમાવેશ થાય છે.

- ઔદ્યોગિક ઉત્પાદનના સૂચકાંક (Index of Industrial Production) અંતર્ગત આ 8 ઉદ્યોગો 40.27% ભાર (Weight) ધરાવે છે. જેના ભારનું વર્ગીકરણ નીચે મુજબ છે.

ઉદ્યોગ	ભાર (ટકામાં)
રિફાઈનરી વસ્તુઓ	28.04
વીજળી	19.85
પોલાદ (સ્ટીલ)	17.92
કોલસો	10.33
કાચું તેલ (Crude Oil)	8.98
કુદરતી ગેસ	6.88
સિમેન્ટ	5.37
ખાતર	2.63

ઔદ્યોગિક ઉત્પાદન સૂચકાંક

(Index of Industrial Production-IIP) વિશે

- IIP એ સૂચક છે જે આપેલ સમયગાળા દરમિયાન ઔદ્યોગિક ઉત્પાદનોના જથ્થામાં થયેલા ફેરફારને માપે છે.
- IIP દર મહિને 'રાષ્ટ્રીય આંકડાકીય કચેરી' (National Statistical Office) દ્વારા પ્રકાશિત કરવામાં આવે છે.
- IIPનું આધાર વર્ષ 2011-12 છે.
- IIP અંતર્ગત 8 મુખ્ય ક્ષેત્રના ઉદ્યોગો 40.27% ભાર ધરાવે છે.
- નાણા મંત્રાલય, RBI અને સરકારની અન્ય એજન્સીને નીતિ-વિષયક નિર્ણયો લેવામાં IIP મદદરૂપ બને છે.
- GDPના અનુમાન માટે પણ IIPમાં થયેલ ફેરફાર ઉપયોગી નિર્દેશક બને છે.

વિશેષ તરલતા યોજના

- તાજેતરમાં સરકાર દ્વારા “સ્પેશ્યલ પર્પઝ વ્હીકલ” માધ્યમથી “બિન-બેન્કિંગ નાણાકીય કંપનીઓ” (Non-Banking Financial Companies - NBFC) અને હાઉસિંગ ફાઇનાન્સ કંપનીઓ (HFC) માટે એક “વિશેષ તરલતા યોજના”ની શરૂઆત કરવામાં આવી છે.

વિશેષ તરલતા યોજનાની મુખ્ય બાબતો

- આ યોજનાને નાણાકીય ક્ષેત્રમાં તરલતાની સ્થિતિમાં સુધાર કરવા તથા કોઈપણ સંભવિત પ્રણાલીગત જોખમથી બચવાના ઉદ્દેશ્યથી શરૂ કરવામાં આવેલ છે.
- સરકાર દ્વારા મે, 2020 માં NBFC માટે રૂ. 3000 કરોડની “વિશેષ તરલતા યોજના”ની ઘોષણા કરવામાં આવી હતી.
- આ યોજનાના અમલીકરણ માટે ભારતીય સ્ટેટ બેંકની સહાયક કંપની “ભારતીય સ્ટેટ બેંક કેપિટલ માર્કેટ્સ લિમિટેડ” દ્વારા “SLS ટ્રસ્ટ” નામથી સ્પેશ્યલ પર્પઝ વ્હીકલ સ્થાપિત કરવામાં આવેલ છે.

યોજના માટેની યોગ્યતાના નિર્ધારિત માપદંડો

- આ યોજનાનો લાભ NBFC અને HFC ને જ પ્રાપ્ત થશે.
- નીચે મુજબની શરતો પૂરી કંપનીઓને યોજનાના માધ્યમથી નાણાં આપવામાં આવશે.
 - પાછલા બે વર્ષોમાં કંપનીએ કોઈ એક વર્ષમાં નફો કર્યો હોય.
 - રેટિંગ એજન્સી દ્વારા ઈન્વેસ્ટમેન્ટ ગ્રેડની રેટિંગ પ્રાપ્ત થઈ હોય
 - 31 માર્ચ, 2021 સુધી NPA એ 6%થી વધુ ન હોય.
 - 1 ઓગસ્ટ, 2018થી પાછલા 1 વર્ષ દરમિયાન

કોઈપણ બેંક દ્વારા તેના ઉધાર માટે SMA-1 અને SMA-2 શ્રેણી અંતર્ગત રિપોર્ટ ન કરવામાં આવેલ હોય.

યોજનાનું મહત્વ :

- તેના માધ્યમથી NBFC અને HFC તથા મ્યુચ્યુઅલ ફંડમાં ચાલતી તરલતાની અછતને દૂર કરી શકાશે.
- તરલતાની અછત દૂર થતાં રોકાણકારોનું બજાર તરફ વલણ વધશે.

ઉદ્યમ રજિસ્ટ્રેશન પોર્ટલ

- 1 જુલાઈ, 2020ના રોજ ભારત સરકારે સુક્ષ્મ, લઘુ અને મધ્યમ ઉદ્યોગ મંત્રાલયે “ઉદ્યમ રજિસ્ટ્રેશન પોર્ટલ”નો શુભારંભ અને સંચાલન કર્યું હતું.
- આ નવી રજિસ્ટ્રેશન પ્રક્રિયાથી “ઈઝ ઓફ ડુઈંગ બિઝનેસ”ને પ્રોત્સાહન આપવા તથા સમય અને ખર્ચમાં ઘટાડો કરવામાં મદદ મળશે.

ઉદ્યમ રજિસ્ટ્રેશન પોર્ટલની મુખ્ય બાબતો

- નવી MSMEની નોંધણી પ્રક્રિયા પૂરી રીતે ઓનલાઈન, પેપરલેસ અને સ્વ-ઘોષણા પર આધારિત છે. MSMEની નોંધણી કરવા પોર્ટલ પર કોઈ દસ્તાવેજ અપલોડ કરવાની આવશ્યકતા રહેશે નહીં.
- MSME મંત્રાલય દ્વારા જાહેર અધિસૂચના અનુસાર “આધાર” કે અન્ય કોઈપણ પ્રમાણ પત્ર વિના સ્વ-ઘોષણાના આધાર પર “ઉદ્યમ નોંધણી” ઓનલાઈન કરી શકાય છે.
- સુક્ષ્મ, લઘુ અને મધ્યમ ઉદ્યમ મંત્રાલય મુજબ આ પોર્ટલ ઉદ્યમીઓનું માર્ગદર્શન કરશે.
- નોંધણીની પ્રક્રિયા પૂરી થયા બાદ ઉદ્યમીને એક “ઉદ્યમ રજિસ્ટ્રેશન પ્રમાણપત્ર” જાહેર કરવામાં આવશે.

- ‘ઉદ્યમ રજિસ્ટ્રેશન પ્રમાણપત્ર’માં એક QR કોડ હશે જેનાથી પોર્ટના વેબ પેજ પર ઉદ્યમથી સંબંધિત વિગતો પ્રાપ્ત કરી શકાય છે. તેનાથી ફરીથી નોંધણી કરવાની જરૂરિયાત રહેશે નહીં.
- “ઉદ્યમોની રોકાણ અને ટર્નઓવર સંબંધિત પાનકાર્ડ અને GST આધારિત વિગતો સરકારી ડેટાબેઝથી સ્વચાલિત રૂપથી પ્રાપ્ત કરવામાં આવશે.
- MSME મંત્રાલયની ઓનલાઈન પ્રણાલી પૂરી રીતે આવકવેરા અને GSTIN પ્રણાલીઓ સાથે એકીકૃત હશે.

ભારત-ચીન વેપાર ખાદ્યમાં ઘટાડો

- તાજેતરના સરકારી આંકડાઓ અનુસાર નાણાકીય વર્ષ 2019-20માં ચીનની ભારત સાથેની વ્યાપાર ખાદ્યમાં ઘટાડો જોવા મળ્યો છે અને તે 48.66 બિલિયન ડોલર પર પહોંચી છે.
- નાણાકીય વર્ષ 2019-20 દરમિયાન ભારત દ્વારા ચીનને લગભગ 16.6 બિલિયન ડોલરની નિકાસ કરવામાં આવી જ્યારે ભારત દ્વારા ચીનથી 65.26 બિલિયન ડોલરની આયાત કરવામાં આવી હતી. આથી નિકાસ કરતા આયાત વધુ હોવાથી વ્યાપારમાં ખાદ્ય જોવા મળી હતી.
- પાછલા વર્ષોમાં ચીન સાથેના વ્યાપારી ખાદ્ય 53.56 બિલિયન ડોલર હતી જ્યારે નાણાકીય વર્ષ 2017-18માં તે કુલ 63 બિલિયન ડોલર રહી હતી.
- પાછલા વર્ષોમાં ચીન સાથેના વ્યાપારમાં ઘટાડો જોવા મળ્યો છે પરંતુ વ્યાપારી ખાદ્ય એ સરકાર માટે ચિંતાનો વિષય છે.
- ભારતમાં આયાત થતી વસ્તુઓમાં 14% વસ્તુઓ ચીનથી આવે છે અને ચીન મોબાઈલ ફોન, દૂરસંચાર, વીજળી, પ્લાસ્ટિક, રમકડા અને દવાઈ સામગ્રી જેવા ક્ષેત્રોમાં પ્રમુખ આપૂર્તિકતા છે.

ચીનથી આવતા વિદેશી મૂડીરોકાણમાં ઘટાડો

- ભારતમાં ચીનથી “પ્રત્યક્ષ વિદેશી મૂડીરોકાણ” એ નાણાકીય વર્ષ 2018-19માં 229 બિલિયન ડોલરથી ઘટીને વર્ષ 2019-20માં 163.78 બિલિયન ડોલર સુધી પહોંચ્યું છે.
- એપ્રિલ 2000થી માર્ચ 2020 સુધી ભારતમાં ચીનથી લગભગ 2.38 બિલિયન ડોલરના પ્રત્યક્ષ વિદેશી મૂડીરોકાણને આકર્ષિત કર્યું છે.
- ચીનથી ભારતના વિવિધ ક્ષેત્રોમાં કરવામાં આવતું વિદેશી મૂડીરોકાણ નીચે મુજબ છે :

ચીનથી સૌથી વધુ પ્રત્યક્ષ વિદેશી મૂડીરોકાણ પ્રાપ્ત કરતા ક્ષેત્રો (વર્ષ 2000- માર્ચ 2020)

ક્ષેત્રો	પ્રત્યક્ષ વિદેશી મૂડીરોકાણ (બિલિયન ડોલરમાં)
ઓટોમોબાઈલ	987.35
ધાતુ-ઉદ્યોગ	199.28
વિદ્યુત ઉપકરણો	185.33
સેવા ક્ષેત્ર	170.18
ઈલેક્ટ્રોનિક્સ	151.56

ભારત-ચીન વ્યાપાર ખાદ્યમાં ઘટાડો

કરવાના પ્રયત્નો

- ભારત સરકાર ચીનના ઉત્પાદનો પર નિર્ભરતા ઘટાડવાના ઉદ્દેશ્યથી ઘણા ઉત્પાદનો હેતુ તકનિકિ નિયમો અને ગુણવત્તા માપદંડો તૈયાર કરવાની યોજના બનાવી રહી છે.
- ભારત દ્વારા ચીન સહિત કુલ 3 દેશોથી અમુક પ્રકારના સ્ટીલ ઉત્પાદનોની આયાત પર એન્ટિ ડમ્પિંગ ડ્યૂટી લગાવી છે.
- ચીનના લગભગ 371 ઉત્પાદનોની ઓળખ તકનિકિ નિયમો માટે કરવામાં આવી છે, જેમાંથી 47 બિલિયન ડોલર કિંમતની આયાત કરવામાં આવતી 150 વસ્તુઓને તકનિકિ નિયમન માટે તૈયાર કરવામાં આવેલ છે.

- પાછલા એક વર્ષમાં 50થી વધુ ઉત્પાદનો માટે ગુણવત્તા નિયંત્રણ આદેશ અને અન્ય તકનિકી નિયમો સૂચિત કરવામાં આવ્યા છે.

રેલવેમાં ખાનગી ટ્રેનોનું સંચાલન

- તાજેતરમાં રેલવે મંત્રાલયે યાત્રી ટ્રેન સેવાઓના સંચાલન માટે ખાનગી ક્ષેત્ર હેતુ “લાયકાત માટેની વિનંતીઓ” (Request for Qualifications -RFQ)ને આમંત્રિત કરી રેલવે સંચાલનના ખાનગીકરણની દિશામાં પ્રથમ પગલું ઉઠાવ્યું છે.
- RFQ અંતર્ગત ઓછામાં ઓછી 151 આધુનિક ટ્રેનોની શરૂઆત કરવામાં આવશે અને 109 ડ્યુઅલ રેલવે લાઈન/રેલ માર્ગોને ખાનગી ટ્રેનોના સંચાલન માટે તૈયાર કરવામાં આવશે.
- રેલવે મંત્રાલય અનુસાર ફેબ્રુઆરી-માર્ચ, 2021 સુધી પ્રોજેક્ટ માટે નાણાકીય હરાજી માટેની પ્રક્રિયા શરૂ કરવામાં આવશે તથા એપ્રિલ 2021 સુધી તેને અંતિમ રૂપ આપવામાં આવશે.
- વર્ષ 2023 સુધીમાં ખાનગી ટ્રેનોનું સંચાલન શરૂ થવાની સંભાવના છે.
- આ પ્રોજેક્ટ અંતર્ગત રૂ. 30000 કરોડ સુધીનું ખાનગી રોકાણ થવાની સંભાવના છે.

ખાનગી ટ્રેનોના પદ્ધતિમાં તર્ક

- આઝાદી પછીના 70થી વધુ વર્ષો પછી પણ બધા યાત્રીઓને યાત્રા સેવાઓ અને આવશ્યક મૂળભૂત આંતરમાળખાનો વિકાસ થયો નથી. ખાનગી ટ્રેનોના સંચાલન દ્વારા યાત્રીઓને આપવામાં આવતી ટ્રેનની સેવાઓ દ્વારા માંગ પૂરી થશે.
- ખાનગી ટ્રેનો દ્વારા સંચાલન અને તેમના પ્રવેશથી આધુનિકીકરણ અને હરિફાઈ રેલવેના ક્ષેત્રમાં વધશે.

- રેલવેને વર્ષ 2030 સુધી અંદાજિત 13 બિલિયન યાત્રીઓ માટે વધુ ટ્રેનો ચલાવવાની આવશ્યકતા રહેશે. આથી તેનાથી વધુ રોજગારી ઉત્પન્ન થવાની પણ સંભવના છે.
- વર્તમાન સમયમાં 4000 કિમી.ના અંતર બાદ ટ્રેનોના કોચની જાળવણી કરવાની આવશ્યકતા હોય છે, પરંતુ આધુનિક કોચને 40000 કિમીના અંતર પછી 30 દિવસોમાં એક-બે વખત જાળવણીની આવશ્યકતા રહેશે.
- RFQ “મેક ઈન ઈન્ડિયા” નીતિ અંતર્ગત જાહેર કરવામાં આવેલ છે. આથી કોચનું નિર્માણ ભારતમાં કરવામાં આવશે અને તેના નિર્માણમાં સ્થાનીય ઘટકોનો ઉપયોગ કરવામાં આવશે.
- સમગ્ર રેલ નેટવર્કમાં ટ્રેનની ગતિ વધારવા પર ધ્યાન આપવામાં આવશે અને આવનારા 5-10 વર્ષોમાં 160 કિમી/કલાકની ઝડપે ચાલતી ટ્રેન શરૂ કરવામાં આવશે.
- ખાનગી સંસ્થાઓ ભારતીય રેલવેને ભાડુ પણ ચૂકવશે તથા અન્ય નક્કી કરવામાં આવતી રકમ પણ ચૂકવવી પડશે જેનાથી રેલવેની આવકમાં વધારો થશે.

ખાનગી ટ્રેન સંબંધે ચિંતાનો વિષય

- એવો અનુમાન છે કે ખાનગી ટ્રેનોના સંચાલનથી કિંમતોમાં વધારો થઈ શકે છે અને રેલવેનો હેતુ જે આર્થિક કલ્યાણનો છે તે ફક્ત નફાના ઉદ્દેશ્યમાં પરિવર્તિત થઈ શકે છે.
- નોકરીઓમાં હાલમાં જે અનામત પ્રાપ્ત થાય છે તે વર્ગોને ખાનગીકરણથી અનામત પ્રાપ્ત થશે નહીં.

મત્સ્ય સંપદાની પ્રથમ આવૃત્તિ

- તાજેતરમાં "Fisheries and Aquaculture Newsletter"ની પ્રથમ આવૃત્તિ શરૂ કરવામાં આવી હતી. આ સમાચાર પત્રનું નામ “મત્સ્ય સંપદા” છે.
- આ સમાચાર પત્રનો શુભારંભ કેન્દ્રીય પશુપાલન, ડેરી અને મત્સ્ય પાલ મંત્રી દ્વારા કરવામાં આવ્યો છે.

- વર્ષ 2020-21ના પ્રથમ ત્રિમાસિકથી સમાચાર પત્રને ત્રિમાસિક આધાર પર પ્રકાશિત કરવામાં આવશે.
- સમાચાર પત્ર અંતર્ગત “પ્રધાનમંત્રી મત્સ્ય સંપદા” યોજનાના સંચાલનના દિશા-નિર્દેશો પણ પ્રકાશિત કરવામાં આવ્યા છે.

મત્સ્ય સંપદા સમાચાર પત્રનો ઉદ્દેશ્ય

- સમાચાર પત્રના માધ્યમથી મત્સ્ય વિભાગ દેશના માછીમારો અને માછલી ખેડૂતો સુધી પહોંચવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવશે.
- સમાચાર પત્ર ક્ષેત્રમાં સમાવિષ્ટ બધા હિતધારકોને મત્સ્ય પાલન અને જલીય કૃષિ ક્ષેત્રથી સંબંધિત નવીનતમ જાણકારી અને વિકાસને શિક્ષિત કરવા સંચારના સાધનના રૂપમાં કાર્ય કરશે.

Back to basics :

પ્રધાનમંત્રી મત્સ્ય સંપદા યોજના વિશે

- મત્સ્યપાલન ક્ષેત્રની ગંભીર ખામીઓ દૂર કરતા તેની ક્ષમતાઓનો ભરપૂર ઉપયોગ થશે.
- મત્સ્યપાલન ક્ષેત્રમાં 9%ના દરથી વાર્ષિક વૃદ્ધિ સાથે 2024-25 સુધીમાં 22 મિલિયન મેટ્રિક ટનના ઉત્પાદનનો લક્ષ્ય પ્રાપ્ત થઈ શકશે.
- મત્સ્યપાલન માટે ગુણવત્તાયુક્ત મત્સ્ય બીજ અને ચારાની ઉપલબ્ધતા વધારવી, માછલીમાં ટ્રેસેબિલિટી સુધારવી જેમાં અસરકારક રીતે જળજીવોના વ્યવસ્થાપનનો પણ સમાવેશ થાય છે.
- મત્સ્યપાલન માટે આવશ્યક માળખું અને મજબૂત મૂલ્ય શ્રેણી વિકસિત થઈ શકશે.
- શહેર અને ગ્રામીણ ક્ષેત્રોમાં મત્સ્યપાલનથી પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ રૂપથી જોડાયેલ બધા લોકોમાં રોજગાર અને આવક માટે શ્રેષ્ઠ અવસર બનશે.
- આ ક્ષેત્રમાં રોકાણને આકર્ષિત કરવામાં મદદ મળશે જેનાથી માછલી ઉત્પાદન ક્ષેત્રમાં વધુ હરીફો બનશે.
- આ યોજનાથી વર્ષ 2024 સુધીમાં મત્સ્યપાલનથી જોડાયેલ ખેડૂતોની આવક બમણી કરવામાં મદદ મળશે.

- યોજનાના માધ્યમથી મત્સ્યપાલન ક્ષેત્ર અને તેની સાથે જોડાયેલા ખેડૂતો અને શ્રમિકોને સામાજિક અને આર્થિક સુરક્ષા મળશે.

છૂટક ફુગાવામાં વધારો

- તાજેતરમાં “આંકડાકીય અને કાર્યક્રમ અમલીકરણ મંત્રાલય” (Ministry of Statistics & Programme Implementation-MOSPI) દ્વારા %હેર કરવામાં આવેલ નવા આંકડાઓ મુજબ ભારતનો છૂટક ફુગાવો (Retail Inflation)નો વૃદ્ધિદર જૂન મહિનામાં 6.09%ના સ્તર પર પહોંચ્યો છે.
- ભારતમાં છૂટક ફુગાવાના દરને “ગ્રાહક ભાવ સૂચકાંક” (Consumer Price Index-CPI)ના આધારે માપવામાં આવે છે.
- સરકાર દ્વારા COVID-19 મહામારીના નિયંત્રણને લીધે ચાલતા રાષ્ટ્રવ્યાપી “લોકડાઉન”ના કારણે એપ્રિલ અને મે મહિનાના ગ્રાહક ભાવ સૂચકાંક પર આધારિત છૂટક ફુગાવાના દરના આંકડાઓ જાહેર કરવામાં આવ્યા નથી.
- જોકે, એપ્રિલમાં CPIના આંકડાઓને માર્ચ મહિનાના આંકડાઓના આધાર પર સુધારો કરી 5.48%નો દર કરવામાં આવ્યો હતો.
- માર્ચ મહિનામાં ગ્રાહક ખાદ્ય મૂલ્ય સૂચકાંક (Consumer Food Price Index-CFPI)નું સ્તર 9.20% હતું.
- RBI દ્વારા ભારતમાં ફુગાવાના દરને 2.4% વચ્ચેના સ્તર પર જાળવી રાખવોન લક્ષ્ય નિશ્ચિત કરવામાં આવેલ છે. પરંતુ હાલનું સ્તર એ 4%થી વધી ગયું હતું.

છૂટક ફુગાવાના દરમાં વૃદ્ધિનું કારણ

- ખાદ્ય પદાર્થોની કિંમતોમાં વૃદ્ધિને કારણે છૂટક ફુગાવાના દરમાં વૃદ્ધિ નોંધવામાં આવી છે.

- મુખ્ય રૂપથી દાળ તથા અન્ય ખાદ્ય ઉત્પાદનોની કિંમતોમાં વધારાને કારણે ફુગાવામાં વધારો નોંધવામાં આવ્યો છે, જૂન મહિનામાં કિંમતોમાં 16.68% જેટલો વધારો જોવા મળ્યો હતો.

Back o basics : ફુગાવો વિશે

- ફુગાવો કિંમતોના સામાન્ય સ્તરમાં થતી સતત વૃદ્ધિ છે. અર્થાત્ કોઈ એક વસ્તુની કિંમતમાં વધારો થાય તો તે ફુગાવો કહેવાતો નથી.
- ફુગાવાના દરને ભાવ સૂચકાંકના આધારે માપવામાં આવતો હોય છે. જેના મુખ્યત્વે બે પ્રકારો છે.
- ફુગાવાના માપનના પ્રકારો
- 1. જથ્થાબંધ ભાવ સૂચકાંક (Wholesale Price Index - WPI)
- 2. ગ્રાહક ભાવ સૂચકાંક (Consumer Price Index - CPI) [RBI દ્વારા જાહેર કરાયેલ ફુગાવાનું પ્રમુખ માપન]

CPIના 4 પ્રકારો છે :

1. ઔદ્યોગિક ગ્રામિકો માટે CPI
2. કૃષિ મજૂરો માટે CPI
3. ગ્રામીણ મજૂરો માટે CPI
4. CPI (ગ્રામીણ અને શહેરી સંયુક્ત)

WPIમાં આવા પ્રકારો જોવા મળતા નથી.

ઉપરોક્ત પ્રકારોમાં પ્રથમ 3 એ શ્રમ અને રોજગાર મંત્રાલયના શ્રમ બ્યૂરો દ્વારા જાહેર કરવામાં આવે છે. જ્યારે CPI સંયુક્ત એ કેન્દ્રીય આંકડાકીય સંગઠન (CSO) દ્વારા જાહેર કરવામાં આવે છે.

WPI એ વાણિજ્ય અને ઉદ્યોગ મંત્રાલયના આર્થિક સલાહકારના કાર્યાલય દ્વારા પ્રકાશિત કરવામાં આવે છે.

CPI અને WPI વચ્ચેનો તફાવત

ગ્રાહક ભાવ સૂચકાંક - CPI	જથ્થાબંધ ભાવ સૂચકાંક - WPI
છૂટક ખરીદારીના દૃષ્ટિકોણથી ભાવ વધારાને માપે છે.	જથ્થાબંધ બજારોમાં પ્રવર્તતી કિંમત અથવા જથ્થાબંધ થતા વ્યવહારોના દૃષ્ટિકોણથી ભાવ વધારાને માપે છે.
દર મહિને માપવામાં આવે છે.	સપ્તાહના ધોરણે માપવામાં આવે છે.
વસ્તુ અને સેવા એમ બંનેનો સમાવેશ થાય છે.	ફક્ત વસ્તુનો સમાવેશ કરવામાં આવે છે.
2012 એ CPIનું આધારવર્ષ છે.	2011-12 એ WPIનું આધારવર્ષ છે.

In depth : હેડલાઈન અને કોર ફુગાવો

- હેડલાઈન ફુગાવો (Headline Inflation)
- અર્થતંત્રની અંદર થતા સંપૂર્ણ ભાવ વધારાની ગણતરી હેડલાઈન ફુગાવા અંતર્ગત કરવામાં આવે છે.
- તેના અંતર્ગત ખાદ્ય, ઈંધણ અને અન્ય વસ્તુઓમાં થતા ભાવવધારાનો સમાવેશ થાય છે.
- કોર ફુગાવો (Core Inflation)
- કોર ફુગાવા અંતર્ગત ફુગાવાની ગણતરી વખતે ખાદ્ય અને ઈંધણમાં થયેલા ભાવ વધારાને ધ્યાનમાં લેવામાં નથી આવતો.

નવા વાહન નોંધણી માટે FASTag

- તાજેતરમાં સડક પરિવહન અને રાજમાર્ગ મંત્રાલયે નવા વાહનોની નોંધણી કરતા સમયે અને રાષ્ટ્રીય પરમિટ અંતર્ગત ચાલતા વાહનોને ફિટનેસ પ્રમાણ પત્ર જાહેર કરતા સમયે ફસ્ટેગ (FASTag)ની વિગતો રેકોર્ડ કરવાનો નિર્ણય લીધો છે.

- તેનાથી સુગમ અવરજવરની સાથે COVID-19 નિયંત્રણનું કાર્ય પણ થઈ શકશે.
- FASTagની ચૂકવણી માટે ઇલેક્ટ્રોનિક માધ્યમથી COVID-19ના પ્રસારને રોકવામાં મદદ મળશે કારણ કે તેનાથી ટોલ પ્લાઝા પર થતી રોકડ ચૂકવણીથી બચી શકાશે.
- મંત્રાલયે રાષ્ટ્રીય સૂચના કેન્દ્ર (NIC)ને નિર્દેશ આપ્યો છે કે તેઓ VAHAN પોર્ટલ પર ઇલેક્ટ્રોનિક ટોલ સંગ્રહ અને ડિવાઈસના રેકોર્ડને સુનિશ્ચિત કરે.

Back to basics : ફાસ્ટેગ વિશે

- ફાસ્ટેગ એક રેડિયો ફ્રિક્વન્સી આઈડેન્ટિફિકેશન (RFID) કાર્ડ હોય છે જેને વાહનની વિંડસ્ક્રીન પર લગાવવામાં આવે છે.
- વાહનોને RFID કાર્ડના રૂપમાં એક રેડિયો ફ્રિક્વન્સી ટૅગ આપવામાં આવે છે.
- પ્રત્યેક ટોલ પ્લાઝા પર એક RFID રીડર લગાવવામાં આવે છે જે એક સેન્સરના રૂપમાં કાર્ય કરે છે અને રેડિયો ફ્રિક્વન્સી દ્વારા કાર્ડની માન્યતા અને રકમની તપાસ કરે છે.
- જો કાર્ડમાં રકમ ઉપલબ્ધ હોય તો તેની ચૂકવણી કાર્ડમાંથી રકમ કપાઈને જ થઈ જાય છે અને ટોલ પર વાહનને ઊભુ રાખવાની જરૂર પડતી નથી.

અમેરિકા ભારતનું સૌથી મોટું વ્યાપારી ભાગીદાર

- વાણિજ્ય અને ઉદ્યોગ મંત્રાલય દ્વારા જાહેર આંકડાઓ અનુસાર અમેરિકા એ સતત બીજી વખત નાણાકીય વર્ષ 2019-20માં ભારતનું સૌથી મોટું વ્યાપારિક ભાગીદાર રહ્યું હતું.
- નાણાકીય વર્ષ 2019-20માં અમેરિકા અને ભારત વચ્ચે 88.75 બિલિયન ડોલરનો દ્વિપક્ષીય વ્યાપાર થયો હતો, જે નાણાકીય વર્ષ 2018-19માં 87.86 બિલિયન ડોલર હતો.

UK માટે ભારત FDIનો બીજો સૌથી મોટો સ્ત્રોત

- યુનાઈટેડ કિંગડમ (UK)ના આંતરરાષ્ટ્રીય વ્યાપાર વિભાગ દ્વારા નાણાકીય વર્ષ 2019-20માં બ્રિટનમાં થયેલા FDIના આંકડાઓ વિશે જાણકારી આપી હતી.
- આ આંકડાઓ અનુસાર UKમાં હવે FDIનો પ્રથમ સ્ત્રોત USA છે અને 120 પ્રોજેક્ટમાં રોકાણ કર્યા પછી ભારત એ બીજા નંબરના સ્થાન પર છે.
- નાણાકીય વર્ષ 2019-20 માટે UKમાં જર્મની, ફ્રાંસ, ચીન અને હોંગકોંગ એ ક્રમશઃ ત્રીજા, ચોથા, પાંચમાં અને છઠ્ઠા ક્રમે છે.

ગૂગલ ભારતમાં રોકાણ કરશે

- વિશાળ તકનીકી કંપની ગૂગલના સીઈઓ સુંદર પિચાઈએ ભારતમાં ડિજિટલ પરિવર્તન લાવવા અને ઓનલાઈન શિક્ષણ અને નાના ઉદ્યોગો / સ્ટાર્ટઅપ્સને ટેકો આપવા માટે આગામી 5-7 વર્ષમાં ભારતમાં આશરે 10 અબજ ડોલરનું રોકાણ કરવાની જાહેરાત કરી છે.

10 અબજ ડોલરનું રોકાણ કયાં ક્ષેત્રોમાં ?

- ગૂગલના જણાવ્યા મુજબ આ 10 અબજનું રોકાણ મુખ્યત્વે નીચેના ક્ષેત્રોમાં કરવામાં આવશે.
- ભારતમાં ઇન્ટરનેટની સરળ ઉપલબ્ધતા સુનિશ્ચિત કરવા. દરેક ભારતીયને દરેક ભાષામાં માહિતી પ્રદાન કરવા
- ઉપભોક્તા તકનીકી, શિક્ષણ
- આરોગ્ય અને કૃષિ જેવા ક્ષેત્રોમાં નવા ઉત્પાદનો અને સેવાઓ બનાવવી.
- વ્યવસાયોને સશક્તિકરણ કરોલ ખાસ કરીને નાના અને મધ્યમ ઉદ્યોગોને ડિજિટલ ફેરફાર કરવા. માટે ડિજિટલ સાક્ષરતા માટે તકનીકી અને કૃત્રિમ બુદ્ધિમત્તા(Artificial Intelligence-AI) નો ઉપયોગ ગ્રામીણ અર્થવ્યવસ્થાના લાભ અને સહાયતાના હેતુ માટે.

ચાબહાર રેલ પ્રોજેક્ટ

- તાજેતરમાં ઈરાન દ્વારા “ચાબહાર રેલ પ્રોજેક્ટ”થી ભારતને અલગ કરી દેવામાં આવ્યું હતું. આ પહેલા પ્રોજેક્ટને ઈરાનમાં ભારતના સહયોગથી પૂરો કરવાનો હતો.
- ઈરાન દ્વારા આ પ્રોજેક્ટથી ભારતને બહાર કરવાનું મુખ્ય કારણ એ યોગ્ય સમય પર ફન્ડિંગ ન હોવાનું જણાવવામાં આવ્યું છે.
- હવે ઈરાન રેલવે ભારતની મદદ વિના આ પ્રોજેક્ટને પૂરો કરશે. તે પહેલા આ પ્રોજેક્ટને ભારતની સરકારી રેલવે કંપની ઈરકાન પૂરો કરવાની હતી.

ઈરાનના નિર્ણયની ભારત પર અસર

- ઈરાન દ્વારા આ પગલું એવા સમયે ઉઠાવવામાં આવ્યું છે જ્યારે ભારત અને ચીન વચ્ચે આર્થિક તણાવ વધી રહ્યો છે.
- જ્યારે ઈરાને ભારતને આ પ્રોજેક્ટથી બહાર કર્યું છે. તેવા સમયે ઈરાન દ્વારા ચીન સાથે 25 વર્ષો માટે આર્થિક અને સુરક્ષા ભાગીદારી માટે એક મોટા કરાર પર સહમતિ બનાવવામાં આવી છે.
- ઈરાન અને ચીન 25 વર્ષોના કરાર અંતર્ગત ચીન એ ઈરાનમાં 400 અબજ ડોલરનું રોકાણ કરશે અને ઈરાન એ ચીનને સસ્તા દરે તેલ અને ગેસનો પુરવઠો આપશે.
- ઈરાનના આ નિર્ણયથી ભારતના વ્યુહાત્મક અને આર્થિક હિતો પર પ્રતિકૂળ પ્રભાવ પડી શકે છે.

ચાબહાર કરાર વિશે

- વર્ષ 2016માં ભારતના પ્રધાનમંત્રી દ્વારા ઈરાનની મુલાકાત દરમિયાન “ચાબહાર કરાર” પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા.

- તેના અંતર્ગત ઈરાન-અફઘાનિસ્તાન-ભારત વચ્ચે ત્રિપક્ષીય કરાર કરવામાં આવ્યો હતો.
- કરાર અંતર્ગત ઈરાની રેલવે તથા ઈન્ડિયન રેલવેઝ કન્સ્ટ્રક્શન લિમિટેડ (ઈરકોન) દ્વારા ચાબહાર-જાહેદાન રેલવે નિર્માણ માટે ભારત-ઈરાન-અફઘાનિસ્તાન વચ્ચે ત્રિપક્ષીય કરાર થયો હતો.
- ભારત દ્વારા આ કરાર અથવા પ્રોજેક્ટમાં સહયોગ એ અફઘાનિસ્તાન અને અન્ય મધ્ય એશિયાના દેશો સુધી ભારત માટે એકે વૈકલ્પિક માર્ગ ઉપલબ્ધ કરાવવાની પ્રતિબદ્ધતાને ધ્યાનમાં રાખીને કરવામાં આવ્યો હતો.

NAFTA 2.0

- અમેરિકા, મેક્સિકો અને કેનેડા વચ્ચે એક નવો મુક્ત વ્યાપાર કરાર 1 જુલાઈ, 2020થી લાગુ થયો છે.
- NAFTA 2.0 એ વચ્ચે 26 વર્ષ જૂનો વ્યાપાર કરાર “ઉત્તર અમેરિકા મુક્ત વ્યાપાર” (North American Free Trade Agreement-NAFTA)નું સ્થાન લેશે.
- NAFTA 2.0 એ સંપૂર્ણ રીતે નવો કરાર નથી. તે અમુક પરિવર્તનો સાથે પહેલા કરવામાં આવેલા NAFTA કરારના પુનઃ કરારની આવૃત્તિ છે. આથી તેને NAFTA 2.0ના રૂપમાં દર્શાવવામાં આવેલ છે.

ઓપન સ્કાય સંધિ

- તાજેતરમાં સંયુક્ત અરબ અમીરાતે ભારત સાથે એક “ઓપન સ્કાય સંધિ” કરવાની ઈચ્છા વ્યક્ત કરી હતી.
- ભારત અને સંયુક્ત અરબ અમીરાત વચ્ચે “ઓપન સ્કાય સંધિ” અંતર્ગત બંને દેશો પસંદગી કરેલા શહેરો વચ્ચે અમર્યાદિત સંખ્યામાં ઉડાનોની મંજૂરી આપશે.

ભારતની ઓપન સ્કાય નીતિ

- ભારત સરકારની વર્ષ 2016ની “રાષ્ટ્રીય નાગરિક ઉડ્ડયન નીતિ” એ દક્ષિણ એશિયાઈ ક્ષેત્રીય સહયોગ સંગઠન” દેશોની સાથે નવી દિલ્હીથી 5000 કિમીના ક્ષેત્રમાં આવતા દેશો વચ્ચે પારસ્પરિક આધાર પર “ઓપન સ્કાય” હવાઈ સેવા કરારને અપનાવવાની મંજૂરી આપે છે.
- આ ઉપરાંત ભારતે ગ્રીસ, જર્મની, ગુયાના, ફિનલેન્ડ, USA, જાપાન વગેરે સાથે ઓપન સ્કાય સંધિ કરેલ છે.

Back to basics : ઓપન સ્કાય સંધિ વિશે

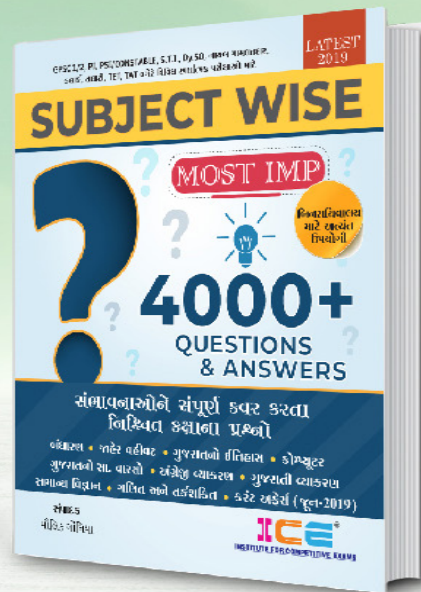
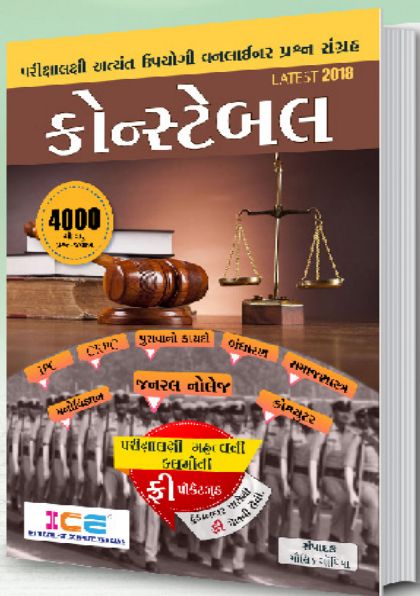
- શીત યુદ્ધ (Cold War) દરમિયાન અમેરિકાના રાષ્ટ્રપતિ ડ્વાઈટ આઈસનહાવર દ્વારા આ સંધિ પ્રસ્તુત કરવામાં આવી હતી.
- પરંતુ વર્ષ 2002 દરમિયાન અમેરિકાના રાષ્ટ્રપતિ જ્યોર્જ બુશના સમય દરમિયાન તેનો અમલ થયો હતો.

- આ સંધિ અંતર્ગત 34 હસ્તાક્ષરકર્તા દેશો સંધિમાં સામેલ અન્ય દેશોની સીમાઓમાં સૈન્ય ગતિવિધિ માટે બિન- હથિયારી વાળા સર્વેલન્સ વિમાનોની ઉડાનોની અનુમતિ આપે છે.
- સદસ્ય દેશો પર સર્વેલન્સ વિમાનોની ઉડાન હેતુ સંબંધિત દેશને ઓછામાં ઓછા 72 કલાક પહેલાં સૂચના આપવી પડે છે.
- આ સંધિનો ઉદ્દેશ્ય સદસ્ય દેશો વચ્ચે વિશ્વાસને વધારવો અને પરસ્પર સહયોગથી આંતરરાષ્ટ્રીય સ્થિરતાને મજબૂતી આપવાનો છે.
- સંધિ મુજબ કોઈ પણ સદસ્ય દેશ 96 કલાકથી વધુની સર્વેલન્સ ઉડાનની મંજૂરી આપવા માટે બાધ્ય નહીં હોય.
- કિર્ગિસ્તાને આ સંધિ પર હસ્તાક્ષર કર્યા છે પરંતુ મંજૂરી આપી નથી. ભારત એ આ સંધિનો સભ્ય દેશ નથી.

ગુજરાત સરકારની વિવિધ સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાઓ માટે અત્યંત ઉપયોગી પુસ્તક

Available at
amazon

25% OFF
COMBO OFFER

ICE[®]

INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

CogX-2020 પુરસ્કાર

- તાજેતરમાં ભારત સરકારની “MyGov કોરોના હેલ્પડેસ્ક”ને બે શ્રેણીઓમાં “CogX-2020” પુરસ્કાર જીત્યા છે.

CogX-2020 પુરસ્કારની મુખ્ય બાબતો

- આ પુરસ્કાર MyGovના તફનીકી ભાગીદાર જિયો હેપ્ટિક ટેક્નોલોજી લિમિટેડ (Jio Haptik Technologies Limited) દ્વારા જીતવામાં આવ્યા છે.
- “MyGov કોરોના હેલ્પડેસ્ક”ને બે શ્રેણીઓ :- પ્રથમ એ COVID-19 માટે સર્વશ્રેષ્ઠ નવીનતાની શ્રેણીમાં તથા દ્વિતીય એ પીપલ્સ ચોઈસ COVID-19 શ્રેણીમાં પુરસ્કાર પ્રાપ્ત કર્યા છે.

MyGov કોરોના હેલ્પડેસ્ક વિશે

- કોરોના હેલ્પડેસ્કને COVID-19 મહામારી વિરુદ્ધની લડાઈમાં MyGov જિઓ હેપ્ટિક ટેક્નોલોજી લિમિટેડ અને WhatsAppના સહયોગથી વિકસિત કરવામાં આવેલ છે.
- તે કૃત્રિમ બુદ્ધિમત્તા (Artificial Intelligence) આધારિત હેલ્પડેસ્ક છે જે 5 દિવસના રેકોર્ડ સમયમાં વિકસિત કરવામાં આવેલ છે.
- આ હેલ્પ ડેસ્ક એ જાહેર-ખાનગી અને જાહેર ભાગીદારીનું ઉદાહરણ છે.
- MyGov દ્વારા નાગરિક કેન્દ્રિત સેવાઓ પ્રદાન કરવામાં આવી છે તથા મૂળભૂત સુવિધાઓ સહિત કૃત્રિમ સમાધાન જિયો હેપ્ટિક ટેક્નોલોજી દ્વારા નિર્માણ અને વિકસિત કરવામાં આવેલ છે.

- આ હેલ્પ ડેસ્કના ચેટબોટને 76 મિલિયનથી વધુ સંદેશ પ્રાપ્ત થયા છે અને 41 મિલિયનથી વધુ સંદેશો પર પગલાઓ લેવામાં આવ્યા છે.

CogX વિશે

- CogX એ કૃત્રિમ બુદ્ધિમત્તા પર આયોજીત થતાં વિશ્વના પ્રમુખ આયોજનોમાંથી એક છે.
- પ્રતિવર્ષ લંડનમાં આયોજીત થતાં આ સમારોહમાં વ્યાપાર, સરકાર, ઉદ્યોગ અને સંશોધન ક્ષેત્રથી જોડાયેલ 15000 થી વધુ પ્રતિભાગીઓ ભાગ લે છે.
- CogX પુરસ્કાર કૃત્રિમ બુદ્ધિમત્તામાં સર્વશ્રેષ્ઠ નવીનતા અને ઉભરતી ટેક્નોલોજીના ક્ષેત્રમાં આપવામાં આવે છે.

પ્લાઝમા બેંક

- તાજેતરમાં દિલ્હી સરકારે COVID-19 ચેપી લોકોની સહાયતા માટે એક પ્લાઝમા બેંક સ્થાપિત કરવાની ઘોષણા કરી છે.
- દિલ્હીમાં સ્થાપિત થનારી આ પ્લાઝમા બેંક દેશભરમાં આવી પ્રથમ બેંક હશે.
- પ્લાઝમા ડોનેટ કરતા લોકો માટે એક હેલ્પલાઈન નંબરની પણ સ્થાપના કરવામાં આવશે.
- દિલ્હીના આ પ્લાઝમા બેંક પણ બ્લડ બેંકની જેમ જ કાર્ય કરશે અને COVID-19 ચેપથી સાજા થયેલા લોકો પોતાના પ્લાઝમા દાન કરી શકશે.

Back to basics : પ્લાઝમા થેરેપી વિશે

- પ્લાઝમા થેરેપી શું છે ?
- COVID-19ના સંદર્ભે ઉપયોગમાં લેવામાં આવતી આ થેરેપી દ્વારા કોરોના વાયરસથી સાજા થયેલી વ્યક્તિના એન્ટિબોડીઝનો ઉપયોગ અન્ય વ્યક્તિ માટે કરવામાં આવે છે.

- કોરોના વાયરસથી સાજા થયેલી વ્યક્તિનું લોહી લેવામાં આવે છે. તેમાંથી પ્લાઝમા અલગ કરીને જે દર્દી વાયરસથી લડી રહ્યો હોય તેનામાં ચડાવવામાં આવે છે.
- તેનું મુખ્ય કારણ એ છે કે, વાયરસથી સાજા થયેલી વ્યક્તિની રોગપ્રતિકારક શક્તિ સારી હોય છે આથી તેનો ઉપયોગ અન્યના નિદાનમાં કરી શકાય છે.
- એન્ટિબોડીઝ વાયરસ સામે સારી રીતે લડત આપે છે અને તેને ખતમ કરીને શરીરને વાયરસ મુક્ત કરે છે.
- કોઈ વ્યક્તિનું સીધું જ લોહી ચડાવવામાં બ્લડ ગ્રુપ મેચ થવાના પ્રશ્નો થાય છે એટલે કોરોનાથી સાજા થયેલ વ્યક્તિનું લોહી લઈને તેમાંથી રક્તકણો જુદા પાડી દેતા છેલ્લે પીળા રંગનું ઘટ્ટ પ્રવાહી વધે છે. જેને પ્લાઝમા કહે છે.

■ પ્લાઝમા થેરેપીનો ઇતિહાસ

- ભૂતકાળમાં પણ પ્લાઝમા થેરેપીનો ઉપયોગ ઘણી વખત કરવામાં આવ્યો છે.
- USA દ્વારા સ્પેનીશ ફ્લૂ દરમિયાન દર્દીઓના નિદાન વખતે આ પ્રક્રિયાનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો.
- વર્ષ 2014માં WHO દ્વારા ઈબોલાના દર્દીઓ માટે પ્લાઝમા થેરેપીના ઉપયોગ માટે માર્ગદર્શિકા જાહેર કરવામાં આવી હતી.
- આ ઉપરાંત MERS રોગ માટેના નિદાન માટે 2015માં પણ આ થેરેપીનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો.

■ પ્લાઝમા થેરેપીના સંદર્ભે WHOની માર્ગદર્શિકા

- 2014માં જાહેર કરવામાં આવેલ આ માર્ગદર્શિકા મુજબ થેરેપી માટે લોહી આપનાર (ડોનર)ની સંમતિ જરૂરી છે.
- પ્લાઝમા એ રોગથી સાજા થયેલી વ્યક્તિમાંથી જ લેવા અને એવી વ્યક્તિમાં જ ચડાવવા જેઓ HIV, હિપેટાઈટીસ અને અન્ય ચેપી રોગથી સંક્રમિત ન હોય.

- જો સંપૂર્ણ લોહી દેવામાં આવતું હોય તો પ્લાઝમાને અલગ કર્યા બાદ જ દર્દીમાં દાખલ કરવા.
- જે વ્યક્તિમાંથી પ્લાઝમા લીધા હોય અને ફરીથી તેમાંથી જ લેવાની જરૂરીયાત હોય તો પુરુષોમાંથી 12 અઠવાડિયા બાદ અને મહિલાઓમાંથી 16 અઠવાડિયા બાદ જ લેવા.

■ પ્લાઝમા થેરેપીની મર્યાદા

- દર્દી એ વાયરસથી ઠીક થયા બાદ 15 દિવસે એન્ટિબોડી વિકસિત થાય છે અને 28 દિવસે સારા એન્ટિબોડી મળે છે. આથી નિદાનમાં ખૂબ વિલંબ થાય છે.
- આ થેરેપી 40-60 વર્ષના વયજૂથ માટે અસરકારક છે. પરંતુ 60થી વધુ વર્ષની વય માટે અસરકારક સાબિત થઈ નથી. જો કે કોરોના વાયરસથી મૃત્યુ પામનાર વધુ લોકો વૃદ્ધ વયજૂથના છે અને તેમની રોગપ્રતિકારક શક્તિ પણ નબળી હોય છે.
- કોરોના વાયરસથી સંક્રમિત થનાર વ્યક્તિ અને સાજા થનાર વ્યક્તિઓ વચ્ચે ખૂબ તફાવત છે. આથી વ્યાપક સ્તરે આ થેરેપીનો ઉપયોગ થવો શક્ય નથી.
- WHO તેમજ ભારત સરકાર દ્વારા સત્તાવાર રીતે જણાવવામાં આવેલું છે કે પ્લાઝમા થેરેપીથી ચોક્કસ રીતે નિદાન થાય છે તેવા કોઈ લક્ષણો જોવા મળ્યા નથી.

G4 વાયરસ

- ચીનમાં શોધકર્તાઓ દ્વારા એક સ્વાઈન ફ્લૂની જેમ દેખાતા નવા વાયરસ G4ની શોધ કરી છે.
- આ વાયરસ સ્વાઈન ફ્લૂનું એક નવું રૂપ હોય શકે છે. તે મનુષ્યોમાં ચેપ ફેલાવી શકે છે અને ભવિષ્યમાં તેનાથી મહામારી ઉત્પન્ન કરવાની પણ ક્ષમતા છે.
- શોધકર્તાઓએ G4 વાયરસને H1N1 વાયરસનો જ એક પ્રકાર ઘોષિત કર્યો છે જે વર્ષ 2009માં ફેલાયેલી સ્વાઈન ફ્લૂ મહામારીનું કારણ હતું.

G4 વાયરસ શું છે ?

- G4 વાયરસ એ H1N1 ફ્લૂ વાયરસની શોધવામાં આવેલી એક નવી પ્રજાતિ છે.
- તે મૂળ રૂપથી ડુક્કરમાં જોવા મળતો વાયરસ છે.
- G4 વાયરસ માનવ કોષોમાં સંગ્રહિત અણુઓ સાથે જોડાય છે અને શ્વસનતંત્રના બાહ્ય પડમાં પોતાની પ્રતિકૃતિઓ ઉત્પન્ન કરી શકે છે અર્થાત્ પોતાની સંખ્યામાં વધારો કરે છે.

G4 વાયરસનો ચેપ અને લક્ષણો

- અભ્યાસમાં જાણવા મળ્યું છે કે આ વાયરસ એરોસોલ ટ્રાન્સમિશનના માધ્યમથી ફેરેટ (નાળિયાની જાતિનું પ્રાણી)ને ચેપી કરી શકે છે. જેનાથી તેમનામાં છીંક, ઉઘરસ, શ્વાસ લેવામાં તકલીફ જેવા ગંભીર લક્ષણો દેખાય છે.
- વાયરસ એ મનુષ્યને ચેપ લગાવવામાં સક્ષમ છે.

સ્વાઈન ફ્લૂ વિશે

- સ્વાઈન ફ્લૂ એ ચેપી વાયરસ H1N1ને લીધે થતો રોગ છે. તેને ચેપી રોગ એટલા માટે કહેવામાં આવે છે કારણ કે તે એવા લોકોને થાય છે જેઓ ડુક્કરના સંપર્કમાં આવ્યા હોય.
- જ્યારે સ્વાઈન ફ્લૂથી ચેપી થયેલ દર્દી છીંક ખાય છે તો તેની આજુબાજુ 3 ફૂટના અંતરે રહેલી વ્યક્તિમાં પણ સ્વાઈન ફ્લૂના વાયરસ પ્રવેશ કરે છે.
- વ્યક્તિમાં સામાન્ય શરદી, તાવ, માથું દુખવું વગેરે જેવા લક્ષણો જોવા મળતા હોય છે.

ચંદ્ર પર અગાઉના અંદાજ કરતા વધુ ધાતુ

- નાસાના લ્યુનર રિકનોઈન્સન્સ ઓર્બિટર-LRO અવકાશયાનને ચંદ્રના અભ્યાસ દરમિયાન કેટલાક નવા પુરાવા પ્રાપ્ત થયા છે, તે મુજબ ચંદ્રની નીચલી

સપાટીમાં આયર્ન અને ટાઈટેનિયમ જેવી ધાતુઓની માત્રા અગાઉના અંદાજ કરતા ઘણી વધોર છે.

- ચંદ્રની નીચી સપાટી પરના ધાતુના વિતરણને LRO પર સ્થાપિત “મિનિયુર રેડિયો ફિક્વન્સી ઉપકરણ દ્વારા જોવામાં આવી હતી.
- મિનિયુર રેડિયો ફિક્વન્સી (Mini-RF)ના નિષ્કર્ષોને LROના વાઈડએંગલ કેમરો, જાપાનના કગુયા મિશન તથા નાસાના લ્યુનર પ્રોસ્પેક્ટર અંતરિક્ષ યાનથી નિર્મિત ધાતુ ઓક્સાઈડ મેપિંગ દ્વારા પૂષ્ટિ કરવામાં આવી છે.

લ્યુનર રિકનોઈન્સન્સ ઓર્બિટર વિશે

- LRO નાસાનું એક રોબોટિક અંતરિક્ષયાન છે જે વર્તમાનમાં ચંદ્રની પરિક્રમા કરતા સમયે ચિત્રોના માધ્યમથી ડેટા એકત્ર કરે છે અને ચંદ્રની સાટીનો અભ્યાસ કરે છે.
- તેને ભવિષ્યના માનવયુક્ત ચંદ્ર મિશન તથા મંગળ મિશન સંબંધી તૈયારીઓના ક્રમમાં “લ્યુનર પ્રીકર્સર એન્ડ રોબોટિક પ્રોગ્રામ”ના અતર્ગત નિર્મિત કરવામાં આવેલ છે.
- LRO એ નાસાના ન્યૂ વિઝન ફોર સ્પેસ એક્સપ્લોરેશન અંતગૃતનું પ્રથમ મિશન છે.

LROના ઉદ્દેશ્ય

- ચંદ્ર પર સંભવિત સંસાધનોની ઓળખ
- ચંદ્રની સપાટીનું વિસ્તૃત મેપિંગ
- ચંદ્રના વિકિરણ સ્તરો પર ડેટા સંકલન
- ભવિષ્યના ચંદ્ર મિશનો હેતુ ચંદ્રના ધ્રુવીય ક્ષેત્રોનો અભ્યાસ.

અનિવાર્ય લાયસન્સિંગ

- COVID-19ના નિદાન સુધી પહોંચી અનિશ્ચિતતાને ધ્યાનમાં રાખતા ઘણા દેશો એ પેટન્ટ

ધારકો દ્વારા આ દવાઓને સુલભ બનાવવાથી મનાઈ કરતા, આ ઉત્પાદનો માટે અનિવાર્ય લાયસન્સ જાહેર કરવા કાયદાકીય આધાર તૈયાર કરી રહ્યા છે.

- અનિવાર્ય લાયસન્સ દ્વારા COVID-19 સંદર્ભે દવા કે રસીના ક્ષેત્રમાં થતી શોધને બધા માટે ઉપલબ્ધ બનાવવા આ પગલું જરૂરી છે.

અનિવાર્ય લાયસન્સ શું છે ?

- અનિવાર્ય લાયસન્સ કોઈ અરજી કરતાને પેટન્ટ ધરાવતી વ્યક્તિની સહમતિ વિના, કોઈ પેટન્ટ ધરાવતી વસ્તુનું નિર્માણ કરવા, પ્રયોગ કરવા તથા વેચવા હેતુ અથવા પેટન્ટ પ્રક્રિયાના પ્રયોગ કરવા હેતુ સરકાર દ્વારા જાહેર કરવામાં આવતું અધિકાર પત્ર હોય છે.
- ભારતીય પેટન્ટ અધિનિયમ, 1970ના ભાગ 16 તથા “બૌદ્ધિક સંપદા અધિકારો માટે વ્યાપાર સંબંધી પાસાઓ” કરાર અંતર્ગત અનિવાર્ય લાયસન્સ આપવામાં આવે છે.
- કોઈ વસ્તુને પેટન્ટ પ્રાપ્ત કરવાની તારીખથી 3 વર્ષ બાદ અનિવાર્ય લાયસન્સ માટે અરજી કરી શકાય છે.

અનિવાર્ય લાયસન્સ માટે અરજી કરવા માટેની

આવશ્યક શરતો

- 1) પેટન્ટ ધરાવતી વસ્તુ / ઉત્પાદન જનતાની આવશ્યકતા પૂરી કરવામાં અસમર્થ હોય.
 - 2) પેટન્ટ ધરાવતી વસ્તુ / ઉત્પાદન જનતા માટે ઉચિત મૂલ્ય પર ઉપલબ્ધ ન હોય.
 - 3) પેટન્ટ ઉત્પાદનનો ઉપયોગ ભારતમાં કરવામાં આવતો ન હોય.
- આ ઉપરાંત ભારતીય પેટન્ટ અધિનિયમ, 1970ની કલમ 92 અનુસાર, કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા જાહેર કરવામાં આવેલી અધિસૂચના અનુસાર, “રાષ્ટ્રીય આપાતકાલ” કે અત્યંત આવશ્યકતા અથવા

“બિન-વ્યાવસાયિક જાહેર ઉપયોગ”ની બાબતમાં પેટન્ટ નિયંત્રક પોતે જ અનિવાર્ય લાયસન્સ જાહેર કરી શકે છે.

વૈશ્વિક પરિપ્રેક્ષ્યમાં અનિવાર્ય લાયસન્સિંગ

- અનિવાર્ય લાયસન્સિંગ પ્રણાલી વૈશ્વિક સ્તર પર ઘણો વિવાદાસ્પદ વિષય છે.
- ઘણા વિકાસશીલ દેશો દવાઓની અનુપલબ્ધતા તથા વધુ મોંઘી હોવાને કારણે અનિવાર્ય લાયસન્સને વિશેષ મહત્ત્વ આપતા હોય છે, તથા તે દેશ વધુને વધુ અનિવાર્ય લાયસન્સ પ્રદાન કરતા હોય છે.
- અમેરિકા તથા યુરોપના વિકસિત દેશો દ્વારા આ દૃષ્ટિકોણનો વિરોધ કરવામાં આવી રહ્યો છે, કારણ કે તેમના અનુસાર આ પ્રવૃત્તિ દવા કંપનીઓ માટે નવી શોધ કરવામાં આવરોધ પેદા કરે છે.

અનિવાર્ય લાયસન્સ સંબંધી ચર્ચાનું કારણ :

- કમ્યુનિસ્ટ પાર્ટી ઓફ ઈન્ડિયા એ ભારત સરકારને રેમેડિસિવર દવાની સસ્તી જેનેરિક આવૃત્તિના નિર્માણ હેતુ અનિવાર્ય લાયસન્સ જાહેર કરવાનું કહેવામાં આવ્યું છે.

માર્સ હેલિકોપ્ટર “ઈન્જેન્યુટી”

- ઈન્જેન્યુટી એક રોબોટ હેલિકોપ્ટર છે જેને નાસાના મંગળ 2020 મિશન માટે મૂકવામાં આવશે.
- નાસા એ 30 જુલાઈના રોજ માર્સ મિશનને લોન્ચ કરવાનું છે.

માર્સ મિશન સાથે જોડાયેલ હેલિકોપ્ટર

- આ હેલિકોપ્ટર એ તપાસ કરશે કે મંગળ પરની સ્થિતિઓ ઉડ્ડયનને કેવી રીતે પ્રભાવિત કરે છે.

- ઈન્જેન્યુટી એક ટેકનોલોજી પ્રદર્શન છે. આ કોઈ બીજા ગ્રહ પર નિયંત્રિત ઉડાન કરતું પ્રથમ વિમાન છે.

માર્સ મિશન 2020 વિશે

- માર્સ મિશન મંગળ પર રહેવા યોગ્ય સ્થિતિના સંકેતોની તપાસ કરશે. તે પાછલા માઈક્રોબિયલ જીવનના જૈવિક હસ્તાક્ષરોની પણ તપાસ કરશે.

મંગળ અન્વેષણ કાર્યક્રમ

- મંગળ ગ્રહ પર શોધ માટે મંગળ અન્વેષણ કાર્યક્રમ એક લાંબા ગાળાનો પ્રયાસ છે. આ કાર્યક્રમને નાસા (NASA) દ્વારા નાણાકીય સહાય આપવામાં આવી રહી છે.
- વર્ષ 1993માં આ કાર્યક્રમ શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો. તેના નીચે મુજબના લાંબાગાળાના લક્ષ્યો છે.
 - 1) એ બાબત નિર્ધારિત કરવી કે જીવન કદી મંગળ ગ્રહમાં પેદા થયું હતું કે નહીં.
 - 2) મંગળ ગ્રહની આબોહવા ચિન્હિત કરવી.
 - 3) મંગળના ભૂવિજ્ઞાનને ચિન્હિત કરવું
 - 4) મંગળના માનવ અન્વેષણને તૈયાર કરવા.

પરસેવેરાંસ રોવર વિશે

- આ રોવર મંગળનું ચિત્ર પ્રદાન કરશે.
- તે મંગળ ગ્રહના ખડકો અને રેતીના નમૂનાઓ એકત્રિત કરશે.
- આ રોવર એ પ્રયોગાત્મક હેલીકોપ્ટર ઈન્જેન્યુટી ડિલીવર કરવા માટે છે. તે ભવિષ્યના મંગળ મિશનની ટેકનોલોજીને પણ પ્રદર્શિત કરશે.

મંગળ ગ્રહના સૌથી મોટા પ્રાકૃતિક ગ્રહ “ ફોબોસ”નું ચિત્ર

- ઈસરોના મંગલયાન મિશને (માર્સ ઓર્બિટર મિશન) ફોબોસ (મંગળ ગ્રહનો સૌથી મોટો ચંદ્ર અથવા પ્રાકૃતિક ગ્રહ)ના ચિત્રો લીધા હતાં.

- ફોબોસની છબી મંગળ ગ્રહ ઓર્બિટર મિશન દ્વારા 42000 કિમીના અંતરથી લેવામાં આવી હતી. એ જ સમયે માર્સ ઓર્બિટર મિશન એ મંગળ ગ્રહથી 7200 કિમીના અંતર પર હતું.

સ્ટિકની કેટર

- સ્ટિકની કેટર એ ફોબોસ પર સૌથી મોટો ખાડો છે. માર્સ ઓર્બિટર મિશન દ્વારા લેવામાં આવેલ ચિત્રમાં સ્ટિકની કેટર, રોશ, શ્લોકોવ્સ્કી અને ગ્રિલડ્રિંગ કેટર જોવા મળ્યા હતા.

મંગળ ગ્રહના પ્રાકૃતિક ઉપગ્રહો

- ફોબોસ અને ડીમોસ એ મંગળના બે પ્રાકૃતિક ઉપગ્રહો છે.
- મંગળના બંને ચંદ્રની શોધ એ આસફ હોલે વર્ષ 1877માં કરી હતી.
- ફોબોસ એ ડેમોસથી સાત ગણો મોટો છે.
- ફોબોસ એ મંગળની સપાટીથી લગભગ 6000 કિમીના અંતર પર પરિક્રમા કરે છે, જ્યારે ડેમોસ એ મંગળથી લગભગ 23,460 કિમીના અંતર પર પરિક્રમા કરે છે.

પ્રજ્ઞાતા દિશા-નિર્દેશો

- કેન્દ્રીય માનવ સંસાધન વિકાસ મંત્રીએ નવી દિલ્હીમાં ઓનલાઈન માધ્યમથી ડિજિટલ શિક્ષા પર “પ્રજ્ઞાતા દિશા-નિર્દેશો” જાહેર કર્યા હતા.

પ્રજ્ઞાતા દિશા-નિર્દેશોની મુખ્ય બાબતો

- આ દિશા-નિર્દેશો વિદ્યાર્થીઓના દૃષ્ટિકોણને આધાર બનાવીને વિકસિત કરવામાં આવેલ છે, જે COVID-19ને ધ્યાનમાં રાખીને લોકડાઉનને કારણે ઘર પર છાત્રો માટેના ઓનલાઈન/ડિજિટલ શિક્ષા પર કેન્દ્રિત છે.

- દિશા-નિર્દેશો એ શિક્ષાની ગુણવત્તા વધારવા ઓનલાઈન શિક્ષાને આગળ વધારવા વિસ્તૃત કાર્ય યોજના પ્રદાન કરે છે.
- આ દિશા-નિર્દેશોમાં એ છાત્રો જેમની પાસે ડિજિટલ ઉપકરણો છે તથા જેમની પાસે નથી અથવા તેની પહોંચ સીમિત માત્રામાં છે, તેમ બંને માટે NCERTના વૈકલ્પિક શૈક્ષણિક કેલેન્ડરના ઉપયોગ પર જોર આપવામાં આવેલ છે.
- પ્રજ્ઞાતા દિશા-નિર્દેશોમાં ઓનલાઈન શિક્ષાના 8 ચરણો અર્થાત્ યોજના, સમીક્ષા, વ્યવસ્થા, માર્ગદર્શન, વાતચીત, સોંપણી, ટ્રેક અને પ્રશંસાનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે.
- આ 8 ચરણો ઉદાહરણો સાથે ચરણબદ્ધ રીતે ડિજિટલ શિક્ષાની યોજના અને અમલીકરણો સાથે ચરણબદ્ધ રીતે ડિજિટલ શિક્ષાની યોજના અને અમલીકરણનું માર્ગદર્શન કરે છે.

પ્રજ્ઞાતા દિશા-નિર્દેશો અંતર્ગત સૂચનો

- પ્રજ્ઞાતા દિશા-નિર્દેશો સ્કૂલ પ્રશાસકો, સ્કૂલ પ્રમુખો, શિક્ષકો, માતા-પિતા અને છાત્રો માટે નીચેના પાસાં ઓ પર સૂચનો આપ્યા છે.
- 1) મૂલ્યાંકનથી જરૂર સંબંધિત પાંસાઓ
- 2) ઓનલાઈન અને ડિજિટલ શિક્ષાની યોજના બનાવતા સમયે વર્ગખંડની ક્ષમતા અનુસાર સત્રનો સમય, સ્કીન સમય, સમાવેશિતા, સંતુલિત ઓનલાઈન અને ઓફલાઈન પ્રવૃત્તિઓ વગેરેથી સંબંધિત પાંસાઓ.
- હસ્તક્ષેપ અને એવી રીતો જેમાં સંસાધનનો સમયગાળો, વર્ગખંડના હિસાબ વગેરેના રેકોર્ડનો સાથે સંબંધિત પાસાઓ.
- સાયબર સુરક્ષા અને નૈતિક રીતે સાયબર સુરક્ષા જાળવવા માટેની સાવચેતી અને પગલાંઓ.

પ્રજ્ઞાતા દિશા-નિર્દેશો અંતર્ગત ઓનલાઈન શિક્ષા સંબંધે ભલામણ કરેલ સ્કીન-ટાઈમ

વર્ગ	ભલામણ
પ્રી-પ્રાઈમરી	માતા-પિતાની સાથે વાતચીત અને તેમને માર્ગદર્શન માટે નક્કી કરવામાં આવેલ સમય 30 મિનિટથી વધુ ન હોવો જોઈએ.
વર્ગ 1-12 સુધી	Http://ncert.nic.in/aac.html પર NCERTના વૈકલ્પિક શૈક્ષણિક કેલેન્ડરને અપનાવવાની ભલામણ કરેલ છે.
વર્ગ 1-8 સુધી	રાજ્યો/કેન્દ્ર શાસિત પ્રદેશો દ્વારા પ્રાથમિક વર્ગો માટે ઓનલાઈન કલાસ માટે નક્કી દિવસ અનુસાર દિવસોમાં 30-45 મિનિટના બે સત્રોથી વધુ ઓનલાઈન શિક્ષણ આપી ન શકાય.
ધોરણ 9-12 સુધી	રાજ્યો/કેન્દ્ર શાસિત પ્રદેશો દ્વારા નક્કી કરાયેલ ચાર સત્રોથી વધુ શિક્ષણ આપી ન શકાય.

- આ દિશા-નિર્દેશો અને પહેલ અંતર્ગત સ્વયંપ્રભા, દીક્ષા (DIKSHA), સ્વયં મૂકસ (SWAYAM MOOCS), રેડિયો વાહિની, શિક્ષા વાણી જેવા પ્લેટફોર્મનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે.

સરકારી ભૂમિની સુરક્ષા માટે અંતરિક્ષ ટેકનોલોજી અને કૃત્રિમ બુદ્ધિમતાનો ઉપયોગ

- ઓડિશાની રાજધાની ભુવનેશ્વરમાં બધી સરકારી ભૂમિ પર નજર રાખવા માટે વેબ અને મોબાઈલ આધારિત સમાધાન "BLUIS" ભુવનેશ્વર ભૂમિ ઉપયોગ ગુપ્ત પ્રણાલીને 8 જુલાઈ, 2020ના લોન્ચ કરી હતી.
- સરકારી ભૂમિમાં અતિક્રમણની જાણકારી મેળવવા દાયકાઓથી ઉપયોગ થતા તંત્રના વર્તમાન મેન્યુ અલ મોડમાં પર્યાપ્ત પારદર્શિતા અને જવાબદેહીની બિનઅસરકારકતાને લીધે BLUIS લોન્ચ કરવામાં આવેલ છે.

BLUIS વિશે

- ભુવનેશ્વર ભૂમિ ઉપયોગ ગુપ્ત પ્રણાલી (Bhubaneswar Land Use Intelligence System) એક જિયો-ટેગ રિપોઝિટરી છે જે ભુવનેશ્વરમાં બધી સરકારી જમીનનું નિરીક્ષણ કરશે.
- આ કાર્ય હાઈ-રિઝોલ્યુશન ઉપગ્રહ ઈમેજરીનો ઉપયોગ કરી કરવામાં આવશે.
- ભૂમિ પર કબજો કરતા લોકો દ્વારા સરકારી જમીનોને અતિક્રમણથી બચાવવા BLUISને લોન્ચ કરનાર ઓડિશા પ્રથમ રાજ્ય બન્યું છે. જેણે સેટલાઈટ ટેકનીક અને આર્ટિફિશિયલ ઈન્ટેલિજન્સનો ઉપયોગ કર્યો હોય.

C/2020 F3

- તાજેતરમાં નાસાના ટેલિસ્કોપ દ્વારા શોધવામાં આવેલ ધૂમકેતુ "સી/2020 F3" જેને નિયોવાઈસના નામથી પણ ઓળખવામાં આવે છે તે 22 જુલાઈ, 2020ના રોજ પૃથ્વીની સૌથી નજીક પહોંચશે.

C/2020 F3ની મુખ્ય બાબતો

- ધૂમકેતુ "C/2020 F3"ને પોતાની કક્ષાની ચારે બાજુ એક ચક્કર પૂરું કરવામાં 6800 વર્ષ લાગે છે.
- ધૂમકેતુ પોતાની જાડાઈમાં અમુક મીલથી લઈને હજારો મીલ સુધી વિસ્તૃત થઈ શકે છે. જેવા તે સૂર્યની નજીક આવે છે તે ગરમ થાય છે અને ધૂળ અને ગેસનો કાટમાળ છોડે છે.

સૂર્ય અને પૃથ્વીની નિષ્ક્રિયા શા માટે ?

- અન્ય ગ્રહોના ગુરુત્વાકર્ષણ બળને કારણે ધૂમકેતુ કોઈ વખત સૂર્ય અને પૃથ્વીની કક્ષાઓમાં આવી જાય છે.
- અમુક ધૂમકેતુની ઉપસ્થિતિ અર્થાત્ જે સૂર્યની પરિક્રમા

કરવામાં 200 વર્ષથી ઓછો સમય લગાવે છે તેનું પૂર્વાનુમાન લગાવી શકાય છે.

- તેને લઘુ સમયના ધૂમકેતુના રૂપમાં સંદર્ભિત કરવામાં આવે છે અને તે કુઈપર બેલ્ટમાં મળે છે જ્યાં ધૂમકેતુ પ્લૂટોના પરિઘમાં સૂર્યની પરિક્રમા કરે છે. અને કોઈ વખત તેને એ કક્ષાઓમાં ધકેલી દેવામાં આવે છે જે સૂર્યની નજીક હોય છે.
- સૌથી પ્રસિદ્ધ લઘુ-સમયનો ધૂમકેતુ એ "હેલી"નો ધૂમકેતુ છે જે 76 વર્ષના સમયમાં એક વખત જોવા મળે છે.
- ઓછા - પૂર્વાનુમાન યોગ્ય ધૂમકેતુ એ ઓર્ટ ક્લાઉડમાં જોવા મળે છે જે સૂર્યથી લગભગ 100000 બગોળીય એકમના અંતર પર છે. આ ઓર્ટ ક્લાઉડમાં ધૂમકેતુને સૂર્યની ચારેય બાજુ એક ચક્કર પૂરું કરવામાં અંદાજિત 30 મિલિયન વર્ષનો સમય લાગે છે.

શિશુ ન્યુમોનિયા નિવારણ માટે પ્રથમ સ્વદેશી રસીને સ્વીકૃતિ

- ડ્રૂગ કન્ટ્રોલર જનરલ ઓફ ઈન્ડિયાએ પ્રથમ વખત સંપૂર્ણ રીતે સ્વદેશી રીતે વિકસિત "ન્યૂમોકોકલ પોલીસૈકરાઈડ કંજુગેટ" રસીને બજારમાં વેચવાની મંજૂરી આપી છે.
- આ રસી "મેસર્સ સીરમ ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ઈન્ડિયા પ્રાઈવેટ લિમિટેડ" પૂણે દ્વારા વિકસિત કરવામાં આવેલ છે.
- આ રસી બાળકોમાં "સ્ટ્રેપ્ટોકોકસ ન્યૂમોનિયા"ના કારણે થતા રોગ અને ન્યૂમોનિયા વિરુદ્ધ સક્રિય રસી અભિયાન માટે ઉપયોગ કરવામાં આવે છે.

ન્યૂમોનિયા કેવી રીતે ફેલાય છે ?

- ન્યૂમોનિયા એ બેક્ટેરિયા, વાયરસ અને ફૂગ જેવા ચેપી એજન્ટો દ્વારા ફેલાય છે.
- બાળકોમાં બેક્ટેરિયલ ન્યૂમોનિયાનું સૌથી સામાન્ય

કારણ એ સ્ટ્રેપ્ટોકોકસ ન્યૂમોનિયા છે. તથા હીમોફિલસ ઈન્ફ્લુએન્ઝા ટાઈપ બી એ બેક્ટેરિયલ ન્યૂમોનિયાનું સામાન્ય કારણ છે.

- રેસ્પિરેટરી સિંકાઈટિયલ વાયરસ એ ન્યૂમોનિયાનું સૌથી સામાન્ય કારણ છે.
- ચેપી વ્યક્તિના ફેફસામાં પ્રવાહી જમા થવાને કારણે ફેફસા અવરોધિત થઈ જાય છે જેનાથી વ્યક્તિને શ્વાસ લેવામાં તકલીફ પડે છે.
- તેના લક્ષણોમાં તાવ, ઠંડી લાગવી, કફ અને ઉઘરસ, શારીરિક નબળાઈ અને અસ્વસ્થ હોવાનું અનુભવવું, શ્વાસ લેવામાં તકલીફ અને ઘબકારાઓમાં વધારો વગેરેનો સમાવેશ થાય છે.

બિન-વ્યક્તિગત ડેટા

- તાજેતરમાં ઈન્ફોસિસ કંપનીના સહ-સ્થાપક ક્રિસ ગોપાલકૃષ્ણનની અધ્યક્ષતામાં ગઠિત એક સમિતિએ સૂચન આપ્યું હતું કે દેશની વિભિન્ન ઘરેલું કંપનીઓ અને સંસ્થાઓને ભારતમાં ઉત્પન્ન થતાં બિન-વ્યક્તિગત ડેટાના ઉપયોગની મંજૂરી આપવી જોઈએ.
- સરકાર દ્વારા ઉદ્યોગ જગતના વિશેષજ્ઞો, સરકારી અધિકારીઓ અને એકેડમિક જગતના વિશેષજ્ઞો સાથે મળીને 9 સદસ્યોની સમિતિનું ગઠન કરવામાં આવ્યું હતું, જેમાં ઈન્ફોસિસના સહ સંસ્થાપક અધ્યક્ષ હતા.
- આ સમિતિનો મુખ્ય ઉદ્દેશ્ય ભારતમાં ઉત્પન્ન થતા ડેટાના સંગ્રહ સંબંધી બ્લૂપ્રિન્ટ તૈયાર કરવાનો હતો.
- સમિતિ દ્વારા રિપોર્ટમાં એક નવી ઓથોરિટીની સ્થાપનાની પણ ભલામણ કરવામાં આવી હતી જેની પાસે મુખ્ય રૂપથી ભારતમાં ઉત્પન્ન થયેલા બિન-વ્યક્તિગત ડેટાના ઉપયોગના નિરીક્ષણ સંબંધિત અધિકારો હશે.

બિન-વ્યક્તિગત ડેટા એટલે શું ?

- બિન-વ્યક્તિગત ડેટા એવા પ્રકારના ડેટાનો સમૂહ છે જેમાં વ્યક્તિગત રૂપથી ઓળખ યોગ્ય કોઈપણ જાણકારીનો સમાવેશ કરવામાં આવતો નથી.
- બિન-વ્યક્તિગત ડેટાને જોઈને અથવા તેનું વિશ્લેષણ કરીને કોઈ વ્યક્તિની વિશિષ્ટ ઓળખ કરવાનું સંભવ નથી.

બિન-વ્યક્તિગત ડેટાની સંવેદનશીલતા

- બિન-વ્યક્તિગત ડેટાના માધ્યમથી કોઈ વ્યક્તિની વિશિષ્ટ ઓળખ કરવી સંભવ હોતું નથી.
- અમુક શ્રેણીમાં જેમ કે રાષ્ટ્રીય સુરક્ષા સંબંધિત ડેટા કે વ્યૂહાત્મક હિત જેમ કે સરકારી પ્રયોગશાળા કે સંશોધન સુવિધાઓ સંબંધિત ડેટા જો ખોટા હાથોમાં લાગે તો તેનો દુરુપયોગ થઈ શકે છે અને તે ભારતની સુરક્ષાની દૃષ્ટિથી જોખમી છે.
- સમિતિના રિપોર્ટ અનુસાર કોઈ સમુદાયના સ્વાસ્થ્ય સંબંધિત બિન-વ્યક્તિગત ડેટાનો મુક્ત પ્રવાહ પણ જોખમી સાબિત થઈ શકે છે.

બિન-વ્યક્તિગત ડેટા સંબંધિત વૈશ્વિક માપદંડો

- મે 2019માં યુરોપિયન સંઘે બિન-વ્યક્તિગત ડેટાના મુક્ત પ્રવાહ માટે એક નિયમનકારી માળખું પ્રસ્તુત કર્યું હતું, જેમાં એ બાબતનું સૂચન કરવામાં આવ્યું હતું કે ડેટા વહેંચણીના મુદ્દા પર સંઘના બધા સદસ્ય દેશો સહયોગ કરશે.
- જો કે યુરોપિયન સંઘે આ નિયમનમાં બિન-વ્યક્તિગત ડેટાને સ્પષ્ટ રીતે વ્યાખ્યાયિત કરેલ નથી, નિયમનમાં ફક્ત એટલું કહેવામાં આવ્યું છે કે એ ડેટા જે વ્યક્તિગત નથી તે બિન-વ્યક્તિગત ડેટા છે.
- આ ઉપરાંત દુનિયામાં ઘણા એવા દેશો છે જેમાં વ્યક્તિગત અને બિન-વ્યક્તિગત ડેટા માટે કોઈ રાષ્ટ્રવ્યાપી કાયદો બનાવ્યો નથી.

icerajkot

CURRENT AFFAIRS

Click to Play

Sustainable Development Goal Index 2020

IFSCA

વિદેશ સીમા

100% ZPG કલેક્શન વાવું પ્રથમ સત્વર

વેબોનિસા ફિસ

ICE
INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

CURRENT AFFAIRS

CAATSA (કાંટસા)

બસુબોનિકા પ્લેગ

ગોલ્ડન બર્ડવિંગ

કરન-1

ICE
INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

CURRENT AFFAIRS

બેડ બેડ

એગ્રીકલ્ચર ઈન્ડાસ્ટ્રીસ

કુચીટીવ ઈકોનોમિક સોફ્ટવેર એક્ટ 2018

ઓસી અને ડુબેલા

ICE
INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

CURRENT AFFAIRS

રેવા સોલર પ્રોજેક્ટ

કન્ટુર મેલ્યુરિસાટ્સ

ASEEM

વિશ્વ વસ્તી દિવસ

India global week 2020

ICE
INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

CURRENT AFFAIRS

અખાતે રેલિકોષ્ટર

બોલબાલિ

ઈન્ડિયા સાર્વજનિક ડોર મેન્યુ સેલેક્ટ

કોરોના કવચ

સામગ્રી મલ્ટિ કિલાન દિવસ

ICE
INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

CURRENT AFFAIRS

એન્ડાઈલ્ટર- વિદાસ દુબે

NEOWISE- comet

આર્ટોલિથિમેન

ATI, App dev. module

ટુંકમાં પ્રશ્નો

ICE
INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

CURRENT AFFAIRS

વોટર એગ્રેડેશન

અસદ અને કમિલ

SHUDDH

Von Karman Award-2020

તંગમ

World Youth Skills Day

ICE
INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

CURRENT AFFAIRS

Chakr

Spike - LR

એન્ટિટેન્ડ મિસાઈલ

One State One Sports Policy

યાનહાર રેલ પ્રોજેક્ટ

ICE
INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

CURRENT AFFAIRS

એનિમલ પેટલ

કિચ ગોપાલકિશ્ન સમિતિ

સ્વદેશી બુબોનિલા વેકસિન

એશિયન ડેવલપમેન્ટ બેંક

Hope

ICE
INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

CURRENT AFFAIRS

પક્ષાંતર ધારો

ICE
INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

CURRENT AFFAIRS

PRAGYATA

અંજુખાસ ક્ષિત્ર

ગોનસ્ટાન લિથા પ્રોગ્રામ

ગંગાનદી ડોલ્ફિન

COROSURE

ICE
INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

CURRENT AFFAIRS

વેબોનિસ

વેલ્સન મંડેલા અંતરરાષ્ટ્રીય દિવસ

વોટર લીસેસ એક્ટ 2020

બહુપરમાણીય સુચનાંક 2020

ECOSOC

ICE
INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

CURRENT AFFAIRS

બોનસેડ એન્ડ્રોઈડ માલ્વેર

દિપ્તિ સેર

કુર્મા (KURMA)

UNSC 1267 કમિટી

ગોલ્ડ મેન 55 ખાંડ

અંતરરાષ્ટ્રીય વેસ દિવસ

ICE
INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

CURRENT AFFAIRS

સી. સી. સેપાટી

સ્નોવોર્લ

P-11 aircraft

Passage Exercise(PASSEX)

સ્પેસ એક્સપ્લોરેશન ડે

India Idea Summit

ICE
INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

CURRENT AFFAIRS

Delhi - Serp Survey

કાસરખાતે એરોનિકા પાવર પ્લાન્ટ

ગુમારોવા સમિતિ

ભુવણ

Yellow Turtle

ICE
INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

CURRENT AFFAIRS

Continue...

YouTube

SUBSCRIBE

INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

સતત પહેલ

- તાજેતરમાં દિલ્હીના ઓખલા સ્થિત ઊર્જા પ્લાન્ટ માટે ઈન્ડિયન ઓયલ, NTPC લિમિટેડ અને દક્ષિણ દિલ્હીનગર નિગમ વચ્ચે કચરા (Waste)ને લઈને મેમોરેન્ડમ ઓફ અન્ડરસ્ટેન્ડિંગ (MoU) પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવેલ છે.
- આ પ્લાન્ટ દર વર્ષે મ્યુનિસિપલ કચરાના દહનક્ષમ ઘટકોમાં થી ઉત્પન્ન થતાં 17,500 ટન કચરામાંથી મેળવેલ બળ તણ પર પ્રક્રિયા કરશે. જેનો ઉપયોગ વિદ્યુત ઉત્પન્ન કરવા માટે કરવામાં આવશે.

સતત પહેલની મુખ્ય બાબતો :

- તેનું પૂરું નામ "Sustainable Alternative Towards Affordable Transportation -SATAT" પહેલ છે.
- આ પહેલનો ઉદ્દેશ્ય, “સસ્તા પરિવહન માટે સતત વિકલ્પ” પ્રદાન કરવાનો છે, જે વાહન ઉપયોગકર્તાની સાથે ખેડૂતો અને ઉદ્યોગો બંનેને લાભદાયી રહેશે.
- પહેલ અંતર્ગત કમ્પ્રેસ્ડ બાયોગેસ (Compressed Bio-Gas-CBG) પ્લાન્ટ સ્વતંત્ર ઉદ્યોગોના માધ્યમથી સ્થાપિત કરવાનો પ્રસ્તાવ કરવામાં આવે છે.

ક્રિયા વિધિ

- આ પ્લાન્ટમાં ઉત્પાદિત CBGને ગ્રીન ટ્રાન્સપોર્ટ ઈધણ વિકલ્પના રૂપમાં માર્કેટિંગ માટે “ઓઈલ માર્કેટિંગ કંપની”ના ઈધણ સ્ટેશન નેટવર્કમાં મોટી સંખ્યામાં સિલેન્ડરના માધ્યમથી પહોંચાડવામાં આવશે.
- ઉદ્યોગો રોકાણ પર વળતર વધારવા માટે પ્લાન્ટ દ્વારા અન્ય પેટા ઉત્પાદનોને અલગ કરી બજારમાં

કાર્બન ડાયોક્સાઈડ સહિતના બાયો-ખાતરોનું વેચાણ કરી શકશે.

- આ પહેલથી 75000 લોકો માટે પ્રત્યક્ષ રોજગાર અને પાક માટે 50 મિલિયન ટન જૈવ ખાતરના ઉત્પાદન થવાનો અનુમાન છે.

નગરપાલિકા કચરો તથા ઘન કચરાને CBGમાં

પરિવર્તિત કરવાના ફાયદાઓ

- (1) કચરો વ્યવસ્થાપન, પ્રદૂષણ તથા કાર્બન ઉત્સર્જનમાં ઘટાડો.
- (2) ખેડૂતો માટે વધુ આવકનો સ્ત્રોત
- (3) ઉદ્યમશીલતા, ગ્રામીણ અર્થવ્યવસ્થા અને રોજગારને પ્રોત્સાહન
- (4) આબોહવા પરિવર્તન લક્ષ્યોને પ્રાપ્ત કરવા હેતુ રાષ્ટ્રીય પ્રતિબદ્ધતાઓમાં સહાયતા.
- (5) પ્રાકૃતિક ગેસ અને કાચા તેલની આયાતમાં ઘટાડો
- (6) કાચા તેલ/ગેસની કિંમતોમાં થતી વધ-ઘટની વિરુદ્ધ સુરક્ષા

Back to basics : બાયો ગેસ અને

કમ્પ્રેસ્ડ બાયો ગેસ વિશે

- બાયો ગેસ :
 - કચરો/બાયો સ્ત્રોતના અવાયુવીય વિઘટનની પ્રક્રિયા દ્વારા કુદરતી રીતે બાયો ગેસ ઉત્પન્ન થાય છે.
 - કૃષિ અવશેષો, પશુઓના છાણ, શેરડીનો કચરો, નગરપાલિકા ઘન કચરો, ગટરના શુદ્ધિકરણ પ્લાન્ટનો કચરો વગેરે બાયોગેસના સ્ત્રોત છે.
 - બાયો ગેસ પર પ્રક્રિયા કર્યા પછી તેને કમ્પ્રેસ્ડ કરવામાં આવે છે અને તેને “કમ્પ્રેસ્ડ બાયો ગેસ” કહેવામાં આવે છે. તેમાં 95% વધુ શુદ્ધ મિથેન હોય છે.

- > કમ્પ્રેસ બાયો ગેસની (CBG) સંરચના અને ઊર્જા ક્ષમતામાં વ્યાવસાયિક રૂપથી ઉપલબ્ધ પ્રાકૃતિક ગેસની સમાન હોય છે.
- > CBGને વૈકલ્પિક નવીનીકરણ મોટર વાહન ઈંધણના રૂપમાં ઉપયોગ કરી શકાય છે.

“એકસીલેરેટ વિજ્ઞાન” યોજના

- > દેશમાં વૈજ્ઞાનિક શોધની ગતિને તીવ્ર કરવા અને વિજ્ઞાનના ક્ષેત્રમાં કાર્ય કરવા હેતુ માનવ સંસાધનનું નિર્માણ કરવાના ઉદ્દેશ્યથી “એકસીલેરેટ વિજ્ઞાન” યોજનાની શરૂઆત કરવામાં આવી છે.
- > વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી વિભાગની સંસ્થા “વિજ્ઞાન અને એન્જિનિયરીંગ સંશોધન બોર્ડ” દ્વારા આ યોજનાની શરૂઆત કરવામાં આવી છે.

એકસીલેરેટ વિજ્ઞાન યોજનાની મુખ્ય બાબતો

- > આ યોજના વિજ્ઞાનના ક્ષેત્રમાં કરિયર બનાવવા ઈચ્છુક છાત્રોને રિસર્ચ ઈન્ટર્નશિપ, ક્ષમતા નિર્માણ કાર્યક્રમો અને કાર્યશાળાઓ સંબંધિત એક મંચ પ્રદાન કરવાના ઉદ્દેશ્યથી શરૂ કરવામાં આવી છે.
- > આ યોજના એક આંતર-મંત્રાલય યોજનાના રૂપમાં સંશોધનની ગુણવત્તા અને તેનાથી જોડાયેલ પ્રશિક્ષિત સંશોધનકર્તાઓના વિકાસ પર આધારિત હોય છે.
- > આ યોજના સંશોધનની સંભાવનાઓ, સલાહ, પ્રશિક્ષણ અને વ્યાવહારિક પ્રશિક્ષણની ઓળખ કરવાની કાર્યવિધિને સુદૃઢ બનાવવા રાષ્ટ્રીય સ્તર પર કાર્ય કરશે.
- > યોજનાના 3 લક્ષ્યો અંતર્ગત વૈજ્ઞાનિક કાર્યક્રમોનું એકત્રીકરણ, સંસાધનોથી દૂર સંશોધન પ્રશિક્ષુઓ માટે સ્તરીય કાર્યશાળાઓની શરૂઆત અને અવસરોના નિર્માણ કરવાનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે.
- > આ યોજના માટે એક એપ પણ શરૂ કરવામાં આવશે.

- > યોજના અંતર્ગત વિભિન્ન વિષયો પર કેન્દ્રિત ઉચ્ચ સ્તરીય કાર્યશાળાઓનું આયોજન કરવામાં આવશે. જેથી આગમી 5 વર્ષોમાં લગભગ 25 હજાર પોસ્ટ ગ્રેજ્યુએટ અને પી.એચ.ડી. (Phd) છાત્રોને આગળ વધવાનો અવસર મળશે.

નાડા એપ (NADA એપ)

- > નેશનલ એન્ટિ-ડોપ એજન્સી દ્વારા તાજેતરમાં ખેલાડીઓને રમત પ્રતિબંધિત પદાર્થો અને ડોપ-પરીક્ષણ સંબંધિત વિભિન્ન પાસાઓની જાણકારી આપવા એક મોબાઈલ એપ લોન્ચ કરવામાં આવી છે.
- > આ એપ ખેલાડીઓને પ્રતિબંધિત દવાઓ અને તેના પ્રયોગથી બચવા માટે જાણકારી પ્રદાન કરશે આ એપના માધ્યમથી ખેલાડી રમતોને વિભિન્ન પાસાં ઓ ખાસ કરીને પ્રતિબંધિત દવાઓને પ્રયોગ ન કરવા માટે જાગૃત થશે.
- > સામાન્ય દવાઓના સંબંધમાં વિસ્તૃત જાણકારી પ્રદાન કરવા ઉપરાંત આ એપ ખેલાડીઓને આંતરરાષ્ટ્રીય ખેલમાં ડોપિંગથી સંબંધિત નિયમોમાં થતાં બદલાવો વિશે સૂચિત કરશે.
- > આ એપના પ્રયોગથી ખેલાડીઓ સ્વયં જ પ્રતિબંધિત પદાર્થની જાણકારી લગાવી શકે છે અને આ કાર્ય માટે તેમને કોઈ પર નિર્ભર રહેવાની આવશ્યકતા નહીં હોય.
- > નેશનલ એન્ટિ-ડોપિંગ એજન્સી (NADA) ભારતમાં રમતોમાં ડોપિંગ કન્ટ્રોલ પ્રોગ્રામ મોનિટરીંગ માટે એક રાષ્ટ્રીય સંગઠન છે જેની સ્થાપના સોસાયટીઝ રજિસ્ટ્રેશન એક્ટ, 1860 અંતર્ગત 2005માં કરવામાં આવી હતી.

ડ્રૂગ ડિસ્કવરી હૈકથોન 2020

- તાજેતરમાં “કેન્દ્રીય માનવ સંસાધન વિકાસ મંત્રાલય” દ્વારા ઓનલાઈન પ્લેટફોર્મના માધ્યમથી “ડ્રૂગ ડિસ્કવરી હૈકથોન 2020”ની શરૂઆત કરવામાં આવી હતી.

ડ્રૂગ ડિસ્કવરી હૈકથોન 2020ની મુખ્ય બાબતો

- આ ડ્રૂગ ડિસ્કવરી હૈકથોન માનવ સંસાધન વિકાસ મંત્રાલય, અખિલ ભારતીય તકનિકી શિક્ષા પરિષદ તથા વૈજ્ઞાનિક અને ઓદ્યોગિક સંશોધન પરિષદ (CSIR)ની એક સંયુક્ત પહેલ છે.
- આ હૈકથોન COVID-19ની દવાની શોધ પ્રક્રિયાને પ્રોત્સાહિત કરવા માટેની રાષ્ટ્રીય પહેલ છે.
- આ પહેલ દ્વારા વૈશ્વિક સ્તરે કોરોના રસી બનાવતી કંપનીને ઈનામ આપવામાં આવશે.
- આંતરરાષ્ટ્રીય પ્રતિભાને આકર્ષવા માટે આ હૈકથોન વિશ્વભરના કમ્પ્યુટર સાયન્સ, રસાયણ વિજ્ઞાન, ફાર્મસી, ચિકિત્સા વિજ્ઞાન અને બાયો ટેકનોલોજી જેવા વિવિધ ક્ષેત્રના પ્રોફેશનલ્સ, પ્રોફેસરો, સંશોધકો અને વિદ્યાર્થીઓ માટે ખુલ્લું રહેશે.

હૈકથોનની કાર્યપ્રણાલી

- હૈકથોનના માધ્યમથી માનવ સંસાધન વિકાસ મંત્રાલય, અખિલ ભારતીય તકનિકી શિક્ષા પરિષદ એ COVID-19ની સંભવિત દવાના પરમાણુ ઓની ઓળખ કરવા પર ધ્યાન કેન્દ્રીત કરશે. જ્યારે CSIR ઓળખવામાં આવેલ પરમાણુનો પ્રભાવ, સંવેદશનીલતા અને તેના સંશ્લેષણ તથા પ્રયોગશાળાના પરીક્ષણનું કાર્ય કરશે.
- આ હૈકથોન મુખ્ય રૂપથી દવાની શોધના કમ્પ્યુટેશનલ પાસાંઓ પર ધ્યાન કેન્દ્રીત કરશે જેમાં ત્રણ ટ્રેકસનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે.

- ટ્રેક-1 ડ્રૂગ ડિઝાઈન માટે કમ્પ્યુટેશનલ મોડેલિંગ કે હાલના ડેટાબેઝથી પ્રમુખ સંયોજનોની ઓળખ કરવા સાથે સંબંધિત હશે જેમાં COVID-19ને રોકવાની ક્ષમતા હોય.
- ટ્રેક-2 સહભાગીઓને ડેટા વિશ્લેષણ અને કૃત્રિમ બુદ્ધિમત્તા મશિન લર્નિંગનો ઉપયોગ કરી ન્યૂનતમ ઝેરી અને મહત્તમ વિશિષ્ટતા અને પસંદગીની દવા જેવા સંયોજનોની આગાહી કરવા માટે નવા સાધનો અને એલ્ગોરિધમ વિકસાવવા પ્રોત્સાહિત કરશે.
- ટ્રેક-3 જેને “મૂન શોટ” કહે છે. તેનાથી એ સમસ્યાઓ પર કામ કરી શકાશે જે “આઉટ ઓફ બોક્સ” વલણની હશે.
- દરેક ટ્રેક/તબક્કાના અંતે સફળ ટીમોને પુરસ્કાર આપવામાં આવશે.
- ટ્રેક 3ના અંતે 3 મુખ્ય સંયોજનોને CSIR દ્વારા અન્ય ઈચ્છુક સંગઠનોમાં પ્રાયોગિક સ્તરથી આગળ લઈ જવામાં આવશે.

પ્રેરક દૌર સમ્માન

- તાજેતરમાં કેન્દ્રીય આવાસ અને શહેરી બાબતોના મંત્રાલયે “સ્વચ્છ સર્વેક્ષણ 2021”ના એક હિસ્સાના રૂપમાં “પ્રેરક દૌર સમ્માન” પુરસ્કારની ઘોષણા કરી હતી.
- પ્રત્યેક વર્ષે “સ્વચ્છ સર્વેક્ષણ”ના નવા માપદંડોને નવી રીતે પુનઃ તૈયાર કરવામાં આવે છે જેથી વ્યાવહારિક બદલાવ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરી પ્રક્રિયાને વધુ મજબૂત બનાવી શકાય.
- આ અવસર પર જણાવવામાં આવ્યું હતું કે “સ્વચ્છ સર્વેક્ષણ 2021”ના સંકેતોનું કેન્દ્રબિંદુ “ગંદા પાણીનો ઉપચાર” અને “મળ-ક્રીડના પુનઃઉપયોગ” સાથે સંબંધિત માપદંડો પર રહેશે.

પ્રેરક દૌર સમ્માનની મુખ્ય બાબતો

- પ્રેરક દૌર સમ્માનના કુલ 5 વધુ ઉપ-વર્ગો, દિવ્ય (પ્લેટિનિયમ), અનુપમ (સ્વર્ણ), ઉજ્જવલ (રજત), ઉદિત (કાંસ્ય), આરોહી (આકાંક્ષી)નો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે, જેમાં પ્રત્યેકમાં ટોચના 3 શહેરોની પસંદગી કરવામાં આવશે.
- “આબાદી વર્ગ” પર શહેરોનું મૂલ્યાંકન કરવા વર્તમાન માપદંડથી અલગ આ નવા વર્ગ શહેરોને 6 પસંદ કરવામાં આવેલ સંકેતક આધારિત પ્રદર્શન માપદંડોના આધાર પર વર્ગીકૃત કરવામાં આવશે જે નીચે મુજબ છે :

વર્ગ	સંકેતક
1	ભીના, સૂકા અને ખતરનાક વર્ગોમાં કચરાનું વિભાજન
2	ભીના કચરા માટે પ્રક્રિયા કરવાની ક્ષમતા બનાવવી
3	ભીના અને સૂકા કચરાની પ્રક્રિયા અને રિસાયકલિંગ
4	બાંધકામ અને ડિમોલિશન કચરાની પ્રક્રિયા
5	લેન્ડફિલમાં પ્રયોગ કરવામાં આવતા કચરાની ટકાવારી
6	નગરોમાં સ્વચ્છતાની સ્થિતિ

ઈ-કચરા પર રિપોર્ટ

- સંયુક્ત રાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટીના એક રિપોર્ટ અનુસાર, વર્ષ 2020 અને વર્ષ 2030ના સમયગાળામાં વૈશ્વિક ઈ-કચરામાં લગભગ 38% સુધી વધારો થશે.

રિપોર્ટની મુખ્ય બાબતો

- રિપોર્ટ અનુસાર વર્ષ 2019માં એશિયામાં ઈ-કચરાની સૌથી વધુ માત્રા (લગભગ 24.9 મેટ્રિક ટન) ઉત્પન્ન થઈ હતી, ત્યારબાદ અમેરિકામાં અને યુરોપમાં તેનું વધુ પ્રમાણ જોવા મળ્યું હતું.

- વર્ષ 2019ના સમય દરમિયાન આફ્રિકા અને ઓશિનિયામાં ક્રમશઃ 2.9 મેટ્રિક ટન અને 0.7 મેટ્રિક ટન ઈ-કચરો ઉત્પન્ન થયો હતો.
- વર્ષ 2019માં નાના ઉપકરણોમાં લગભગ 17.4 મેટ્રિક ટન, મોટા ઉપકરણોમાં 13.1 મેટ્રિક ટન અને તાપમાન વિનિમય ઉપકરણમાં 10.8 મેટ્રિક ટન ઈ-કચરાનો સમાવેશ થાય છે.
- સ્ક્રીન અને મોનિટર સંબંધિત 6.7 મેટ્રિક ટન, લેંપ એ 4.7 મેટ્રિક ટન, IT અને દૂરસંચાર ઉપકરણોમાં 0.9 મેટ્રિક ટન ઈ-કચરાનો સમાવેશ થાય છે.
- વર્ષ 2019માં ઉત્પન્ન કુલ ઈ-કચરામાં 18%થી પણ ઓછો ભાગ રિસાયકલ થઈ શક્યો છે. તેના અર્થ મુજબ સોનું, ચાંદી, તાંબુ, પ્લેટિનિયમ અને અન્ય ઉચ્ચ મૂલ્ય ધરાવતી સામગ્રી બાળી નાખવામાં આવ્યો જ્યારે તેને એકત્ર કરીને તેને રિસાયકલ પણ કરી શકાય છે.
- રિપોર્ટ અનુસાર વૈશ્વિક સ્તર પર એવા દેશોની સંખ્યા 61થી વધીને 78 થઈ છે જેમણે ઈ-કચરા સંબંધિત કોઈ નીતિ, કાયદો કે નિયમન અપનાવવામાં આવ્યા હોય.

Back to basics :

ઈ-કચરાનો અર્થ અને અન્ય સંબંધિત બાબતો

ઈ-કચરો એટલે શું ?

- કમ્પ્યુટર તથા તેના સંબંધિત અન્ય ઉપકરણ તથા ટી.વી., વોશિંગ મશીન અને ફ્રિજ જેવા ઘરેલું ઉપકરણ અને કેમેરા, મોબાઈલ ફોન અને તેનાથી જોડાયેલ અન્ય ઉત્પાદનો જ્યારે ઉપયોગથી બહાર થઈ જાય છે ત્યારે તેને સંયુક્ત રૂપથી ઈ-કચરાની સંજ્ઞા આપવામાં આવે છે.
- ચીનમાં પ્રતિવર્ષ લગભગ 61 લાખ ઈ-કચરો ઉત્પન્ન થાય છે જ્યારે અમેરિકામાં લગભગ 72 લાખ ટન ઈ-કચરો ઉત્પન્ન થાય છે. સમગ્ર વિશ્વમાં પ્રતિવર્ષ 488 લાખ ટન ઈ-કચરો ઉત્પન્ન થાય છે.

ઈ-કચરાની પ્રતિકુળ અસરો

- ઈ-કચરામાં મરક્યૂરી, કેડમિયમ અને કોમિયમ જેવા ઝેરીલા તત્ત્વો હોય છે જેના નિકાલની અસુરક્ષિત રીતોથી માનવ સ્વાસ્થ્ય પર અસર પડે છે. જેના કારણે વિવિધ બીમારીઓ પણ થાય છે.
- જમીન પર નિકાલ થવાથી માટી અને ભૂગર્ભ જળ પણ પ્રદૂષિત થાય છે.

ભારતમાં ઈ-કચરો

- ગ્લોબલ ઈ-વેસ્ટ મોનિટર, 2017 અનુસાર ભારત પ્રતિવર્ષ લગભગ 2 મિલિયન ટન ઈ-કચરો ઉત્પન્ન કરે છે. તથા અમેરિકા, ચીન, પાન અને જર્મની પછી ઈ-કચરા ઉત્પાદક દેશમાં 5માં સ્થાને છે.
- ભારતમાં ઈ-કચરાનું રિસાયકલ કરતી કુલ 312 કંપનીઓ છે જે પ્રતિવર્ષ 800 કિલો ટન ઈ-કચરાને રિસાયકલ કરે છે.
- જોકે હજી પણ ભારતમાં ઔપચારિક ક્ષેત્ર દ્વારા નિયંત્રિત કરવામાં આવે છે. રિપોર્ટ અનુસાર દેશમાં લગભગ 90% ઈ-કચરાને અનૌપચારિક ક્ષેત્ર દ્વારા રિસાયકલ કરવામાં આવે છે.

ઈ-કિસાન ધન

- તાજેતરમાં HDFC બેંકે ભારતીય ખેડૂતો માટે “ઈ-કિસાન ધન” એપ લોન્ચ કરેલ છે.
- આ એપનો પ્રયોગ કરી ખેડૂતો પોતાના મોબાઈલ ફોનના માધ્યમથી બેન્કિંગ અને કૃષિ બંને સેવાઓનો એક સાથે લાભ પ્રાપ્ત કરી શકશે.
- આ એપ એ કૃષિ પદ્ધતિઓ સંબંધિત બધી આવશ્યક જાણકારી આપવામાં સહાયતા કરશે.
- આ એપ એ મંડીની કિંમતો, કૃષિ સંબંધિત નવીન માહિતી, હવામાનની ભવિષ્યવાણી, બીજના પ્રકારોની જાણકારી અને કિસાન ટીવીજેવી મૂલ્યવર્ધિત સેવાઓ આપશે.

- આ ઉપરાંત આ એપના ઉપયોગકર્તા ઋણ પ્રાપ્ત કરવા, બેંકમાં ખાતુ ખોલવા, વીમા સુવિધાઓનો લાભ ઉઠાવવા અને સરકારી સામાજિક સુરક્ષા યોજનાઓ જેવી બેન્કિંગ સેવાઓનો પણ લાભ પ્રાપ્ત કરી શકશે.
- હાલમાં આ એપ ફક્ત અંગ્રેજી ભાષામાં ઉપલબ્ધ છે પરંતુ ભવિષ્યમાં અન્ય ભાષાઓમાં પણ ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવશે.

વધુ સારી સેવા પ્રદાન કરવા હેતુ NHAI

દ્વારા સડકોને રેન્કિંગ

- નેશનલ હાઈવે ઓથોરિટી ઓફ ઈન્ડિયા (NHAI) દ્વારા દેશભરમાં હાઈવેને કાર્યક્ષમતાની આકરણી કરવા તથા તેની રેન્કિંગ કરવાનો નિર્ણય લેવામાં આવ્યો છે.
- તેનો ઉદ્દેશ્ય સડકોને વધુ સારી બનાવવા તથા યાત્રીઓને ઉચ્ચ સ્તરીય સેવા પ્રદાન કરવા હેતુ આવશ્યક સુધાર કરવાનો છે.

કઈ પ્રક્રિયા અનુસરવામાં આવશે ?

- આકરણીના માપદંડ વિભિન્ન આંતરરાષ્ટ્રીય પ્રથાઓકે રીતોના અભ્યાસ પર આધારિત છે, તેનો ઉદ્દેશ્ય ભારતના સંદર્ભમાં હાઈવેની કાર્યક્ષમતાના માપદંડો નક્કી કરવાનો છે.
- આકરણી માટે માપદંડોને મુખ્યત્વે ત્રણ ભાગમાં વર્ગીકૃત કરવામાં આવેલ છે.
 - 1) હાઈવેની કાર્યક્ષમતા (45% ભાર)
 - 2) હાઈવે પર સુરક્ષા (35% ભાર)
 - 3) ઉપયોગકર્તાને મળતી સેવાઓ (20% ભાર)

અન્ય માપદંડો

- આકરણી કરતા સમયે તેના વધારાના ઘણા અનેક મહત્ત્વપૂર્ણ માપદંડો પર પણ વિચાર કરવામાં આવશે જેમાં સંચાલનની ગતિ, અનેક દિશાથી

આવતા વાહનોની પહોંચ પર નિયંત્રણ, ટોલ પ્લાઝા પર લાગતો સમય, સડક સંકેતક, સડક ચિન્હો, અકસ્માતનો દર, કોઈ ઘટનાને નિયંત્રિત કરવામાં લાગતો સમય, એડવાન્સ ટ્રાફિક મેનેજમેન્ટ સિસ્ટમની ઉપલબ્ધતા, સ્વચ્છતા, વૃક્ષારોપણ, સડકના કિનારે મળતી સુવિધા વગેરે પણ પણ વિચાર કરવામાં આવશે.

BOT, EPC અને HAM પ્રોજેક્ટ માટે અલગ

રેન્કિંગ

1) બિલ્ડ, ઓપરેટ, ટ્રાન્સફર (BOT) વાર્ષિક મોડેલ :

- BOT મોડેલ અંતર્ગત “ખાનગી-જાહેર ભાગીદારી” પ્રણાલીને અપનાવવામાં આવે છે.
- તેના અંતર્ગત કોઈ ડેવલપર એ હાઈવેનું નિર્માણ કરે છે તથા નિશ્ચિત સમય સુધી તેનું સંચાલન કરે છે અને ત્યારબાદ સરકારને પાછું સોંપી દે છે.
- સરકાર એ ડેવલપરને ચૂકવણી એ સડકના આરંભ અને વાણિજ્યક સંચાલનના શરૂઆત પછી કરે છે.

2) એન્જિનિયરીંગ પ્રોક્યોરમેન્ટ અને નિર્માણ (EPC) મોડેલ :-

- આ મોડેલની અંતર્ગત પૂરા પ્રોજેક્ટનો ખર્ચ એ સરકાર દ્વારા ભોગવવામાં આવે છે.
- સરકાર એ ખાનગી કંપની પાસેથી એન્જિનિયરીંગના માલ માટે ટેન્ડર મંગાવે છે અને કાચા માલની ખરીદી અને નિર્માણની કિંમત પોતે ભોગવે છે.

3) હાઈબ્રિડ વાર્ષિક મોડેલ (Hybrid Annuity Model-HAM) :-

- HAM એ BOT અને EPC મોડેલનું મિશ્રિત રૂપ છે.
- ડિઝાઈન અનુસાર સરકાર વાર્ષિક ચૂકવણીના માધ્યમથી પ્રથમ પાંચ વર્ષોમાં પ્રોજેક્ટના ખર્ચના 40% ભોગવે છે, બાકીની ચૂકવણી પ્રોજેક્ટના નિર્માણ તથા ડેવલપરના પ્રદર્શન પર આધારિત છે.

- તેના અંતર્ગત બાકીની 60% કિંમતને ડેવલપર દ્વારા ઈકિવટી કે ઋણના રૂપમાં એકઠી કરવી પડે છે. ડેવલપરને ટોલ વસૂલવાનો અધિકાર પ્રાપ્ત થતો નથી.

ખાદ્ય સુરક્ષા અને પોષણની સ્થિતિ રિપોર્ટ

- સંયુક્ત રાષ્ટ્ર દ્વારા તાજેતરમાં “ખાદ્ય સુરક્ષા અને પોષણની સ્થિતિ” રિપોર્ટ જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો.
- આ રિપોર્ટ એ ખાદ્ય અને કૃષિ સંગઠન (FAO), ઈન્ટરનેશનલ ફૂડ ફોર એગ્રીકલ્ચર ડેવલપમેન્ટ (IFAO), વિશ્વ સ્વાસ્થ્ય સંગઠન (WHO), વિશ્વ ખાદ્ય કાર્યક્રમ (WEP) અને યુનિસેફ દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવેલ છે.

ખાદ્ય સુરક્ષા અને પોષણની સ્થિતિ રિપોર્ટની મુખ્ય

બાબતો

- વર્ષ 2019માં લગભગ 690 મિલિયન લોકોએ ભુખમરીનો સામનો કરવો પડ્યો, આ સંખ્યા વર્ષ 2018થી 10 મિલિયન વધુ છે. આમ વર્ષ 2019માં વિશ્વની લગભગ 8.9% વસતી એ ભુખમરીનો સામનો કર્યો હતો.
- વર્ષ 2019માં લગભગ 750 મિલિયન લોકોએ ખાદ્ય અસુરક્ષાની ગંભીર સ્થિતિનો સામનો કરી રહ્યા છે.
- વર્ષ 2019માં 5 વર્ષથી ઓછી ઉંમરના લગભગ 21.3% બાળકો સ્ટેટિંગ (હીંગણપણું), 6.9% બાળકો વેસ્ટિંગ (ઊંચાઈની સરખામણીએ ઓછો વજન) અને 5.6% બાળકો એ વધુ વજનની સમસ્યાનો સામનો કરી રહ્યા છે.
- આંકડાઓ અનુસાર એશિયામાં કુપોષિતોની સંખ્યા સૌથી વધારે લગભગ 381 મિલિયન છે જ્યારે આફ્રિકાએ 250 મિલિયન લોકો બીજા સ્થાને છે.

- > રિપોર્ટ અનુસાર વૈશ્વિક સ્તર પર સતત ભુખમરી અને કુપોષણની સમસ્યાને કારણે “ઝીરો હંગર” (શૂન્ય ભુખમરી) ના ટકા વિકાસ લક્ષ્ય (SDG)ને પ્રાપ્ત કરવો એક પડકાર છે.

ખાદ્ય સુરક્ષા અને COVID-19

- > રિપોર્ટમાં સ્પષ્ટ કરવામાં આવ્યું છે કે COVID-19 મહામારીનો વૈશ્વિક ખાદ્ય સુરક્ષા પર વધુ પ્રભાવ પડ્યો છે અને તેના કારણે વૈશ્વિક ખાદ્ય પ્રણાલી નબળી પડી છે.
- > પ્રારંભિક આકરણીથી ખ્યાલ આવે છે કે COVID-19 મહામારીને કારણે આર્થિક વિકાસ પરિદશ્યના આધાર પર વર્ષ 2020માં વિશ્વમાં કુપોષિતોની સંખ્યામાં 83 મિલિયનથી 132 મિલિયન લોકોની વૃદ્ધિ થઈ શકે છે.
- > COVID-19 એ સ્વાસ્થ્ય અને સામાજિક-આર્થિક પ્રભાવોને કારણે સૌથી નબળા સમૂહોની પોષણ સ્થિતિ વધુ ખરાબ થવાની સંભાવના છે.

રિપોર્ટ અંતર્ગત ભારતની સ્થિતિ

- > ભારતમાં કુલ વસતીમાં અલ્પપોષણની વ્યાપકતા વર્ષ 2004-06માં 21.7% હતી જે વર્ષ 2017-19માં ઘટીને 14% થઈ છે.
- > રિપોર્ટ અનુસાર વર્ષ 2004-09માં ભારતમાં અલ્પપોષિત લોકોની સંખ્યા 249.4 મિલિયનથી ઘટીને 2017-19માં 189.2 મિલિયન થઈ છે.

ભારતમાં ગરીબીની સ્થિતિ દર્શાવતો રિપોર્ટ

- > તાજેતરમાં “નીતિ આયોગે” સતત વિકાસ, 2020ને લઈને ડિજિટલ માધ્યમથી આયોજિત સંયુક્ત રાષ્ટ્ર ઉચ્ચ સ્તરીય રાજનીતિક મંચ પર બીજી “સ્વૈચ્છિક રાષ્ટ્રીય સમીક્ષા” (Voluntary National Review-VNR) જાહેર કરેલ છે.

- > VNR સમીક્ષા રિપોર્ટ સ્વૈચ્છિક રૂપથી દેશો દ્વારા સ્વયં તૈયાર કરવામાં આવે છે, તેનો ઉદ્દેશ્ય “સતત વિકાસ એજન્ડા”ને લાગુ કરવામાં મળેલી સફળતાઓ અને પડકારોના અનુભવોને વહેંચવાનો છે.

- > ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્ય-1 (Sustainable Development Goals-SDG)નો લક્ષ્ય ગરીબી અને તેના બધા રૂપોને દરેક જગ્યાથી સમાપ્ત કરવાનો છે.

- > VNR રિપોર્ટમાં પ્રસ્તુત અનુમાનો, જુલાઈ 2019 “બહુપરીમાણીય ગરીબી સૂચકાંક” (Multidimensional Poverty Index-MPI) ના આધાર પર તૈયાર કરવામાં આવેલ છે.

VNR રિપોર્ટ અને “બહુપરીમાણીય ગરીબી”

- > ભારત દ્વારા પ્રસ્તુત VNR રિપોર્ટ અનુસાર ભારતમાં વર્ષ 2005-06થી વર્ષ 2016-17 વચ્ચેના સમયમાં ઓછામાં ઓછા 271 મિલિયન લોકોને બહુપરીમાણીય ગરીબીથી બહાર કાઢવામાં આવ્યા છે.
- > વૈશ્વિક બહુપરીમાણીય ગરીબી સૂચકાંક અનુસાર વર્ષ 2005-06માં સમગ્ર ભારતમાં 640 મિલિયનથી વધુ લોકો બહુપરીમાણીય ગરીબો હતા. વર્ષ 2016-17માં આ સંખ્યા ઘટીને 369.55 મિલિયન થઈ હતી.
- > વર્ષ 2016-17માં ભારતની 27.9% વસતી ગરીબ હતી. આ ઉપરાંત શહેરી ક્ષેત્રોની સરખામણીમાં ગ્રામીણ ક્ષેત્રોમાં ઝડપથી ગરીબીમાં ઘટાડો થયો છે.

Back to basics : બહુપરીમાણીય ગરીબી

સૂચકાંક વિશે

- > બહુપરીમાણીય ગરીબી સૂચકાંક (Multidimensional Poverty Index-MPI) અંતર્ગત “બિન-આવક આધારિત પાસાઓના આધાર પર ગરીબીનું માપન કરવામાં આવે છે જેથી ગરીબી અને તેના અભાવની સ્થિતિનું વધુ વ્યાપક મૂલ્યાંકન થઈ શકે.

- > આ સૂચકાંકને “સંયુક્ત રાષ્ટ્ર વિકાસ કાર્યક્રમ” અને “ઓકસફોર્ડ ગરીબી અને માનવ વિકાસ પહેલ” દ્વારા વિકસિત કરવામાં આવેલ છે.
- > તેને સંયુક્ત રાષ્ટ્ર વિકાસ કાર્યક્રમ (UNDP)ના “માનવ વિકાસ રિપોર્ટ કાર્યાલય” દ્વારા પ્રકાશિત કરવામાં આવે છે. જે ત્રણ પાસાંઓ અને 10 સંકેતકોની અવધારણા પર આધારિત છે. તેની માહિતી નીચે મુજબ છે.

MPI અંતર્ગત પાસાઓ	પાસાઓના સંકેતકો
સ્વાસ્થ્ય	બાળમૃત્યુદર પોષણ
શિક્ષા	શાળાના વર્ષો
	શાળામાં હાજરી
જીવન સ્તર	પાણી
	સ્વચ્છતા
	વીજળી
	ખોરાક માટે ઈંધણ
	સંપત્તિ
	ઘર

વસતી વૃદ્ધિ પર વિશ્લેષણ

- > તાજેતરમાં લેનસેટ દ્વારા 195 દેશો અને ક્ષેત્રો માટે વર્ષ 2017થી વર્ષ 2100 સુધી પ્રજનન ક્ષમતા, મૃત્યુ દર અને પ્રવાસ તથા જનસંખ્યા પરિદશ્યના સંદર્ભમાં વૈશ્વિક પૂર્વાનુમાન વિશ્લેષણ પ્રસ્તુત કર્યું હતું.
- > આ વિશ્લેષણ અનુસાર વર્ષ 2048માં ભારતની વસતી 1.6 બિલિયન સાથે તેના ટોચના સ્તર પર હશે.

વિશ્લેષણની મુખ્ય બાબતો

- > લેનસેટના અભ્યાસ અનુસાર, વર્ષ 2048માં ભારતની વસતી વિશ્વમાં સૌથી વધુ થવાનો અંદાજ લગાવવામાં આવ્યો છે જે વર્ષ 2017માં 1.38 બિલિયનથી વધીને લગભગ 1.6 બિલિયન થઈ જશે.

- > વર્ષ 2100માં ભારતની વસતી 1.09 બિલિયન અંદાજવામાં આવી છે. અને તે મુજબ ભારતમાં વિશ્વમાં સૌથી વધુ વસતી ધરાવતો દેશ હશે.
- > અભ્યાસ અનુસાર ભારતમાં 20-64 વર્ષની ઉંમરના કાર્ય કરતા લોકોની સંખ્યામાં ઘટાડાનો અંદાજ લગાવવામાં આવ્યો છે જે વર્ષ 2100માં વર્ષ 2017થી લગભગ 762 મિલિયનથી ઘટીને. 578 મિલિયન થવાનો અંદાજ છે.
- > ચીનમાં કામ કરતી વસતીમાં વર્ષ 2100માં વર્ષ 2017ની 950 મિલિયનથી ઘટીને 375 મિલિયનના સ્તર પર પહોંચી શકે છે.
- > અભ્યાસ અનુસાર ભારતનો કુલ પ્રજનન દર વર્ષ 2019માં ઘટીને 2.1 રહ્યો હતો જે વર્ષ 2100માં 1.29ના સ્તર પર હશે.
- > કુલ પ્રજનન દર એ બાળકોની સંખ્યા છે જે સ્ત્રીની પ્રજનન વય દરમિયાન સરેરાશ રીતે જન્મે છે. (સામાન્ય રીતે 15-49 વર્ષની વચ્ચે). અર્થાત્ 1000 સ્ત્રીઓ પ્રતિ જીવિત બાળકોની સંખ્યા છે.
- > રિપોર્ટ અનુસાર વિશ્વની જનસંખ્યા વર્ષ 2064માં લગભગ 9.7 બિલિયન થવાનો અનુમાન છે.
- > અભ્યાસ અનુસાર વર્ષ 2100માં કુલ 195 દેશોમાંથી 2183 દેશોમાં પ્રતિ મહિલા કુલ પ્રજનન દર 2.1ના સ્તરથી નીચે જવાની સંભાવના છે.
- > વૈશ્વિક સ્તર પર કુલ પ્રજનન દર વર્ષ 2100માં 1.66 થવાનો અંદાજ છે. જે વર્ષ 2017માં 2.37 હતો.
- > અભ્યાસ અંતર્ગત વૈશ્વિક આયુ સંરચનામાં પણ ફેરફાર થવાનો અનુમાન લગાવવામાં આવ્યો છે. જે મુજબ 65 વર્ષથી વધુ વયની સંખ્યા ધરાવતા લોકોની સંખ્યા વર્ષ 2000ની સરખામણીમાં વર્ષ 2100માં 1.7 બિલિયનથી વધુ 2.37 બિલિયનના સ્તર પર પહોંચવાનો અંદાજ છે.

- ચિકિત્સા સેવાઓમાં વધારો, નાની ઉંમરમાં લગ્ન, ઓછી સાક્ષરતા, પરિવાર નિયોજન પ્રતિ ઓછી જાગૃતિ, ગરીબી વગેરે વસતીમાં વૃદ્ધિ કરતા પરીબળો છે.

ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યોની સ્વૈચ્છિક રાષ્ટ્રીય સમીક્ષા

- તાજેતરમાં નીતિ આયોગે ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યો, 2020ને લઈને ડિજિટલ માધ્યમથી આયોજિત “સંયુક્ત રાષ્ટ્ર ઉચ્ચ સ્તરીય રાજનીતિક મંચ (United Nations High Level Political Forum-HLPF) પર બીજી સ્વૈચ્છિક રાષ્ટ્રીય સમીક્ષા (Voluntary National Review-VNR) જાહેર કરી હતી.

ભારત દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલ બીજી સ્વૈચ્છિક રાષ્ટ્રીય સમીક્ષા

- એક લઘુ ફિલ્મ દ્વારા બીજી સ્વૈચ્છિક રાષ્ટ્રીય સમીક્ષાને તૈયાર કરવાની પ્રક્રિયાના પાસાંઓને સમજવામા આવ્યા હતા અને ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યો પર ભારતની પ્રગતિ વિશે સમજાવવામાં આવ્યું હતું.
- બીજી VNR અનુસાર ભારતમાં વૈશ્વિક વસતીનો છટ્ટો ભાગ નિવાસ કરે છે, જેના કારણે ભારત એ વર્ષ 2030 એજન્ડાની સફળતા માટે મહત્વપૂર્ણ છે.
- નીતિ આયોગની આ સમીક્ષા રિપોર્ટ મુજબ જો ભારતને વર્ષ 2030 સુધીમાં ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યો (SDG) પ્રાપ્ત કરવા હોય તો તેને પોતાના GDPનો 6.2% ભાગ ખર્ચ કરવાની આવશ્યકતા છે, આ સાથે જ ભારતે પોતાની આંકડાકીય પ્રણાલીને અપગ્રેડ કરવા, નિરીક્ષણ તંત્રમાં સુધાર અને બધા હિતધારકોને વધુ સક્ષમ બનાવવાની દિશામાં કાર્ય કરવું પડશે.
- આ ઉપરાંત એ બાબત સુનિશ્ચિત કરવી જરૂરી છે કે બજેટ ફાળવણીમાં ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યો (SDG)ની પ્રાથમિકતાને રેખાંકિત કરવામાં આવે.

Back to basics : સ્વૈચ્છિક સમીક્ષા વિશે

- આ સમીક્ષા સ્વૈચ્છિક રીતે સદસ્ય દેશો દ્વારા પોતે કરવામાં આવે છે.
- તેનો ઉદ્દેશ્ય ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યો (SDG)ને લાગુ કરવામાં મળેલી સફળતાઓ અને પડકારોના સંબંધમાં અનુભવો વહેંચવાનો છે.
- કોઈ દેશ દ્વારા VNR તૈયાર કરવાની પ્રક્રિયા તેનાથી સંબંધિત વિભિન્ન ભાગીદારો માટે એક મંચ પ્રદાન કરે છે, જેમાં વિભિન્ન હિતધારકોની ભાગીદારીનો સમાવેશ કરવામાં આવે છે.

નેશનલ ઈન્ટેલિજન્સ ગ્રીડ

- તાજેતરમાં “નેશનલ ઈન્ટેલિજન્સ ગ્રીડ દ્વારા “રાષ્ટ્રીય અપરાધ રિકોર્ડ બ્યૂરો”ની સાથે “પ્રથમ સૂચના રિપોર્ટ” તથા ચોરીના વાહનો પર કેન્દ્રીય ઓનલાઈન ડેટાબેઝ સુધી પહોંચ સુનિશ્ચિત કરવા એક કરાર પર હસ્તાક્ષર કર્યા છે.
- નેશનલ ઈન્ટેલિજન્સ ગ્રીડ (NATGRID) “વન સ્ટોપ ડેસ્ટિનેશન”ના માધ્યમથી સુરક્ષા અને ગુપ્ત એજન્સીથી ડેટાબેઝ/સૂચનાઓ એકત્રિત કરી તેનો ઉપયોગ કરવા તથા બેન્કિંગ અને ટેલિફોન રેકોર્ડ સંબંધિત ડેટાબેઝ/સૂચનાઓ સુધી પહોંચને સુનિશ્ચિત કરવા એક સુરક્ષિત પ્લેટફોર્મને વિકસિત કરવામાં મદદ કરશે.
- આ કરાર NATGRIDને “ક્રાઈમ એન્ડ ક્રિમિનલ ટ્રેકિંગ નેટવર્ક એન્ડ સિસ્ટમ્સ માધ્યમથી ડેટાબેઝ/સૂચના સુધી પહોંચ પ્રદાન કરતું એક એવું મંચ છે જે લગભગ 14000 પોલીસ સ્ટેશનને એકબીજા સાથે જાડે છે.
- બધા રાજ્ય પોલીસ સ્ટેશનોને “ક્રાઈમ એન્ડ ક્રિમિનલ ટ્રેકિંગ નેટવર્ક એન્ડ સિસ્ટમ્સ—CCTNS)માં ‘પ્રથમ સૂચના રિપોર્ટ’ (FIR) નોંધણી કરવી જરૂરી છે.

- > આ કરારના માધ્યમથી NATGRID દ્વારા શંકાસ્પદના રેકોર્ડ વિશે જાણકારી જેમકે પિતાનું નામ, ટેલિફોન નંબર અને અન્ય રેકોર્ડ પ્રાપ્ત કરી શકાશે.
- > આ પ્રોજેક્ટને 31 ડિસેમ્બર, 2020 સુધી અમલી કરવાનો લક્ષ્ય રાખવામાં આવ્યો છે.

Back to basic : નેશનલ ઈન્ટેલિજન્સ ગ્રીડ

(NATGRID) વિશે

- > NATGRID એ આતંકવાદી પ્રવૃત્તિઓને રોકવાનો એક કાર્યક્રમ છે.
- > ભારતમાં 26/11 જેવા આતંકવાદી હુમલાની ઘટનાઓને રોકવા માટે NATGRIDની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી.
- > NATGRIDએ આતંકવાદીઓને ટ્રેક કરવા અને આતંકવાદી હુમલાઓને રોકવામાં વિભિન્ન ગુપ્ત અને અમલીકરણ એજન્સીઓને સહાયતા કરે છે.
- > NATGRID દ્વારા બિગ ડેટા અને એનાલિટિક્સ જેવી તકનિકોનો ઉપયોગ કરી ડેટાનું મોટી માત્રામાં અધ્યયન અને વિશ્લેષણ કરવામાં આવે છે.
- > NATGRID દ્વારા પ્રાપ્ત સૂચનાઓના માધ્યમથી કાયદા અમલીકરણ એજન્સીઓ શંકાસ્પદ પ્રવૃત્તિઓની તપાસ કરે છે.

- > તેનો ઉદ્દેશ્ય એ ટેકનોલોજી અને સ્ટાર્ટઅપ પારિસ્થિતિકી તંત્ર વિશે જાણકારી મેળવવાનો છે જે ભારત પાસે છે અને જેની પાસે વિશ્વ સ્તરીય કાર્યક્રમો બનાવવાની ક્ષમતા છે.
- > ઈનોવેશન ચેલેન્જ આગળ જતા કોઈ વ્યક્તિ કે સંસ્થા દ્વારા કરવામાં આવેલા અભિનવ પ્રયાસોની ગતિ અને મેન્ટરશીપ આપવા એક મંચ પ્રદાન કરશે.

એપ ઈનોવેશન ચેલેન્જ

- > એપ ઈનોવેશન ચેલેન્જને બે ટ્રેકમાં આયોજિત કરવામાં આવશે.

■ ટ્રેક-1 :-

- > હાલની એપ જેમાં વિશ્વ સ્તરીય એપ બનાવવાની ક્ષમતા છે તેની ઓળખ એ 8 શ્રેણીમાં કરવામાં આવશે.
- > આ 8 વિભિન્ન શ્રેણીમાં ઈ-લર્નિંગ, હેલ્થ એન્ડ વેલનેસ, ન્યુઝ, સોશિયલ નેટવર્કિંગ, ઓફિસ પ્રોડક્ટિવિટી એન્ડ વર્ક ફોમ હોમ, એન્ટરટેઇનમેન્ટ, ગેમ્સ અને બિઝનેસ (એગ્રીટેક અને ફિનટેક સાથે)નો સમાવેશ થાય છે.
- > આ ઉપરાંત 8 શ્રેણીઓમાંથી પ્રત્યેકમાં અમુક ઉપ-શ્રેણીઓ હશે.

- > લીડર બોર્ડમાં સમાવિષ્ટ થતી એપ્લિકેશનને નકદ પુરસ્કાર અને ઈન્સેન્ટિવ આપવામાં આવશે.
- > ટ્રેક-1 એ એક મહિનામાં પૂરો થવાની સંભાવના છે.

■ ટ્રેક-2 :-

- > તે ટ્રેક-1 પૂરો થયા પછી શરૂ કરવામાં આવશે. ટ્રેક-2એ લાંબા સમય સુધી ચાલશે.
- > આ ટ્રેક અંતર્ગત વ્યક્તિઓ, સ્ટાર્ટ-અપ્સ, સંસ્થાઓથી નવી એપ આધારિત નવીનત, વિચારો વગેરેનો સમાવેશ કરવામાં આવશે.

આત્મનિર્ભર ભારત એપ ઈનોવેશન ચેલેન્જ

- > ડિજિટલ ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ કરી એક આત્મનિર્ભર ભારતના નિર્માણ માટે પ્રધાનમંત્રી દ્વારા આત્મનિર્ભર ભારત એપ ઈનોવેશન ચેલેન્જ લોન્ચ કરવામાં આવ્યું છે.
- > નીતિ આયોગના અટલ ઈનોવેશન મિશન સાથેની ભાગીદારીમાં “એપ ઈનોવેશન ચેલેન્જ” એ ઈલેક્ટ્રોનિક્સ અને સૂચના ટેકનોલોજી મંત્રાલયની એક પહેલ છે.

એપ ઈનોવેશન ચેલેન્જનો ઉદ્દેશ્ય

Demo Days પહેલ

- નીતિ આયોગે “અટલ ઈનોવેશન મિશન” દ્વારા COVID-19 "Demo Days" પહેલની શ્રેણીનું સમન્વય અને સમાપન કર્યું હતું.
- આ પહેલ એવા આશાજનક સ્ટાર્ટ-અપ્સની ઓળખ કરશે જેમાં COVID-19 ઈનોવેશનની ક્ષમતા છે.

Demo Days પહેલની મુખ્ય બાબતો

- અટલ ઈનોવેશન મિશન દ્વારા બાયોટેકનોલોજી ઈન્ડસ્ટ્રી રિસર્ચ અસિસ્ટન્સ કાઉન્સિલ (BIRAC), વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી વિભાગ, બાયોટેકનોલોજી વિભાગ, AGNi (Igniting Ideas) અને સ્ટાર્ટ અપ ઈન્ડિયા જેવી સહકારી સંસ્થાઓની ભાગીદારીમાં આ પહેલની શરૂઆત કરવામાં આવી હતી.
- આ પહેલ અંતર્ગત PPE કીટ, ચિકિત્સા ઉપકરણો, ટેકનોલોજી સમાધાનો પર 9 Demo Daysનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. પહેલ અંતર્ગત લગભગ 70 સ્ટાર્ટ-અપ્સને શોર્ટલિસ્ટ કરવામાં આવ્યા હતા.

Cycles 4 Change ચેલેન્જ

- ભારતીય શહેરોમાં સાયકલ ચલાવવા સંબંધી પહેલોને ઝડપથી લાગુ કરવાની દિશામાં ભારતીય શહેરોનું સમર્થન કરવા માટે આવાસ અને શહેરી બાબતોના મંત્રાલયે “Cycle 4 Change ચેલેન્જ” માટે નોંધણીની શરૂઆત કરી છે.
- શહેરોના સતત વિકાસ ઉદ્દેશ્યને શરૂ કરવામાં આવતા આ ચેલેન્જમાં સ્માર્ટ સિટી મિશન અંતર્ગત બધા શહેરો, રાજ્યો તથા કેન્દ્ર શાસિત પ્રદેશોની રાજધાની

અને 5 લાખથી વધુ વસતી ધરાવતા દેશના બધા શહેરો ભાગ લેશે.

Cycles 4 Change ચેલેન્જ

- આ ચેલેન્જ આવાસ અને શહેરી બાબતોના મંત્રાલય અંતર્ગત સ્માર્ટ સિટી મિશનની એક પહેલ છે, જેનો ઉદ્દેશ્ય ભારતીય શહેરોમાં સાયકલ સંબંધી પહેલો ઝડપથી લાગુ કરવા ભારતીય શહેરોને પ્રેરિત કરવા તથા તેનું સમર્થન કરવાનું છે.
- આ ચેલેન્જનો ઉદ્દેશ્ય શહેરોને પોતાના સામાન્ય નાગરિકો તથા વિશેષજ્ઞો સાથે જોડવામાં મદદ કરવાનો છે, તેનાથી સાયકલ ચલાવવાની પ્રથાને પ્રોત્સાહન આપવા હેતુ એકીકૃત દષ્ટિકોણ વિકસિત કરી શકાય.
- આ ચેલેન્જ અંતર્ગત શહેરોને નાગરિક સમાજ સંગઠનો, વિશેષજ્ઞો અને સ્વયંસેવકો સાથે સહયોગ કરી પોતાની યોજનાઓને અમલી કરવા હેતુ પ્રોત્સાહિત કરવામાં આવશે.
- આ પહેલ અંતર્ગત સામાન્ય નાગરિકોનો સહયોગ શહેરો દ્વારા પ્રસ્તુત પ્રસ્તાવના મૂલ્યાંકન હેતુ મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા નિભાવી શકે છે.
- આ ચેલેન્જનું અમલીકરણ મુખ્યત્વે બે ચરણોમાં કરવામાં આવશે.
- ચેલેન્જનું પ્રથમ ચરણ ઓક્ટોબર, 2020 સુધી અમલી થશે. જેમાં બધા શહેરમાં સાયકલ ચલાવવાની પ્રથાને પ્રોત્સાહન આપવા અને આ સંબંધમાં આવશ્યક વ્યુહરચના તૈયાર કરવા માટે ત્વરિત હસ્તક્ષેપ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરશે.
- ત્યારબાદ બીજા ચરણમાં કુલ 11 શહેરોની પસંદગી કરવામાં આવશે અને તેમની સંબંધિત યોજનાઓને આગળ વધારવા અને તેમાં આવશ્યક સુધાર કરવા માટે રૂ. 1 કરોડની રકમ અને રાષ્ટ્રીય તથા આંતરરાષ્ટ્રીય વિશેષજ્ઞોથી દિશા-નિર્દેશો આપવામાં આવશે. ચેલેન્જનું બીજું ચરણ મે, 2021 સુધીમાં અમલી કરવામાં આવશે.

ચેલેન્જની આવશ્યકતા

- ઇન્સ્ટ્રુટ્યૂટ ફોર ટ્રાન્સપોર્ટેશન એન્ડ ડેવલપમેન્ટ પોલિસી દ્વારા કરવામાં આવેલા સર્વે અનુસાર, COVID-19 લોકડાઉન સંપૂર્ણ રીતે પૂરું થયા પછી વિશ્વભરમાં મોટા શહેરોમાં સાયકલના પ્રયોગમાં 50-60%નો વધારો થઈ શકે છે.
- આ પોતાના લાભ ઉઠાવવાના ઉદ્દેશ્યથી વિશ્વભરના મોટા શહેરો પોતાના સાયકલ નેટવર્કના વિસ્તાર પર વિચાર કરી રહ્યા છે. દા.ત. પેરિસે એપ્રિલ મહિનામાં લગભગ 650 કિમી લાંબા સાયકલ માર્ગના નિર્માણની ઘોષણા કરી હતી.
- ભારતીય શહેરો માટે પણ આ પરિવહન સાધનનો ઉપયોગ કરી સામાન્ય લોકોને પ્રોત્સાહિત કરીને એક અનુકૂળ વાતાવરણનું નિર્માણ કરી શકાય છે.

- ઇલેક્ટ્રિક વાહનોની સંખ્યા વર્ષ 2018માં 65%ની વૃદ્ધિ સાથે 5.1 મિલિયન પહોંચી છે, વર્ષ 2030 સુધી તેની સંખ્યા 23 મિલિયન સુધી પહોંચવાની સંભાવના વ્યક્ત કરવામાં આવી છે.
- ઇલેક્ટ્રિક વાહનોની વધતી સંખ્યાની સાથે રિચાર્જબલ બેટરી અને તેમાં ઉપયોગમાં લેવાતા કાચા માલની માંગ વધી રહી છે.
- લીથિયમ આયર્ન બેટરી માટે ઉપયોગી કેથોડની બજારમાં હિસ્સેદારી વર્ષ 2018 સુધી 7 મિલિયન ડોલર હતી, જે વર્ષ 2024 સુધી 58.8 બિલિયન ડોલર પહોંચી શકે છે.
- આવનારા સમયમા રિચાર્જબલ બેટરી બનાવવા માટે ઉપયોગી કાચા માલની માંગ ઝડપથી વધશે કારણ કે ઊર્જાના અન્ય સ્ત્રોત હવે વધુ પ્રતિસ્પર્ધી રહ્યા નથી.

રિચાર્જબલ બેટરી પર રિપોર્ટ

- તાજેતરમાં વ્યાપાર અને વિકાસ પર સંયુક્ત રાષ્ટ્ર સંમેલન (United Nations Conference on Trade and Development-UNCTAD) દ્વારા “કોમોડિટી એટ અ ગ્લાન્સ : સ્પેશ્યલ ઈશ્યૂ ઓન સ્ટ્રેટજિક બેટરી એન્ડ મિનરલ્સ” નામનો રિપોર્ટ જાહેર કર્યો હતો.

રિપોર્ટની મુખ્ય બાબતો

- રિપોર્ટ અનુસાર રિચાર્જબલ બેટરીનું ઉત્પાદન કરવા કાચા માલની આપૂર્તિ અપર્યાપ્ત છે. રિચાર્જબલ બેટરીના નિર્માણ માટે લિથિયમ, પ્રાકૃતિક ગ્રેફાઈટ અને મેંગેનીઝ એ મહત્વપૂર્ણ કાચો માલ છે.
- વૈશ્વિક પરિવહન સાધનોમાં ઈલેક્ટ્રિક વાહનોની સંખ્યામાં વૃદ્ધિથી રિચાર્જબલ બેટરીની માંગમાં વધારો થયો છે.

રિપોર્ટમાં ઉલ્લેખિત મુખ્ય ચિંતાઓ

- આપૂર્તિને સુનિશ્ચિત કરવી બધા જ હિતધારકો માટે એક ચિંતાનો વિષય છે કારણ કે કાચા માલનું ઉત્પાદન અમુક દેશોમાં કેન્દ્રિત છે.
- વિશ્વમાં 60%થી વધુ કોબાલ્ટ રિપબ્લિક ઓફ કોંગોમાં જોવા મળે છે જ્યારે વૈશ્વિક લીથિયમનું 75%થી વધુ ખનન ઓસ્ટ્રેલિયા અને ચિલીમાં કરવામાં આવે છે.
- આપૂર્તિ/પુરવઠામાં કોઈપણ વિક્ષેપ બજારની અસ્થિરતા અને રિચાર્જ બેટરીઓના ભાવમાં વધારા તરફ દોરી શકે છે.
- વર્ષ 2018માં કોબાલ્ટની માંગ વર્ષ 2017ની સખરખામણીએ 25% વધીને 1.25 લાખ ટન થઈ હતી જેમાંથી 9% કોબાલ્ટનો ઉપયોગ ઈલેક્ટ્રિક વાહનોમાં રિચાર્જબલ બેટરી માટે કરવામાં આવે છે.
- રિપોર્ટ અનુસાર વર્ષ 2023 સુધીમાં કોબાલ્ટની માંગ 1.85 લાખ ટન સુધી પહોંચી જશે. જ્યારે લીથિયમની માંગમાં વર્ષ 2015 પછી 13%ના દરે વધારો થયો છે.

ઈન્ડેક્સ ઓફ કેન્સર પ્રિપેડનેસ

- ઈકોનોમિક ઈન્ટેલિજન્સ યુનિટના રિપોર્ટ “કેન્સર પ્રિપેડનેસ ઈન એશિયાપેસિફિક : પ્રોગ્રેસ ટુવર્ડ યુનિવર્સલ કેન્સર કન્ટ્રોલ”માં “ઈન્ડેક્સ ઓફ કેન્સર પ્રેપેડનેસ”થી પ્રાપ્ત નિષ્કર્ષોની તપાસ કરવામાં આવી હતી.

રિપોર્ટની મુખ્ય બાબતો

- આ રિપોર્ટ એ 10 એશિયા-પેસિફિક દેશો : ઓસ્ટ્રેલિયા, ચીન, ભારત, ઈન્ડોનેશિયા, જાપાન, મલેશિયા, ફિલિપિન્સ, દક્ષિણ કોરિયા, થાઈલેન્ડ અને વિયેતનામ સામે કેન્સરના પડકારોની જટિલતાનું વર્ણન કરે છે.
- દવા કંપની રોશે દ્વારા પ્રાયોજિત આ રિપોર્ટ 10 દેશોમાં કેન્સરથી લડવાની તૈયારીઓ અને જટિલતાઓનું વર્ણન કરે છે.
- આ રિપોર્ટમાં 10માંથી કેન્સર સામે લડવામાં ભારતને 8મો ક્રમ આપવામાં આવ્યો છે.
- ભારતને 100માંથી 51.6 અંક આપવામાં આવેલ છે જે સરેરાશ ક્ષેત્રીય અંક (66.5)થી ઓછો છે, જ્યારે ઓસ્ટ્રેલિયા (92.4), દક્ષિણ કોરિયા (83.4) અને મલેશિયા (80.3)ના અંક સાથે ટોચના સ્થાન પર છે.
- રિપોર્ટ અનુસાર ઈન્ડેક્સના ત્રણ સ્તરો, નીતિ અને આયોજન, કાળજી સેવાઓ અને સ્વસ્થ્ય પ્રણાલી, શાસનમાં ભારતને સરેરાશ કરતા પણ ઓછા અંક મળ્યા છે.
- રિપોર્ટ મુજબ એશિયા-પેસિફિક ક્ષેત્રમાં કેન્સર એ સ્વાસ્થ્યની ચિંતાનો વિષય બન્યો છે અને ભવિષ્યમાં તેમાં લગભગ 35% વૃદ્ધિ થવાની સંભાવના છે, જેનાથી મૃત્યુદર 40% સુધી વધી શકે છે.
- વર્ષ 2018માં એશિયા-પેસિફિક ક્ષેત્રમાં રોગીઓની સંખ્યા લગભગ 8.8 મિલિયન સુધી પહોંચી છે.

ATL એપ ડેવલપમેન્ટ મોડ્યુલ

- નીતિ આયોગના અટલ ઈનોવેશન મિશનને દેશભરમાં શાળાના છાત્રો માટે “ATL એપ ડેવલપમેન્ટ મોડ્યુલ” લોન્ચ કરેલ છે.
- આ ડેવલપમેન્ટ મોડ્યુલ ભારતીય સ્ટાર્ટઅપ “પ્લાઝમો”ના સહયોગથી લોન્ચ કરવામાં આવેલ છે.
- તેનો ઉદ્દેશ્ય એ અટલ ઈનોવેશન મિશનના પ્રમુખ કાર્યક્રમ “અટલ ટિકરિંગ લેબ્સ” અંતર્ગત આવનારા સમયમાં શાળાના છાત્રોમાં કૌશલ સુધાર કરવાનો છે અને તેમને એપ ઉપયોગકર્તાથી એપ નિર્માણકર્તા બનાવવાનો છે.
- “ATL એપ ડેવલપમેન્ટ મોડ્યુલ” એક ઓનલાઈન કોર્સ છે જે સંપૂર્ણ રીતે ફ્રી છે.
- તેના અંતર્ગત 6 પ્રોજેક્ટ આધારિત લર્નિંગ મોડ્યુલ અને ઓનલાઈન પાઠ્યક્રમ સત્રોના માધ્યમથી યુવા ઈનોવેટર્સ વિભિન્ન ભારતીય ભાષામાં મોબાઈલ એપ બનાવવાનું શીખી શકે છે. અને પોતાની પ્રતિભાનું પ્રદર્શન કરી શકે છે.
- આ ઉપરાંત સ્કૂલના છાત્રોમાં એપ વિકસિત કરવાની ક્ષમતા અને કૌશલ નિર્માણ માટે અટલ ઈનોવેશન મિશન એપ વિકાસ અભ્યાસક્રમ પર સમયાંતરે શિક્ષણ પ્રશિક્ષણ સત્રોનું આયોજન કરશે.
- વર્તમાનમાં દેશમાં 660થી વધુ જિલ્લાઓમાં અટલ ઈનોવેશન મિશન દ્વારા 5100થી વધુ અટલ ટિકરિંગ લેબ્સ સ્થાપિત કરવામાં આવેલ છે. જેમાં 2 મિલિયનથી વધુ છાત્રોને જોડવામાં આવ્યા છે.

અસીમ પોર્ટલ

- તાજેતરમાં ભારત સરકારના કૌશલ્ય વિકાસ અને ઉદ્યમિતા મંત્રાલયે અસીમ (ASEEM) પોર્ટલ લોન્ચ કર્યું છે.

અસીમ પોર્ટલની મુખ્ય બાબતો

- અસીમ (ASEEM) પોર્ટલનું પૂરું નામ "Aatamanirbhar Skilled Employee Employer Mapping" છે.
- પોર્ટલ એ મોબાઈલ એપના રૂપમાં ઉપલબ્ધ છે. તેને બેંગલોર સ્થિત કંપની બેટરપ્લેસના સહયોગથી રાષ્ટ્રીય કૌશલ વિકાસ નિગમ દ્વારા વિકસિત અને સંચાલન કરવામાં આવશે.
- આ પોર્ટલનો ઉદ્દેશ્ય અસીમ પોર્ટલ પર ઉપલબ્ધ ડેટાનું વિશ્લેષણ કરી નીતિ નિર્ધારણમાં સહાયતા કરવાનું છે.
- આ પોર્ટલમાં 3 IT આધારિત ઈન્ટરફેસ છે.
 - 1) પોર્ટલ : નિયોકતા (Employer)
 - 2) ડેશબોર્ડ
 - 3) ઉમેદવાર આવેદન
- અસીમ પોર્ટલ નેશનલ સ્કીલ ડેવલપમેન્ટ કોર્પોરેશન અને તેનાથી સંબંધિત “ક્ષેત્રીય કૌશલ પરિષદ”ને રિયલ ટાઈમ ડેટા એનાલિટિક્સ” પ્રદાન કરવામાં મદદ કરશે.
- COVID-19ના કારણે ભારતના વિભિન્ન રાજ્યોમાં પોતાના ઘરે પાછા આવેલા શ્રમિકો તથા વંદે ભારત મિશન અંતર્ગત ભારત પાછા આવેલા ભારતીય નાગરિકોને “કૌશલ કાર્ડ” આપવામાં આવેલ છે, તેમના ડેટાબેઝને પણ આ પોર્ટલ સાથે એકીકૃત કરવામાં આવશે.
- પોર્ટલના માધ્યમથી કુશળ કાર્યબળને આજીવિકાની અવસર આપવા, બજારમાં માંગ-પુરવઠાના અંતરને ઓછું કરવા અને નિયોકતાઓને કુશળ કાર્યબળ શોધવાની મદદ કરવા બાબતે સૂચના પ્રવાહની સ્થિતિ વધુ સારી બનાવવા પોર્ટલ શરૂ કરવામાં આવ્યું છે.

ઝૂનેટિક બીમારઓ પર રિપોર્ટ

- તાજેતરમાં “સંયુક્ત રાષ્ટ્ર પર્યાવરણ કાર્યક્રમ” તથા “આંતરરાષ્ટ્રીય પશુધન સંશોધન સંસ્થા” દ્વારા COVID-19 મહામારીના સંદર્ભમાં “પ્રિવેન્ટિંગ ધ નેક્સ્ટ પેન્ડેમિક : ઝૂનોટિક ડિઝિસ એન્ડ હાઉ ટુ બ્રેક ધ ચેઈન ઓફ ટ્રાન્સમિશન” નામનો રિપોર્ટ પ્રસ્તુત કર્યો હતો.

રિપોર્ટની મુખ્ય બાબતો

- આ રિપોર્ટમાં મનુષ્યોને થતી “ઝૂનોટિક બીમારીઓ”ની પ્રકૃતિ અને પ્રભાવ પર ચર્ચા કરવામાં આવી હતી.
- રિપોર્ટ મુજબ મનુષ્યોમાં 60% જાણીતા ઝૂનોટિક રોગ છે જ્યારે 70% ઝૂનોટિક રોગ એવા છે જે હજુ પણ જાણીતા નથી.
- વિશ્વમાં દર વર્ષે નિમ્ન-મધ્યમ આવક ધરાવતા દેશોમાં 10 લાખ લોકો ઝૂનોટિક રોગને લીધે મૃત્યુ પામે છે.
- પાછલા બે દાયકાઓમાં ઝૂનોટિક રોગોને કારણે (COVID-19નો સમાવેશ ન કરતા) 100 બિલિયન ડોલરથી વધુનું આર્થિક નુકસાન થયું છે, જે આવનારા વર્ષોમાં 9 ટ્રિલિયન ડોલર સુધી પહોંચવાની સંભાવના છે.
- જો પશુથી થતી બીમારીઓમાં નિયંત્રણના પ્રયાસો કરવામાં ન આવ્યા તો COVID-19 જેવી અન્ય બીમારીઓનો સામનો પણ કરવો પડશે.

Back to basics : ઝૂનોટિક રોગ વિશે

- એવા રોગ જે પશુઓના માધ્યમથી મનુષ્યોમાં ફેલાય છે તેને ઝૂનોટિક રોગ કહેવામાં આવે છે.
- તેનો ચેપ મનુષ્યોમાં પ્રાણીઓ અથવા બક્ટેરિયા કે વાયરસના માધ્યમથી ફેલાય છે.

- > HIV એઈડ્સ, ઈબોલા, મલેરિયા, રેબીઝ અને વર્તમાનમાં COVID-19 એ જૂનોટિક ચેપથી ફેલાયેલા રોગ છે.

જૂનોટિક ચેપના પરિબળો

- > પશુ પ્રોટીનની વધતી માંગ
- > સઘન અને અસ્થિર ખેતીમાં વધારો
- > વન્યજીવોનો વધતો ઉપયોગ અને શોષણ
- > પ્રાકૃતિક સંસાધનોનો નિરંતર ઉપયોગ
- > યાત્રા અને પરિવહન
- > ખાદ્ય આપૂર્તિ શ્રેણીમાં બદલાવ
- > આબોહવા પરિવર્તન સંકટ

સક્રિય ઔષધીય સામગ્રી (Active Pharmaceutical Ingredient-API) પર રિપોર્ટ

- > ભારત સરકારના વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી વિભાગ અંતર્ગત એક સ્વાયત્ત સંગઠન, “ટેકનોલોજી સૂચના પૂર્વાનુમાન અને મૂલ્યાંકન પરિષદ” દ્વારા તાજેતરમાં “સક્રિય ઔષધીય સામગ્રી-સ્થિતિ, મુદ્દાઓ, ટેકનોલોજી તત્પરતા અને પડકારો” શીર્ષક પર એક રિપોર્ટ પ્રકાશિત કરવામાં આવ્યો હતો.

રિપોર્ટની મુખ્ય ભલામણો

- 1) એન્જિનિયરીંગ અને તકનીકી વિકાસના પાસાઓ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવું.
- 2) પરમાણુઓના સરળ સંશ્લેષણ માટે સ્પષ્ટ ધ્યેય સાથે એક મિશન તરીકે રાસાયણિક એન્જિનિયરીંગની શરૂઆત.
- 3) ભારતમાં સામાન્ય મૂળભૂત માળખા સાથે વ્યાપક સ્તર પર ઔષધ ઉત્પાદન સમૂહનું નિર્માણ.

- 4) બાયોટેકનોલોજી અને ટેકનોલોજી પ્લેટફોર્મનો વિકાસ
- 5) વ્યાપક ક્ષમતાના પ્રોત્સાહન ક્ષેત્રમાં પ્રાથમિકતા રૂપથી રોકાણ
- 6) જોખમી પ્રતિક્રિયાઓ, પ્રવાહ રસાયણશાસ્ત્ર, કાયોજેનિક પ્રતિક્રિયાઓ જેવા ક્ષેત્રોમાં વિશાળ તકનીકી-આર્થિક શક્યતા સમર્થનને પ્રોત્સાહન આપવું.

Back to basics : સક્રિય ઔષધીય સામગ્રી શું ?

- > પ્રત્યેક ઔષધી બે મુખ્ય અવયવોથી બને છે. જેમાં રાસાયણિક રૂપથી સક્રિય API તથા રાસાયણિક રૂપથી નિષ્ક્રિય એક્સસિપિએન્ટ્સનો સમાવેશ થાય છે.
- > એક્સસિપિએન્ટ્સ એવું તત્વ હોય છે જે વ્યક્તિના શરીરમાં APIને પ્રભાવી બનાવે છે.
- > API એવા રાસાયણિક સંયોજનો છે જે કોઈ દવાના ઉત્પાદન માટેનો કાર્યો માલ હોય છે.
- > ઔષધિઓમાં API, કોઈ બીમારીને ઠીક કરવા ઈચ્છિત પ્રભાવ પેદા કરે છે. ઉદાહરણ તરીકે, પેરાસિટામોલ એ કોસિન માટે API છે અને આ API પેરાસિટામોલ એ શરીરમાં દુખાવો અને તાવથી રાહત આપે છે.
- > ફિક્સડ ડોઝ કોમ્બિનેશન દવાઓમાં ઘણા APIનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે જ્યારે કોસિન જેવી સિંગલ-ડોઝ દવા ફક્ત એક APIનો ઉપયોગ કરે છે.

APIનું નિર્માણ કેમ થાય છે ?

- > API માત્ર કાર્યા માલની એક એન્જિનિયરીંગ દ્વારા ઉત્પાદિત નથી કરવામાં આવતા પરંતુ ઘણાં રાસાયણિક સંયોજનના માધ્યમથી API બને છે. તે રાસાયણિક સંયોજનો જે કાર્યા માલથી API બનવાની પ્રક્રિયામાં હોય છે, તેને મધ્યવર્તી કહેવામાં આવે છે.

- અમુક API એવા હોય છે જે કાચા માલથી API બનવાની પ્રક્રિયામાં 10થી વધારે પ્રકારના મધ્યવર્તી સંયોજનોમાંથી પસાર થાય છે. આ લાંબી નિર્માણ પ્રક્રિયાને ઉચ્ચ સ્તરની શુદ્ધતા પ્રાપ્તિ સુધી ચાલુ રાખવામાં આવે છે.

API સંબંધે ભારતની ચિંતાનો વિષય

- ભારત ઘણા દેશોમાં ઉચ્ચ ગુણવત્તા ધરાવતી દવાઓ માટે પ્રમુખ આપૂર્તિકર્તા છે, તેમ છતાં “ભારતીય ઔષધિ ઉદ્યોગ” API માટે ચીન પર નિર્ભર છે.
- નાણાકીય વર્ષ 2018-19માં સરકારે લોકસભાને સૂચિત કર્યું હતું કે દેશના દવા નિર્માતાઓ દ્વારા ચીનથી મોટા પ્રમાણમાં 2.4 અબજ ડોલરના મૂલ્યની દવાઓ અને મધ્યવર્તીની આયાત કરવામાં અબજ ડોલરના મૂલ્યની દવાઓ અને મધ્યવર્તીની આયાત કરવામાં આવી હતી.
- COVID-19ના લીધે લોકડાઉનના કારણે HIV, કેન્સર અને મલેરિયાના ઈલાજ માટે દવાઓનું ઉત્પાદન કરવું તથા સામાન્ય રીતે ઉપયોગમાં લેવામાં આવતી એન્ટિબાયોટિક અને વિટામીનની દવાઓના ઉત્પાદન હેતુ ચીનથી કાચા માલની આપૂર્તિ પ્રભાવિત થઈ છે.

આઝાદ પટ્ટન હાઈડ્રોલેક્ટ્રિક પ્રોજેક્ટ

- તાજેતરમાં પાકિસ્તાન અને ચીન વચ્ચે પાકિસ્તાનના કબજા હેઠળના કાશ્મીર-POKના સુદોતી જિલ્લામાં 700 મેગાવોટનાં આઝાદ પટ્ટન હાઈડ્રલ પાવર પ્રોજેક્ટ માટે કરાર પરઈ હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા.

- જેલમ નદી પરનો આઝાદ પટ્ટન હાઈડ્રો પાવર પ્રોજેક્ટ 2.4 અબજ ડોલરનો હાઈડ્રો પાવર પ્રોજેક્ટ છે.
- આ પ્રોજેક્ટનું નિર્માણ ચાઈના પાકિસ્તાન ઈકોનોમિક કોરીડોર હેઠળ થવાનું છે, જે ચીનના બેલ્ટ એન્ડ રોડ પહેલ નો ભાગ છે.
- આઝાદ પટ્ટન હાઈડ્રોલેક્ટ્રિક પ્રોજેક્ટ જેલમના પાંચ હાઈડ્રોલેક્ટ્રિક પ્રોજેક્ટ્સમાંથી એક છે.
- આઝાદ પટ્ટનથી ઉપરની તરફ મહલ, કોહલા અને ચકોથી હાટ્ટીયન પ્રોજેક્ટ્સ છે. જ્યારે કેરોટ પ્રોજેક્ટ નીચેની તરફ સ્થિત છે.

આઝાદ પટ્ટન હાઈડ્રલ પ્રોજેક્ટ વિશે

- આ પ્રોજેક્ટ એક રન-ઓફ-રીવર પ્રોજેક્ટ છે.
- ‘રન-ઓફ-રીવર પ્રોજેક્ટ હાઈડ્રોપાવર પ્રોજેક્ટ એ પ્રોજેક્ટને સંદર્ભિત કરે છે જેમાં ખીણ/મેદાનોના વહેતા પાણીને અવરોધિત કરીને હાઈડ્રોપાવર ઉત્પન્ન થાય છે.
- રન-ઓફ-રીવર પ્રોજેક્ટ નદીના માર્ગ પર મોટા ડેમ બનાવ્યા વિના વહેતા પાણીનો ઉપયોગ કરે છે.
- હાલમાં જો ચીન-ભારત વ્યૂહાત્મક અને આર્થિક હિતોને પ્રયાનમાં રાખવામાં આવે તો પાકિસ્તાન તેના આર્થિક અને વ્યૂહાત્મક હિતો પૂરા કરવામાં ભારત-ચીન વિવાદનો લાભ લઈ રહ્યું છે. પાકિસ્તાને હંમેશાં POK ક્ષેત્રે આર્થિક વ્યૂહાત્મક અથવા અન્ય કોઈપણ પ્રકારની પ્રવૃત્તિઓનો વિરોધ કર્યો છે આઝાદ પટ્ટન હાઈડ્રોપાવર પ્રોજેક્ટ પણ POK ક્ષેત્રમાં છે. જેનો નજીકના ભવિષ્યમાં ભારત વિરોધ શકે છે.

સ્વચ્છ ઊર્જા ભારતના આર્થિક સુધારામાં મદદ

- તાજેતરમાં નીતિ આયોગ અને રોકી માઉન્ટેન ઈન્સ્ટિટ્યૂટ દ્વારા “સ્વચ્છ ઊર્જા અર્થવ્યવસ્થાની તરફ : ભારતની ઊર્જા અને ગતિશીલતા ક્ષેત્રો માટે COVID-19 પછી અવસર રિપોર્ટ” જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો.

રિપોર્ટનો વિષય

- આ રિપોર્ટમાં ભારત માટે એક સ્વચ્છ, સ્થિતિસ્થાપક તથા ન્યૂનતમ ખર્ચ ધરાવતી ઊર્જા ભવિષ્યના નિર્માણની દિશામાં કાર્ય-પ્રોત્સાહન તથા પુનઃસ્થાપના પ્રયત્નોની ભલામણ કરવામાં આવી છે.
- આ પ્રયત્નોમાં ઈલેક્ટ્રિક વાહન, ઊર્જા સંગ્રહ અને નવીનીકરણ ઊર્જા કાર્યક્રમનો સમાવેશ થાય છે.

COVID-19 દ્વારા પ્રસ્તુત પડકારો

- COVID-19 એ ભારતના પરિવહન અને વિદ્યુત ક્ષેત્રો સમક્ષ રોકડ અવરોધ તથા પુરવઠાની અછતથી લઈને ગ્રાહકોની માંગ અને પ્રાથમિકતાઓમાં બદલાવ સંબંધી પડકારોને રજૂ કર્યા છે.

સ્વચ્છ ઊર્જા ભવિષ્ય હેતુ ચાર સિદ્ધાંત

- રિપોર્ટમાં ભારતના સ્વચ્છ ઊર્જા ભવિષ્યને મદદ આપવા માટે નીતિ નિર્માતાઓ અને અન્ય પ્રમુખ નિર્ણય લેતા લોકો માટે એક રૂપરેખાના રૂપમાં ચાર સિદ્ધાંતોનું વર્ણન કરવામાં આવેલ છે.
- (1) ન્યૂનતમ ખર્ચના ઊર્જા સમાધાનોમાં રોકાણ
 - (2) સ્થિતિસ્થાપક અને સુરક્ષિત ઊર્જા પ્રણાલીઓની સહાયતા
 - (3) દક્ષતા અને પ્રતિસ્પર્ધાત્મકતાને પ્રાથમિકતા
 - (4) સામાજિક અને પર્યાવરણીય ઈકિવટીને પ્રોત્સાહન

રિપોર્ટ અંતર્ગત ભારતની ક્ષમતાનો ઉલ્લેખ

- રિપોર્ટમાં કહેવામાં આવ્યું છે કે ભારતનું પરિવહન ક્ષેત્ર 1.7 ગીગાવોટ કાર્બન ડાયોક્સાઈડના ઉત્સર્જનને રોકી શકે છે.
- આ ઉપરાંત વર્ષ 2030 સુધી એક વહેંચાયેલ, ઈલેક્ટ્રિક અને કનેક્ટેડ મુસાફર અવરજવર અને સસ્તી, સ્વચ્છ અને કસ્ટમાઈઝ્ડ માલ પરિવહનના માધ્યમથી ઈંધણની માંગના બરાબર 600 મિલિયન ટન તેલ બચાવી શકે છે.
- વીજળી ક્ષેત્રમાં પણ નવીનીકરણ ઊર્જા, ઊર્જા સંગ્રહ, દક્ષતા દ્વારા મહત્વપૂર્ણ બચત કરી શકાય છે.

આગળનો માર્ગ

- ભારતને લઘુ, મધ્યમ અને લાંબા ગાળામાં આર્થિક સુધારા માટે વ્યુહાત્મક અવસરોની ઓળખ કરવાની આવશ્યકતા છે, આ પ્રકારે મહામારી દ્વારા ઉત્પન્ન પડકારોને સ્વચ્છ ઊર્જાની અવસરોમાં પરિવર્તિત કરી શકાય છે.
- પરિવહન ક્ષેત્રોમાં અવસરોની અંતર્ગત, જાહેર પરિવહન સુરક્ષિત બનાવવું, બિન-મોટર ચાલિત પરિવહન માળખાને પ્રોત્સાહન આપી વિસ્તાર કરવો, જ્યાં સુધી સંભવ હોય ઘરથી કાર્ય કરવા, વાહનથી યાત્રાના અંતરને ઘટાડવું. આ ઉપરાંત ભારતને મોટર વાહન નિકાસ કેન્દ્રના રૂપમાં સ્થાપિત કરવા હેતુ પ્રયાસ કરવા જોઈએ.
- વીજળી ક્ષેત્રમાં તક હેઠળ વીજળી વ્યવસાય અને તેની કામગીરીમાં સુધારો કરવો, નવીનીકરણ ઊર્જાના વિતરણ માટે ઊર્જા સંસાધનોનું વિતરણ કરવું અને નવીનીકરણ ઊર્જાના સંગ્રહની તકનીકોને પ્રોત્સાહન આપવા પ્રયત્નો કરવા જોઈએ.

ઉત્તરાખંડ દ્વારા ભૂમિ હસ્તાંતરણને મંજૂરી

- તાજેતરમાં ગંગોત્રી રાષ્ટ્રીય ઉદ્યાનમાં માર્ગોના વિકાસ

માટે ઉત્તરાખંડ રાજ્ય વન્યજીવ સલાહકાર બોર્ડ દ્વારા વન ભૂમિ હસ્તાંતરણના પ્રસ્તાવને મંજૂરી આપવામાં આવી છે.

- આ નિર્ણય એ ભારત અને ચીન વચ્ચે લદ્દાખમાં વાસ્તવિક નિયંત્રણ રેખા પરના તણાવને ધ્યાનમાં રાખીને લેવામાં આવ્યો છે.
- આ પ્રસ્તાવ અંતર્ગત ગંગોત્રી નેશનલ પાર્કના ત્રણ અલગ અલગ સ્થળો પર કુલ 73.36 હેક્ટર વન ભૂમિ અલગ-અલગ સડકોના નિર્માણ માટે હસ્તાંતરિત કરવામાં આવશે.
- ગંગોત્રી નેશનલ પાર્ક એક સંરક્ષિત ક્ષેત્ર છે અને સડકોના નિર્માણ માટે હસ્તાંતરિત થતી વન ભૂમિ ચીન સાથેની આંતરરાષ્ટ્રીય સીમા પાસે છે.
- રાષ્ટ્રીય સુરક્ષા માટે આ માર્ગ મહત્વપૂર્ણ છે કારણ કે ચીનની સીમા પાસે ભારત-તિબેટ સીમા પોલીસ કર્મીઓની અવર-જવરને સરળ બનાવશે.

Back to basic : ગંગોત્રી નેશનલ પાર્ક વિશે

- તેને વર્ષ 1989માં સ્થાપિત કરવામાં આવ્યું હતું તે ઉત્તરાખંડના ઉત્તરકાશી જિલ્લામાં ભાગીરથી નદી પર સ્થિત છે.
- આ પાર્ક ગીચ શંકુધારી વનથી ઘેરાયેલું છે જેમાં વધારે સમશીતોષ્ણ વન છે. આ પાર્કની સામાન્ય વનસ્પતિમાં ચિરપાઈન, દેવદાર, ફર, સ્પ્રુસ વગેરેનો સમાવેશ થાય છે.

નેવેલી તથા વિઝાગ આપદ

- તમિલનાડુના નેવેલી પ્લાન્ટમાં બે મહિનામાં બીજો ઘાતક બોયલર વિસ્ફોટ થયો છે.
- આ વિસ્ફોટ રાજ્યની રાજધાની ચેન્નઈથી લગભગ 180 કિમી દૂર કુડાલોરમાં કેન્દ્ર સરકારની માલિકી ધરાવતી NLC ઈન્ડિયા લિમિટેડના એક વિદ્યુત પ્લાન્ટમાં થયો હતો.
- આ દુર્ઘટનાએ ફરી એક વખત સુરક્ષા પ્રોટોકોલ અને શિવેષ રૂપથી “ભારતીય બોયલર અધિનિયમ”ના મહત્વને રેખાંકિત કરે છે.

ભારતીય બોયલર અધિનિયમ, 1923 શું છે ?

- આ અધિનિયમ એ મુખ્ય રૂપથી સ્ટીમ બોયલરોના વિસ્ફોટના જોખમથી લોકોના જીવન અને સંપત્તિની સુરક્ષા ઉપલબ્ધ કરાવવાના ઉદ્દેશ્યથી ઘડવામાં આવ્યો હતો.
- અધિનિયમની કલમ 2(8) મુજબ, બોયલર એક એવું બંધ દબાણ પાત્ર છે જેની ક્ષમતા 22.75 લિટરથી વધુ હોય છે તથા દબાણ દ્વારા વરાળ ઉત્પન્ન કરવા તેનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે, તથા જે વરાળ બંધ કરી દેવા પર પૂર્ણ કે આંશિક રીતે દબાણ હેઠળ રહે છે.
- આ અધિનિયમનો ઉદ્દેશ્ય બોયલરોની નોંધણી તથા સંચાલન અને તેની જાળવણીમાં એકરૂપતા સુનિશ્ચિત કરવાનો છે.

સ્ટ્રાઈપ હેયરસ્ટ્રેડ અને ઈલૂસિવ પ્રિન્સ

- તાજેતરમાં ભારતની પતંગિયાની સૂચિમાં બે અન્ય પ્રજાતિઓ સ્ટ્રાઈપ હેયરસ્ટ્રેડ અને ઈલૂસિવ પ્રિન્સને જોડવામાં આવી હતી.
- સ્ટ્રાઈપ હેયરસ્ટ્રેડને ભારત-મ્યાનમાર સીમા પર સ્થિત વિજયનગરથી જ્યારે “ઈલૂસિવ પ્રિન્સ”ને નામદક્ષ નેશનલ પાર્કથી શોધવામાં આવી હતી.
- સ્ટ્રાઈપ હેયરસ્ટ્રેડ સૌથી પહેલા ચીનના હેનાન પ્રાંતમાં જાપાની કીટવૈજ્ઞાનિકો દ્વારા શોધવામાં આવી હતી.
- ઈલૂસિવ પ્રિન્સને મૂળ રૂપથી પૂર્વી એશિયાના દેશ ‘વિયેતનામ’થી સંબંધિત છે અને તે પૂર્વી હિમાલયમાં જોવા મળતી પતંગિયાની પ્રજાતિ “બ્લેક પ્રિન્સ” સમાન છે.
- ભારતમાં હવે પતંગિયાની 1327 પ્રજાતિ છે જે વર્ષ 2015માં 1318 હતી.

જૈવિક ઈંધણ

- ઈન્ડિયન ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ટેકનોલોજી-હેદરાબાદના શોધકર્તાઓ કૃત્રિમ બુદ્ધિમત્તા (Artificial

Intelligence-AI) આધારિત એવી કમ્પ્યુટેશનલ વિધિઓનો ઉપયોગ કરી રહ્યા છે જે દેશના ઈંધણ ક્ષેત્રમાં જૈવિક ઈંધણ (Biofuel)ને સમાવેશ કરવાના પરીબળો અને બાધાઓને સમજવામાં મદદરૂપ થઈ શકે છે.

- આ કાર્યની વિશેષતા છે કે તેના માળખામાં ફક્ત જૈવિક ઈંધણના વેચાણને આવકનો આધાર માનવામાં આવેલ નથી પરંતુ તેના અંતર્ગત પૂરા પ્રોજેક્ટના ચક્રમાં ગ્રીનહાઉસ ગેસોના ઉત્સર્જનમાં ઘટાડાના માધ્યમથી કાર્બન કેડિટનો પણ સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે.

શોધકર્તાઓ દ્વારા વિકસાવવામાં આવેલ મોડેલ

- શોધકર્તાઓ દ્વારા વિકસિત મોડેલથી ખ્યાલ આવ્યો છે કે મુખ્યધારામાં ઉપયોગ થતા ઈંધણમાં બાયો-ઈથેનોલ ક્ષેત્રનો સમાવેશ કરવા પર તેનાથી જોડાયેલ ખર્ચ કિંમત નીચે મુજબ છે :
 - (1) ઉત્પાદન પર સૌથી વધુ 43% ખર્ચની આકરણી કરવામાં આવી છે.
 - (2) આયાત પર 25% ખર્ચની આકરણી કરવામાં આવી છે.
 - (3) પરિવહન પર 17% ખર્ચની આકરણી કરવામાં આવી છે.
 - (4) માળખાકીય સંસાધનો પર 15% ખર્ચની આકરણી કરવામાં આવી છે.
 - (5) ઈન્વેન્ટરી પર 0.43% ખર્ચની આકરણી કરવામાં આવી છે.
- પોતાના શોધ કાર્ય દરમિયાન શોધકર્તાઓ દ્વારા દેશના વિભિન્ન ક્ષેત્રોમાં જૈવિક ઊર્જા ઉત્પાદન માટે વપરાયેલ વિભિન્ન તકનીકોનું પણ વિશ્લેષણ કરવામાં આવ્યું છે તેમાં શોધકર્તાઓ દ્વારા આપૂર્તિકર્તાઓ, પરિવહન, સંગ્રહ અને ઉત્પાદનના આંકડાઓનો ઉપયોગ કરી જૈવિક ઈંધણની વ્યવહારિતાનો અભ્યાસ કરવામાં આવેલ છે.

Back to basics : જૈવિક ઈંધણ વિશે

- જૈવિક ઈંધણ (Bio-fuel) એ હાઈડ્રોકાર્બન ઈંધણ છે જે

ટૂંકા સમયમાં કાર્બનિક પદાર્થોમાંથી ઉત્પન્ન થાય છે. તે અશિમભૂત ઈંધણથી અલગ છે કારણ કે તેને બનવામાં લાખો વર્ષ લાગે છે.

- જૈવિક ઈંધણને ઊર્જાના નવીનીકરણ સ્વરૂપમાં માનવામાં આવે છે અને અશિમભૂત ઈંધણ કરતા ગ્રીનહાઉસ ગેસનું ઉત્સર્જન ઓછું હોય છે.
- બાયો ઈથેનોલ, બાયો ડીઝલ, બાયો ગેસ એ જૈવ ઈંધણો છે.

જૈવિક ઈંધણનું વર્ગીકરણ

પ્રકાર	સંબંધિત માહિતી
પ્રથમ પેઢીના જૈવ ઈંધણ	જૈવ ઈંધણ બનાવવા ઘઉં, શેરડી અને અન્ય ખાદ્ય પેદાશોનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે.
બીજી પેઢીના જૈવ ઈંધણ	બિન-ખાદ્ય પદાર્થોનો જૈવ ઈંધણ બનાવવા ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. દા.ત. લાકડું, ઘાસ, કાર્બનિક કચરો વગેરે.
ત્રીજી પેઢીના જૈવ ઈંધણ	તેમાં વિશેષ રૂપથી ઈજિનિયર્સ શેવાળ (Engineeres Algae)નો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. શેવાળના બાયોમાસનો ઉપયોગ જૈવ ઈંધણમાં પરિવર્તિત કરવા માટે કરવામાં આવે છે.
ચોથી પેઢીના જૈવ ઈંધણ	ત્રીજી પેઢીના જૈવ ઈંધણના ઉત્પાદન વખતે કાર્બનનું ઉત્સર્જન પણ થાય છે. તેથી ચોથી પેઢીના જૈવ ઈંધણમાં આ કાર્બનને એકત્રિત કરી તેનો સંગ્રહ કરી લેવામાં આવે છે. જેથી ગ્રીન હાઉસ ગેસની અસર ઓછી થાય.

જૈવ ઈંધણ અંગે રાષ્ટ્રીય નીતિ, 2018

- નીતિ અંતર્ગત 2030 સુધીમાં પેટ્રોલમાં 20% ઈથેનોલ અને ડીઝલમાં 5% જૈવ ડીઝલ મિશ્રિત કરવાનો લક્ષ્ય રાખવામાં આવેલા છે.
- નીતિ અંતર્ગત ઈથેનોલના ઉત્પાદન માટે કાચા

માલની વ્યાખ્યાને વિસ્તૃત કરવા શેરડીનો રસ, મીઠી બાજરી, મકાઈ, તૂટેલા ચોખા, ખરાબ ઘઉં, ખરાબ બટેટા વગેરેનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે જેનો ઉપયોગ જૈવ ઈંધણ બનાવવા કરી શકાશે.

આસામમાં પૂર

- છેલ્લા દિવસોમાં આસામમાં પૂરની ભયાવહ સ્થિતિ બની ગઈ છે. તેનાથી રાજ્યના 20 જિલ્લામાં 35 લોકોથી વધારે લોકોના મૃત્યુ થયા છે અને 13 લાખથી વધુ લોકો પ્રભાવિત થયા છે.
- આસામ રાજ્ય આપદા વ્યવસ્થાપન ઓથોરિટી અનુસાર રાજ્યમાં બારપેટા, દક્ષિણ સલ્મારા, ગોલપાર, નલબાડી અને મોરીગાંવ જિલ્લાઓ પૂરને લીધે સૌથી વધારે પ્રભાવિત થયા છે.
- બ્રહ્મપુત્રા અને તેની ત્રણ સહાયક નદીમાં આવેલા પૂર અને ભૂસ્ખલનને લીધે સૌથી વધારે લોકો પ્રભાવિત થયા છે.

આસામમાં પૂરું કારણ

- આસામ ઘાટી એક U આકારની ઘાટી છે તેની આસપાસ બધા ક્ષેત્રોથી પાણીના નિકાલનો માર્ગ ફક્ત આસામ તરફ હોય છે જે આસામમાં આવતા પૂરનું મુખ્ય કારણ છે.
- આસામ અને ઉત્તર-પૂર્વ ક્ષેત્રના અન્ય વિસ્તારો મુખ્યત્વે ઉચ્ચ ભૂકંપ ક્ષેત્રમાં સ્થિત છે જે ભૂ-સ્ખલનનું કારણ બને છે.
- ભૂ-સ્ખલન અને ભૂકંપના કારણે નદીઓના તળિયે કાંપના જથ્થાથી નદીઓનું સ્તર ઊંચું થાય છે જેનાથી નદીઓની પાણીના પ્રવાહની વહન ક્ષમતામાં ઘટાડો થાય છે.
- બ્રહ્મપુત્રા અને તેની સહાયક નદીઓના ઝડપી પ્રવાહને કારણે દરિયાકાંઠાની જમીન એ ધોવાણને કારણે નાશ પામે છે. બ્રહ્મપુત્રા નદીના કાંઠાના ધોવાણને કારણે ખીણની પહોળાઈ 15 કિમી સુધી વધી જાય છે.
- આસામની નદીઓના ઉપરના ભાગમાં ઘણાં ડેમ બનાવવામાં આવ્યા છે. આ ડેમમાંથી અનિયમિત

પાણી છોડવાને કારણે મેદાનોમાં પૂરની પરિસ્થિતિ સર્જાય છે.

- પર્યાવરણીય વન ભૂમિમાં અતિક્રમણ પણ રાજ્યમાં પૂરું કારણ બને છે.
- બ્રહ્મપુત્રા નદીમાં માજુલી જેવા માનવસર્જિત ટાપુઓ છે. તેથી ત્યાંના લોકો નદીઓના પાણીના સ્તરમાં વધારો થતાં પૂરથી પ્રભાવિત થાય છે.

આસામમાં પૂરનો પ્રભાવ

- વન વિભાગ દ્વારા 'કાઝીરંગા રાષ્ટ્રીય ઉદ્યાન'માં ગેરકાયદેસર શિકાર રોકવા અનેક કેમ્પની સ્થાપના કરવામાં આવી છે. આ કેમ્પ એ પૂરના લીધે પ્રભાવિત થાય છે.
- જમીન ધોવાણને લીધે પ્રતિવર્ષ લગભગ 8000 હેક્ટર ભૂમિ નષ્ટ થાય છે.
- દર વર્ષે આવતા પૂરના કારણે લોકો મોટા પ્રમાણમાં વિસ્થાપન અને પુનર્વસન કરે છે, લોકોને જાન-માલનું નુકસાન ભોગવવું પડે છે અને રાજ્યને પણ આપત્તિ વ્યવસ્થાપન પાછળ ઘણો આર્થિક ખર્ચ કરવો પડે છે.

ખાદ અને કૃષિ સંગઠન દ્વારા તીડ ચેતવણી

- તાજેતરમાં ખાદ અને કૃષિ સંગઠન દ્વારા ભારતને આવનારા ચાર અઠવાડિયા માટે તીડના હુમલા બાબતે હાઈ એલર્ટ પર રહેવાની ચેતવણી આપવામાં આવી છે.
- ભારત એ છેલ્લા 26 વર્ષોમાં સૌથી ખરાબ તીડના હુમલાનો સામનો કરી રહ્યું છે.
- વરસાદની ઋતુમાં પ્રજનન કરતા તીડના ઝૂંડ, જે ભારત-પાકિસ્તાન સીમા પર ચાલ્યા ગયા હતા ત્યાં થી પૂર્વમાં ઉત્તરના રાજ્યો તરફ આગળ વધી રહ્યા હતા, મોનસૂનની શરૂઆતની સાથે તેઓ રાજસ્થાન તરફ પાછા ફરી શકે છે.
- વર્તમાનમાં તીડના હુમલાને લહેરના રૂપમાં વર્ગીકૃત કરવામાં આવેલ છે.

તીડ પ્રકોપ, તીડ લહેર અને તીડ આપદા વચ્ચેનો**તફાવત****1) તીડ પ્રકોપ**

- > જ્યારે રણપ્રદેશ ક્ષેત્રોમાં સારો વરસાદ થાય છે તથા લીલી વનસ્પતિનો વિકાસ થાય છે ત્યારે રણપ્રદેશના તીડની સંખ્યામાં તીવ્ર વૃદ્ધિ થઈ શકે છે.
- > જો તીડને નિયંત્રિત કરવામાં ન આવે તો એક-બે મહિનાની અંદર તેઓ એકઠા થવાનું શરૂ કરી દે છે. તથા ત્યારબાદ પાંખ વિનાના તીડના રૂપમાં એકત્રિત થાય છે, પછી અમુક દિવસો બાદ તે પૂર્ણ વયસ્ક તીડના ઝૂંડનું નિર્માણ કરે છે.
- > આ પ્રક્રિયાને તીડ પ્રકોપ કહેવામાં આવે છે, અને તે સામાન્ય રીતે કોઈ દેશના કોઈ ભાગના લગભગ 5000 ચો.કિમી ક્ષેત્રોમાં એક સાથે થાય છે.

2) તીડ લેહર :

- > જો કોઈ તીડનો ફેલાવો નિયંત્રણમાં ન આવે, તથા નજીકના વિસ્તારોમાં જો વ્યાપક અથવા અસામાન્ય રીતે ભારતે વરસાદ પડે તો ત્યાં તીડના પ્રજનનની ઘણી ક્રમિક ઋતુઓ હોય શકે છે, જે આગળના સમયમાં પાંખ વિનાના તીડના રૂપમાં એકત્રિત થાય છે, અને અમુક દિવસો પછી પૂર્ણ વયસ્ક તીડના ઝૂંડનું નિર્માણ કરે છે.
- > તેને તીડ લહેર કહેવામાં આવે છે તથા તે સામાન્ય રીતે પૂરા ક્ષેત્રને પ્રભાવિત કરે છે.

3) તીડ આપદા :

- > જો કોઈ તીડની લહેરને નિયંત્રિત કરવામાં ન આવે તો પારિસ્થિતિક સ્થિતિ પ્રજનન માટે અનુકૂળ રહે છે, તો તીડની આબાદી સંખ્યા અને આકારમાં ભારે માત્રામાં વૃદ્ધિ ચાલુ રહે છે.
- > તેનાથી વિશાળ આકારમાં તીડના ઝૂંડનું નિર્માણ થાય છે, તેને તીડ આપદા કહેવામાં આવે છે.
- > જ્યારે બે અથવા બે થી વધુ ક્ષેત્ર એકસાથે પ્રભાવિત થાય છે તો એક મોટી તીડ આપદાનું નિર્માણ થાય છે.

- > તીડ ઉષ્ણકટિબંધીય જંતુઓનો એક પ્રકાર છે. તેમની પાસે ઉડવાની શક્તિશાળી ક્ષમતા હોય છે જેના દ્વારા તેઓ પાકોને નુકસાન પહોંચાડી શકે છે.
- > તીડની પ્રજાતિ રણમાં સૌથી જોખમી અને વિનાશકારી માનવામાં આવે છે.
- > સામાન્ય રીતે જુલાઈ-ઓક્ટોબર મહિનામાં તેને સામાન્ય રૂપથી જોઈ શકાય છે કારણ કે ગરમી અને વરસાદના હવામાનમાં સક્રિય થાય છે.
- > સારા વરસાદ અને પરિસ્થિતિ અનુકૂળ હોય તેવી સ્થિતિમાં ઝડપથી પ્રજનન કરે છે. માત્ર 3 મહિનામાં તેની સંખ્યા 20 ગણી થઈ શકે છે.
- > રણપ્રદેશના તીડને સૌથી વિનાશકારી માનવામાં આવે છે. તે નુકસાન પહોંચાડે છે.
- > તીડ પ્રતિદિન 150 કિમી ઉડી શકે છે. 40-80 મિલિયન તીડ 1 ચો. કિમીના વિસ્તારમાં રહી શકે છે.
- > એક રણપ્રદેશની માદા તીડ 80-90 દિવસના જીવનક્રમ દરમિયાન 60-80 ઈંડા આપી શકે છે.

તીડ ચેતવણી સંગઠન (Locust Warning Organization -LWO) વિશે :

- > કૃષિ અને ખેડૂત કલ્યાણ મંત્રાલયના વનસ્પતિ, સંરક્ષણ, સંસર્ગનિષેધ અને સંગ્રહ નિર્દેશાલયના અંતર્ગત આવતું તીડ ચેતવણી સંગઠન એ રણપ્રદેશના ક્ષેત્રો રાજસ્થાન અને ગુજરાતમાં તીડનું નિરીક્ષણ, સર્વેક્ષણ અને નિયંત્રણ માટે જવાબદાર છે.
- > તેનું મુખ્યાલય ફરીદાબાદ (હરિયાણા) ખાતે છે.

CAGના કાર્યાલયમાં “શહેરી વન”નું ઉદ્ઘાટન

- > છેલ્લા અમુક વર્ષોમાં દિલ્હીમાં ઘટતો વાયુ ગુણવત્તા સૂચકાંક એ ચિંતાનો વિષય બન્યો છે.
- > આ ચિંતાના સંદર્ભે સામુદાયિક જવાબદારીઓને ધ્યાનમાં રાખતા ભારત માટે નિયંત્રક અને મહાલેખા પરીક્ષક (CAG)ના કાર્યાલય પાર્કમાં એક શહેરી વનની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી.
- > વિશ્વ પર્યાવરણ દિવસ પર 5 જૂન, 2020ના રોજ

Back to basics : તીડ અને તીડ ચેતવણી સંગઠન**વિશે****■ તીડ વિશે :**

નગર વન યોજનાની ઘોષણા કરવામાં આવી હતી તેના અંતર્ગત દેશભરમાં આગામી 5 વર્ષોમાં 200 શહેરી વનના વિકાસનો લક્ષ્ય રાખવામાં આવ્યો છે.

- આ યોજનાની સફળતા લોકોની ભાગીદારી, સરકારી વિભાગોની સામુદાયિક જવાબદારીઓ અને કોર્પોરેટ્સ, બિન-સરકારી સંગઠનો અને વન અધિકારીઓ વચ્ચેના સહયોગ પર નિર્ભર કરે છે.

નવી દિલ્હીમાં CAG કાર્યાલયમાં શહેરી વન

- આ શહેરી વનમાં 12000 છોડ લગાવવામાં આવશે. તેમાંથી 59 દેશી પ્રજાતિઓના છોડ લગાવવામાં આવશે.
- વન ઉગાડવા માટે “મિયાવાકી પદ્ધતિ” (જાપાની વનસ્પતિ વિજ્ઞાની અકીરા મિયાવાકી દ્વારા વિકસિત)નો ઉપયોગ કરવામાં આવશે.
- આ પદ્ધતિ અંતર્ગત શહેરી વન 40%થી વધુ ભેજને વધારવામાં અને આજુ બાજુના તાપમાનને 14 ડિગ્રી ઓછું કરવા માટે સક્ષમ છે.

“છોડ લગાવો, પર્યાવરણ બચાવો”

- દિલ્હી સરકારે એક મેગા વૃક્ષારોપણ અભિયાન “છોડ લગાવો, પર્યાવરણ બચાવો” અભિયાન લોન્ચ કરવાનો નિર્ણય લીધો છે.
- આ અભિયાન એ 10 જુલાઈ, 2020થી 26 જુલાઈ, 2020 સુધી ચાલુ રહેશે.

અભિયાનનો ઉદ્દેશ્ય

- પાછલા અમુક વર્ષોમાં દિલ્હીમાં હવાના પ્રદૂષણનું ઉચ્ચ સ્તર નોંધવામાં આવ્યું છે.
- આ અભિયાન એ નવી દિલ્હીમાં અને સમગ્ર ભારતમાં હરિત આવરણને વધારીને વાયુ પ્રદૂષણને ઓછું કરવા માટે છે.
- વર્ષ 2017માં નવી દિલ્હીમાં હરિત આવરણ એ 299 ચો.કિમી હતું જે 2019માં વધીને 325 ચો.કિમી. થયું હતું.
- દિલ્હી સરકાર દ્વારા પર્યાવરણ મંત્રાલયે વર્ષ 2021

સુધીમાં 350 ચો.કિમી. ના હરિત આવરણનો લક્ષ્ય રાખેલ છે.

અભિયાન વિશે

- આ અભિયાન અંતર્ગત 17 દિવસોમાં 31 લાખ છોડ લગાવવામાં આવશે.
- 31 લાખ છોડમાંથી દિલ્હી સરકારના વિભિન્ન વિભાગોમાં 18 લાખ, દિલ્હી વિકાસ ઓથોરિટીમાં 9 લાખ 40 હજાર, દિલ્હી નગર નિગમ દ્વારા 2 લાખ અને મેટ્રો, ઉત્તર રેલવે વગેરે દ્વારા 2 લાખ છોડ લગાવવામાં આવશે.
- 31 લાખ છોડમાંથી, 20 લાખ છોડ મોટા વૃક્ષના હશે જ્યારે બાકીના 11 લાખ અન્ય નાના છોડ હશે જે સડકોની બંને તરફ લગાવવામાં આવશે.

ભારતીય રેલવેનો શૂન્ય કાર્બન ઉત્સર્જન પ્રાપ્ત કરવા માટેનો લક્ષ્ય

- ભારતીય રેલવે દ્વારા વર્ષ 2030 સુધીમાં શુદ્ધ શૂન્ય કાર્બન ઉત્સર્જન પ્રાપ્ત કરવાનો લક્ષ્ય રાખવામાં આવ્યો છે. શ્રીન રેલવે બનાવવાના લક્ષ્યને પ્રાપ્ત કરવાના પ્રયાસોને તેમના દ્વારા ગતિ આપવામાં આવી છે.
- શૂન્ય કાર્બન ઉત્સર્જન માટે જે પહેલો કરવામાં આવશે તેમાં લાઈનનું વિદ્યુતીકરણ, ટ્રેનોની ઊર્જા કાર્યક્ષમતામાં સુધાર, સ્ટેશનો માટે હરિત પ્રમાણપત્ર, ટ્રેનના કોચમાં જૈવ શૌચાલયોનું ફિટિંગ અને ઊર્જા માટે નવીનીકરણ સ્ત્રોતોનો ઉપયોગ કરવાનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે.

ચંબલ નદીમાં ડોલ્ફિનની સંખ્યામાં ઘટાડો

- તાજેતરમાં મધ્ય પ્રદેશના વન વિભાગ દ્વારા ડોલ્ફિનનો નવીનતમ ગણતરી રિપોર્ટ જાહેર કર્યો છે.

રિપોર્ટની મુખ્ય બાબતો

- 435 કિમી લાંબા ચંબલ નદી અભ્યારણમાં માત્ર

68 ડોલ્ફિન બચી છે. ચંબલ નદી અભ્યારણ ત્રણ રાજ્યો—મધ્ય પ્રદેશ, રાજસ્થાન અને ઉત્તર પ્રદેશમાં વિસ્તૃત છે.

- પાછલા 4 વર્ષોમાં ડોલ્ફિનની સંખ્યા 13% ઓછી થઈ છે.
- 2016માં ડોલ્ફિનની સંખ્યા 78 હતી જેમાં સતત ઘટાડો થઈ રહ્યો છે.

ડોલ્ફિનની સંખ્યામાં ઘટાડાના કારણો

- ગેરકાયદેસર રેતીનું ખનન
- નદીના પાણીનો અતિ ઉપયોગ
- નદીના માર્ગમાં બદલાવ
- આંતરિક જળમાર્ગ/મોટા માલવાહક જહાજોની અવરજવર
- વિભિન્ન માનવ/ધાર્મિક પ્રવૃત્તિઓ
- મત્સ્ય સંબંધી પ્રવૃત્તિઓની દુર્ઘટનાથી મૃત્યુ

Back to basics : ગંગા-ડોલ્ફિન વિશે

- તેનું વૈજ્ઞાનિક નામ પ્લેટનિસ્ટા ગેંગેટિકા છે.
- તે IUCNની સંકટગ્રસ્ત (Endangered) સૂચિમાં સૂચિબદ્ધ છે.
- તે ભારતનું રાષ્ટ્રીય જળચર જીવ છે અને તેને “સુસુ” નામથી ઓળખવામાં આવે છે.
- ભારતના 7 રાજ્યો અસમ, ઉત્તર પ્રદેશ, મધ્યપ્રદેશ, રાજસ્થાન, બિહાર ઝારખંડ અને પશ્ચિમ બંગાળમાં તે જોવા મળે છે.

ભારત ઊર્જા મોડેલ ફોરમ

- તાજેતરમાં સતત વિકાસ સ્તંભ (Sustainable Growth Pillar)ના સંયુક્ત કાર્ય સમૂહની બેઠકમાં ભારત ઊર્જા મોડેલ ફોરમનો શુભારંભ કરવામાં આવ્યો હતો.
- ફોરમમાં જ્ઞાન વહેંચનાર, ડેટા એજન્સીઓ અને સંબંધિત સરકારી મંત્રાલયનો સમાવેશ કરવામાં આવશે.
- શરૂઆતના સ્તર પર નીતિ આયોગ મંચની પ્રવૃત્તિઓનું

સમન્વય કરશે અને તેની શાસકીય સંરચનાને અંતિમ રૂપ આપશે.

- સતત વિકાસ આધાર સ્તંભ ભારત—અમેરિકી વ્યૂહરચના ઊર્જા ભાગીદારીનો એક મહત્વપૂર્ણ આધાર છે. તે નીતિ આયોગ અને યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સ એજન્સી ફોર ઇન્ટરનેશનલ ડેવલપમેન્ટ (USAID) ની સહઅધ્યક્ષતાનું મંચ છે.
- સતત વિકાસ આધાર સ્તંભ ત્રણ મુખ્ય પ્રવૃત્તિઓના રૂપમાં ઊર્જા ડેટા સંચાલન, ઊર્જા મોડેલિંગ સંચાલન અને ઓછા કાર્બન ઉત્સર્જન ધરાવતી ટેકનોલોજીના સહયોગ પર જોર આપે છે.

ભારત ઊર્જા મોડેલ ફોરમનો ઉદ્દેશ્ય

- મહત્વપૂર્ણ ઊર્જા અને પર્યાવરણ સંબંધિત મહત્વપૂર્ણ મુદ્દાઓ પર ચર્ચા કરવા એક મંચ આપવું.
- નિર્ણય લેવાની પ્રક્રિયાથી ભારત સરકારને અવગત કરાવવી.
- મોડેલિંગ ટીમો, સરકાર અને જ્ઞાનના ભાગીદારો અને નાણા આપતા લોકો વચ્ચેના સહયોગમાં સુધાર.
- વિચારોના આદાન—પ્રદાનને સુગમ બનાવવા, ઉચ્ચ ગુણવત્તા ધરાવતા અભ્યાસને સુનિશ્ચિત કરવો.
- વિભિન્ન સ્તરો પર અને વિભિન્ન ક્ષેત્રોમાં જ્ઞાન વચ્ચે પરસ્પર અભાવની ઓળખ કરવી.
- ભારતીય સંસ્થાનોની ક્ષમતા વધારવામાં મદદ કરવી.

ઊર્જા મોડેલિંગ શું છે ?

- ઊર્જા મોડેલિંગ કે ઊર્જા પ્રણાલી મોડેલિંગ એક પ્રક્રિયા છે, જેમાં ઊર્જા પ્રણાલીઓના કમ્પ્યુટર મોડેલ તૈયાર કરવામાં આવે છે, તથા ત્યારબાદ તેનું વિશ્લેષણ કરવામાં આવે છે.
- આ રીતના મોડેલ કઈ પ્રોજેક્ટમાં ટેકનોલોજી અને આર્થિક સ્થિતિઓના સંદર્ભમાં વિભિન્ન અંદાજોના પરીક્ષણ હેતુ પરિદેશ્ય વિશ્લેષણનો ઉપયોગ કરે છે.
- તેના પરિણામોમાં પ્રણાલીની વ્યવહારિતા, ગ્રીનહાઉસ ગેસ ઉત્સર્જન, પ્રાકૃતિક સંસાધન ઉપયોગ તથા પ્રણાલીની ઊર્જા દક્ષતા વિશે જાણકારી મળે છે.

ઘમ્મ ચક્ર દિવસ

- આંતરરાષ્ટ્રીય બૌદ્ધ સંઘે ભારત સરકારના સંસ્કૃતિ મંત્રાલય સાથે મળીને 4 જુલાઈ, 2020 અષાઢ પૂર્ણિમાના રોજ ઘમ્મ ચક્ર દિવસ મનાવ્યો હતો.
- શ્રીલંકામાં આ દિવસ “એસાલા પોયા” તથા થાઈલેન્ડમાં “અસાન્હા બુયા” નામથી પ્રખ્યાત છે.

ઘમ્મ ચક્ર દિવસનું મહત્વ :

- આ દિવસ બુદ્ધને જ્ઞાન પ્રાપ્ત કર્યા બાદ ભારતમાં વારાણસીની નજીક સારનાથમાં હિરણ ઉદ્યાન, ઋષિપટનમાં અષાઢ મહિનાની પ્રથમ પૂર્ણિમાના પહેલા પાંચ તપસ્વી શિષ્યોને ઉપદેશ આપવાની બાબતને ચિન્હિત કરે છે.
- ઘમ્મ ચક્ર પ્રવર્તન સૂત્રનો આ ઉપદેશ ધર્મના પ્રથમ ચક્રના ફરવાના નામથી પણ પ્રખ્યાત છે અને ચાર પવિત્ર સત્ય તથા ઉચ્ચ અષ્ટમાર્ગથી નિર્મિત છે.
- બુદ્ધ પૂર્ણિમા કે વેસાક પછી બૌદ્ધો માટે આ બીજો સૌથી પવિત્ર દિવસ છે.
- આ દિવસને બૌદ્ધો અને હિન્દુઓ દ્વારા પોતાના ગુરુ ઓ પ્રતિ સમ્માન પ્રકટ કરવા માટે ગુરુ પૂર્ણિમાના રૂપમાં મનાવવામાં આવે છે.

Back to basics :- ગૌતમ બુદ્ધ વિશે :

- ગૌતમ બુદ્ધનો જન્મ ઈ.સ. પૂર્વે 563માં કપિલવસ્તુ ના લુમ્બિની નામના સ્થળ પર થયો હતો. આ સ્થળ ભારત-નેપાળ સરહદ પાસે સ્થિત છે.
- બુદ્ધના માતાનું નામ માયાદેવી હતું જ્યારે તેના મૃત્યુ બાદ બુદ્ધની સંભાળ તેની પાલક માતા પ્રજાપતિ ગૌતમીએ રાખી હતી.
- બુદ્ધનું બાળપણનું નામ સિદ્ધાર્થ હતું.
- બુદ્ધના પિતાનું નામ શુદ્ધોદન હતું જેઓ શાક્ય ગણના પ્રમુખ હતા.

- બુદ્ધના લગ્ન 16 વર્ષની વયમાં યશોધરા સાથે થયા હતા. તેમના પુત્રનું નામ રાહુલ હતું.
- 29 વર્ષની વયે સિદ્ધાર્થ (બુદ્ધે) ગૃહત્યાગ કર્યો હતો. આ ઘટનાને બૌદ્ધ ગ્રંથમાં “મહાભિનિષ્ક્રમણ” તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.
- ગૃહ ત્યાગ પછી સિદ્ધાર્થના પ્રથમ ગુરુ વૈશાલીના આલારકલામ હતા જેમણે સિદ્ધાર્થને સાંખ્ય દર્શનની શિક્ષા આપી હતી.
- આલારકલામ બાદ બુદ્ધના બીજા ગુરુ રાજગૃહના રુદ્રકારમપુત્ર હતા.
- 6 વર્ષની કઠિન તપસ્યા બાદ 35 વર્ષની વયમાં વૈશાખ પૂર્ણિમાની રાતે નિરંજના નદીના કિનારે પીપળાના વૃક્ષ નીચે સિદ્ધાર્થને જ્ઞાન પ્રાપ્તિ થઈ હતી.
- જ્ઞાન પ્રાપ્તિ બાદ સિદ્ધાર્થ બુદ્ધ તરીકે ઓળખાય છે.
- ગૌતમ બુદ્ધે પોતાનો પ્રથમ ઉપદેશ સારનાથ ખાતે આપ્યો હતો. જે ઘટનાને “ધર્મચક્રપરિવર્તન” તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.
- બુદ્ધ પોતાના ઉપદેશો “પાલી” ભાષામાં આપતા હતા.
- 80 વર્ષની વયે ઈ.સ. પૂર્વે 483માં કુશીનગર (ઉત્તરપ્રદેશ)માં ગૌતમ બુદ્ધે દેહ ત્યાગ કર્યો જે ઘટનાને “મહાપરિનિર્વાણ” તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.
- હીનયાન, મહાયાન, વજ્રયાન, થેરવાદ એ બૌદ્ધ ધર્મના મુખ્ય સંપ્રદાયો છે.

સંસ્કૃત સાપ્તાહિકી

- 4 જુલાઈ, 2020થી ઓલ ઈન્ડિયા રેડિયો FM ન્યૂઝ ચેનલ 20 મિનિટના સમય માટે સંસ્કૃત ભાષામાં પ્રથમ વખત સમાચાર કાર્યક્રમનું પ્રસારણ કરશે.

- > ઓલ ઈન્ડિયા રેડિયોના આ સમાચાર કાર્યક્રમને “સંસ્કૃત સાપ્તાહિકી” નામ આપવામાં આવ્યું છે.
- > પ્રત્યેક શનિવારના સંસ્કૃત સાપ્તાહિકીનું પ્રસારણ કરવામાં આવશે. અને રવિવારે તેનું પુનઃ પ્રસારણ ઉપલબ્ધ થશે.
- > આ કાર્યક્રમના ઘટકો નીચે મુજબના રહેશે.

ઘટક	માહિતી
સુકિત	તે શરૂઆતી ખંડ હશે. તે શ્લોકના રૂપમાં હશે. આ ખંડમાં સંસ્કૃત સાહિત્યના એક અવતરણને શ્લોકના રૂપમાં સમજાવવામાં આવશે.
પ્રસંગ	ભારતીય મહાકાવ્યો, ઇતિહાસ કે ભારતની કલા અને સંસ્કૃતિક ક્ષેત્રથી એક વાર્તા.
સાપ્તાહિકી	સપ્તાહના ટોચના સમાચારો
સંસ્કૃત દર્શન	સંસ્કૃતની દુનિયાથી સમાચાર
જ્ઞાન વિજ્ઞાન	એક પ્રમુખ સંસ્કૃત ભાષાના સાક્ષર સાથે સાક્ષાત્કાર
એક ભારત શ્રેષ્ઠ ભારત	સંસ્કૃતના 5 સામાન્ય શબ્દોનો હિંદીમાં અનુવાદ
અનાવિક્ષિકી	તે સમાપન ખંડ હશે જેમાં ભારતની સંસ્કૃતિ અને પરંપરા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવામાં આવશે, સપ્તાહની પ્રમુખ ઐતિહાસિક ઘટનાઓને કવર કરવામાં આવશે.

માતાની પછેડી

- > તાજેતરમાં ગુજરાતના ટેક્સટાઈલ આર્ટ ફોર્મ ‘માતાની પછેડી’ એ ભૌગોલિક સંકેત-(GI tag) માટે અરજી નોંધાવી હતી.
- > ગુજરાત કાઉન્સિલ ઓન સાયન્સ એન્ડ ટેકનોલોજી દ્વારા જુલાઈ 2020ના બીજા અઠવાડિયામાં અરજી કરવામાં આવી હતી.

- > એપ્લિકેશન GI રજિસ્ટ્રીમાં નોંધાયા પછી તેના મૂલ્યાંકન અને મંજૂરી માટે લગભગ ત્રણ મહિનાનો સમય લાગે છે.

માતાની પછેડી વિષે

- > “માતાની પછેડી” એ ગુજરાતી શબ્દ છે જેનો અનુવાદ ‘માતૃ દેવીની પછળ’ છે.
- > ‘પછેડી’ એક ધાર્મિક કાપડ લોક કલા છે. જેમાં કેન્દ્રમાં માતા દેવીનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે અને બાકીના કાપડમાં તેમની વાર્તાઓ અને દંતકથાઓ દર્શાવવામાં આવે છે.
- > તેને ‘ગુજરાતની કલામકારી’ તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે.
- > હાલમાં આ કળા ગુજરાતના વાઘરી સમુદાયના 10-15 કુટુંબોના 70-80 લોકો જાણે છે.

‘માતાની પછેડીની વિશેષતાઓ

- > પરંપરાગત રીતે આ પછેડીને કાપડ પર હાથથી દોરવામાં અથવા બ્લોક-પ્રિન્ટ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવે છે.
- > હાથથી કાપી લંબચોરસ કાપડમાં કુદરતી અને ખનિજ રંગો ભરવા અને રંગવાની પ્રક્રિયામાં વપરાય છે.
- > જો કાપડ આકારનું ચોરસ હોય તો તે ‘માતાનો ચંદારવો’ નામથી ઓળખાય છે.

માતાની પછેડીનો ઉપયોગ

- > આ કાપડની લોક કલા માતા દેવીની કથાઓને દર્શાવવા માટે સંપૂર્ણપણે સમર્પિત છે.
- > તેની પવિત્રતાને કારણે તેને ઘણીવાર પવિત્ર કાપડ મંદિરના કપડા મંદિરમાં લટકાવવા અથવા માતા દેવીના ધાર્મિક કપડાં તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.
- > તેનો ઉપયોગ મુખ્યત્વે ધાર્મિક વિધિઓ માટે થાય છે અને નવરાત્રીના તહેવાર દરમિયાન તેની ઘણી માંગ રહે છે.

રાષ્ટ્રીય ચિકિત્સક દિવસ

- સમાજ પ્રતિ ડોકટરોના સમર્પણ અને પ્રતિબદ્ધતા માટે કૃતજ્ઞતા અને આભાર વ્યક્ત કરવા ભારતમાં પ્રત્યેક વર્ષે 1 જુલાઈના રોજ “રાષ્ટ્રીય ચિકિત્સક દિવસ” મનાવવામાં આવે છે.
- આ દિવસ ચિકિત્સક અને પશ્ચિમ બંગાળના બીજા મુખ્યમંત્રી ડો. બિધાન ચંદ્ર રોયના સમ્માનમાં મનાવવામાં આવે છે.

ડો. બિધાન ચંદ્ર રોય વિશે

- તેમનો જન્મ 1 જુલાઈ, 1882ના રોજ પટના બિહારમાં થયો હતો અને કલકત્તા, પશ્ચિમ બંગાળમાં 1 જુલાઈ, 1962ના રોજ તેમનું મૃત્યુ થયું હતું.
- તેઓ સમ્માનિત ચિકિત્સક, સ્વતંત્ર સેનાની અને 14 વર્ષ સુધી પશ્ચિમ બંગાળના મુખ્યમંત્રી રહ્યા હતા.
- તેમણે દુર્ગાપુર, બિધાનગર, અશોકનગર, કલ્યાણી અને હબરા નામના 5 શહેરોની સ્થાપના કરી હતી.
- વર્ષ 1961માં તેમને ભારત રત્નથી સમ્માનિત કરવામાં આવ્યા હતાં.

કિલ કોરોના અભિયાન

- મધ્યપ્રદેશ રાજ્યમાં COVID-19ના પ્રસારને નિયંત્રિત કરવા મધ્યપ્રદેશના મુખ્યમંત્રી દ્વારા ‘કિલ કોરોના અભિયાન’ શરૂ કરવામાં આવ્યું છે.
- તે એક ડોર-ટુ-ડોર સર્વે હશે.
- આ અભિયાનમાં 10 લાખ લોકો પર COVID-19 પરિક્ષણની ક્ષમતા એ બમણી કરી 4000 થી 8000 કરવામાં આવશે.

કિલ કોરોના અભિયાનની મુખ્ય બાબતો

- તે “ડોર ટુ ડોર” સર્વે એ પૂરા રાજ્યમાં 15 દિવસ સુધી ચલાવવામાં આવશે.
- આ 15 દિવસોમાં 2.5 લાખ COVID-19 પરિક્ષણો કરવામાં આવશે. દૈનિક આધાર પર 15-20 હજાર નમૂનાઓ એકત્રિત કરી પરિક્ષણ કરવાનો લક્ષ્ય હશે.

65 અને તેનાથી વધુ ઉંમરના લોકો માટે ડાક મતપત્ર

- દેશભરમાં COVID-19ના વધતા કેસ વચ્ચે વરિષ્ઠ નાગરિકોની સુરક્ષાને ધ્યાનમાં રાખતા કાયદા અને ન્યાય મંત્રાલયે લોકસભા અને વિધાનસભાની ચૂંટણીમાં ડાક મતપત્ર (Postal Ballot) માટે મતદારોની ઉંમરની મર્યાદામાં ઘટાડો કર્યો છે.
- નવા નિયમો મુજબ 65 વર્ષ અને તેનાથી વધુ ઉંમરના લોકોને પણ મતપત્રથી મતદાન કરવાનો વિકલ્પ પ્રાપ્ત થશે.
- આ ઉપરાંત ચૂંટણી આયોગની ભલામણો પર નિયમોમાં ફેરફાર કરતા મંત્રાલય દ્વારા એક અસ્થાયી વ્યવસ્થાના રૂપમાં “COVID-19ના શંકાસ્પદ ચેપીઓ”ને પણ ડાક મતપત્ર સુવિધાનો લાભ ઉઠાવવાની મંજૂરી આપી છે.
- આવનારા સમયમાં બિહાર રાજ્યમાં વિધાનસભાની ચૂંટણીનું આયોજન થવાનું છે આથી આ નિયમોનો સૌપ્રથમ લાભ તેમને પ્રાપ્ત થશે.

ડાક મત માટે જૂના નિયમો

- વિધિ અને ન્યાય મંત્રાલય ઓક્ટોબર 2019માં “ચૂંટણીનું આયોજન નિયમ, 1961”માં સુધારો કરતાં દિવ્યાંગો તથા 80 વર્ષથી વધુ ઉંમરના લોકોને

લોકસભા અને વિધાનસભામાં ડાક મતપત્રથી મતદાન કરવાની મંજૂરી આપી હતી.

ઓપરેશન સમુદ્ર સેતુ

- ભારતીય નૌસેના દ્વારા ‘ઓપરેશન સમુદ્ર સેતુ’ અંતર્ગત વ્યવસ્થા કરવામાં આવેલ INS જલાશ્વએ 1 જુલાઈ, 2020ના રોજ લગભગ 687 ભારતીય નાગરિકો સાથે 9 તૂતીકોરિન બંદરગાહમાં પ્રવેશ કર્યો હતો. તેની સાથે જ ભારતીય નૌસેના દ્વારા જહાજોના માધ્યમથી ઈરાનથી પાછા લાવવામાં આવેલા ભારતીય નાગરિકોની કુલ સંખ્યા 900 સુધી પહોંચી છે.
- ભારતીય નૌસેનાએ હજી સુધી માલદીવ, શ્રીલંકા અને ઈરાનથી કુલ 3992 ભારતીય નાગરિકો પાછા આવ્યા છે. આ સંપૂર્ણ કાર્ય એ ‘ઓપરેશન સમુદ્ર સેતુ’ અંતર્ગત કરવામાં આવ્યું હતું.

“ડ્રીમ કેરલ” પ્રોજેક્ટ

- કેરલ સરકાર કોરોના વાયરસ મહામારીને કારણે પોતાની રોજગારી ગુમાવ્યા બાદ વિદેશ અને અન્ય રાજ્યોથી પાછા ફરતા લોકોની ક્ષમતા અને અનુભવનો લાભ પ્રાપ્ત કરવા અને તેમના પુનર્વાસની વ્યવસ્થા કરવા “ડ્રીમ કેરેલા” પ્રોજેક્ટ શરૂ કરવાની યોજના બનાવી રહી છે.
- એક અંદાજ મુજબ કેરલમાં પાછા ફરતા લગભગ 52% પ્રવાસી ભારતીયોએ પોતાનો રોજગાર ગુમાવ્યો છે.
- આ પ્રોજેક્ટનો સમન્વય કેરલ સરકારના વિભિન્ન વિભાગોના માધ્યમથી કરવામાં આવશે અને આવનાર 100 દિવસોમાં તેના સફળ અમલકીરણનો લક્ષ્ય રાખવામાં આવ્યો છે.

ગ્રેટ ઈમિગ્રેટસ સમ્માન

- COVID-19 સ્વાસ્થ્ય સંકટને ઓછું કરવાના પ્રયાસોમાં યોગદાન આપવા હેતુ સિદ્ધાર્થ મુખર્જી અને રાજ ચેટ્ટી સહિત કુલ 38 પ્રવાસી અમેરિકી નાગરિકોને કાર્નેગી કોર્પોરેશન ઓફ ન્યૂયોર્ક દ્વારા વર્ષ 2020 માટે “ગ્રેટ ઈમિગ્રેટસ”ના રૂપમાં સમ્માનિત કરવામાં આવ્યા છે.
- આ પુરસ્કાર એવા પ્રવાસી અમેરિકી નાગરિકોને આપવામાં આવે છે જેઓ અમેરિકાના સમાજની પ્રગતિમાં પોતાનું યોગદાન આપતા હોય છે.

ડાયના પુરસ્કાર

- દિલ્હીની એક 13 વર્ષીય સ્કૂલી છાત્રા ફેયા ઠકરાલને વર્ષ 2020ના ડાયના પુરસ્કાર માટે સમ્માનિત કરવામાં આવેલ છે.
- આ પુરસ્કાર વેલ્સની રાજકુમારી ડાયનાની જયંતી પર યુવાઓના માનવીય પ્રયાસો માટે આપવામાં આવતું સમ્માન છે.
- ફેયા ઠકરાલને આ પુરસ્કાર “રિસાયકલર એપ” વિકસિત કરવા માટે આપવામાં આવેલ છે. આ એક વેબ આધારિત મોબાઈલ એપ છે જે ઉપયોગકર્તાઓને કચરાનું સંચાલન કરતા લોકો સાથે જોડવાનું કાર્ય કરે છે.
- ડોર-ટુ-ડોર કચરો ઉપાડવાની આ પ્રક્રિયા, જેમની પાસે કચરો છોડવા માટે સાધન અથવા સમય નથી તેમના માટે ફરીથી વાપરી શકાય તેવા કચરાના સરળ નિકાલમાં મદદ કરે છે.

ડાયના પુરસ્કાર વિશે

- ડાયના પુરસ્કારની સ્થાપના વર્ષ 1999માં તે સમયના ચાન્સેલર ગોર્ડન બ્રાઉનની અધ્યક્ષતા ધરાવતા એક બોર્ડ દ્વારા કરવામાં આવી હતી. તેના અનુસાર આ

પુરસ્કાર યુવા લોકોની ઉત્કૃષ્ટ ઉપલબ્ધિના સમર્થનમાં વેલ્સની રાજકુમીર “ડાયના”ની વ્યક્તિગત રૂચિને દર્શાવે છે.

- આ પુરસ્કાર 9-25 વર્ષના યુવાઓને તેમના સામાજિક અને માનવીય કાર્ય માટે આપવામાં આવે છે.

સેન્ટ્રલ ઝૂ ઓથોરિટી

- પર્યાવરણ મંત્રાલય દ્વારા સેન્ટ્રલ ઝૂ ઓથોરિટીનું પુનર્ગઠન કરવામાં આવ્યું છે.
- સેન્ટ્રલ ઝૂ ઓથોરિટી (CZA) અંતર્ગત હવે સ્કૂલ ઓફ પ્લાનિંગ એન્ડ આર્કિટેક્ચર, દિલ્હીના એક નિષ્ણાંત અને એક મોલેક્યુલર બાયોલોજિસ્ટનો સમાવેશ કરવામાં આવશે.

સેન્ટ્રલ ઝૂ ઓથોરિટીવિશે

- CZA એ એક વૈધાનિક સંસ્થા છે જેની અધ્યક્ષતા પર્યાવરણ મંત્રી દ્વારા કરવામાં આવે છે.
- CZA ને દેશભરમાં ઝૂ (ZOO)ના નિયમનનું કાર્ય સોંપવામાં આવ્યું છે.
- દેશમાં પ્રત્યેક ઝૂ ને સંચાલન માટે CZAની માન્યતા પ્રાપ્ત કરવી આવશ્યક છે.
- CZAમાં અકે અધ્યક્ષ, 10 સદસ્યો અને એક સદસ્ય સચિવ હોય છે.
- CZAનો મુખ્ય ઉદ્દેશ્ય વન્ય જીવના સંરક્ષણમાં રાષ્ટ્રીય પ્રયાસને પૂરો કરવાનો છે.

ફિટ હૈ તો હિટ હૈ ઈન્ડિયા

- કેન્દ્રીય માનવ સંસાધન અને વિકાસ મંત્રી અને કેન્દ્રીય રમત અને યુવા બાબતોના મંત્રીએ શાળાના બાળકો માટે “ફિટ ઈન્ડિયા અભિયાન” અંતર્ગત “ફિટ હૈ તો હિટ હૈ ઈન્ડિયા” વેબિનાર લોન્ચ કરેલ છે.

વેબિનારની મુખ્ય બાબતો

- આ વેબિનારમાં શારીરિક તંદુરસ્તી નિષ્ણાંતો એ પેનલિસ્ટ વિદ્યાર્થીઓ અને માતાપિતાના પ્રશ્નોના જવાબ આપે છે અને COVID-19 ની ઘટનામાં શારીરિક અને માનસિક સ્વાસ્થ્યનું મહત્ત્વ સમજાવે છે.
- આ વેબિનારમાં “#FitIndiaTalks” ના લોન્ચને ચિન્હિત કરવામાં આવ્યું હતું જેમાં છાત્રો માટે વિશેષજ્ઞો દ્વારા કરવામાં આવતી વાતચીત અને ઈન્ટરએક્ટિવ સત્રોની એક શ્રેણી દર્શાવવામાં આવેલી છે.

IOCL અને બેકિસમકો LPG લિમિટેડ વચ્ચે કરાર

- ઈન્ડિયન ઓયલ કોર્પોરેશન લિમિટેડની દુબઈ સ્થિત પેટાકંપની IOC મિડલ ઈસ્ટ FZE અને બાંગ્લાદેશની બેકિસમકો LPG લિમિટેડની સંયુક્ત અરબ અમીરાત આધારિત હોલિંગ કંપની RR હોલિંગ લિમિટેડ વચ્ચેના કરાર પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા.
- આ કરાર અનુસાર બાંગ્લાદેશમાં LPG વ્યવસાય માટે 50 : 50 સંયુક્ત ઉદ્યમ કંપનીનું ગઠન કરવામાં આવશે.

સંયુક્ત ઉદ્યમ કઈ રીતે કાર્ય કરશે ?

- આ કંપની બેકિસમકો LPG લિમિટેડની હાલની LPG મિલ્કતનું અધિગ્રહણ કરવાની શરૂઆત કરશે. તયરબાદ બાંગ્લાદેશના ઊંડા પાણીના બંદરમાં કંપનીનું LPG ટર્મિનલ સ્થાપવામાં આવશે.
- આ LPG ટર્મિનલ એ મોટા ગેસ વાહક પ્રાપ્ત કરવામાં સક્ષમ હશે. તેનાથી LPGની આયાતમાં ઘટાડો થશે અને બાંગ્લાદેશને સસ્તી કિંમત પર LPG ઉપલબ્ધ કરાવી શકાશે.

ઓશોક લવાસા ADBના નવા ઉપાધ્યક્ષ

- તાજેતરમાં અશોક લવાસાને એશિયન ડેવલપમેન્ટ બેંક (ADB)ના ઉપાધ્યક્ષના રૂપમાં નિયુક્ત કરવામાં આવ્યા છે.
- અશોક લવાસા એ 1980ની બેચના સેવાનિવૃત્ત IAS અધિકારી છે.

Back to basics : એશિયન ડેવલપમેન્ટ

બેંક (ADB) વિશે

- ADB એક ક્ષેત્રીય વિકાસ બેંક છે જેની સ્થાપના 19 ડિસેમ્બર, 1966માં કરવામાં આવી હતી.
- આ બેંકની સ્થાપનાનો ઉદ્દેશ એશિયા-પ્રશાંત ક્ષેત્રમાં આર્થિક અને સામાજિક વિકાસને ગતિ આપવાનો છે.
- બેંકની અધ્યક્ષતા જાપાન દ્વારા કરવામાં આવે છે.
- બેંકનું મુખ્યાલય મનીલા, ફિલિપિન્સ ખાતે સ્થિત છે.
- બેંકના સદસ્યોની સંખ્યા 68 છે. જેમાંથી 49 એશિયા અને પ્રશાંત ક્ષેત્રના અને બાકીના 19 અન્ય ક્ષેત્રના છે.

ADB અંતર્ગત ટોચના સભ્યો અને તેમનો હિસ્સો

ક્રમ	ADB સભ્ય	હિસ્સો (ટકામાં)
1	જાપાન	15.6
2	સંયુક્ત રાષ્ટ્ર અમેરિકા (USA)	15.6
3	ચીન	6.4
4	ભારત	6.3
5	ઓસ્ટ્રેલિયા	5.8

શુદ્ધ UV સેનિટાઇઝર

- ઈન્ડિયન ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ટેકનોલોજી-કાનપુરના શોધકર્તાઓએ કોઈ રૂમને કીટાણુરહિત કરવા શુદ્ધ

(SHUDH) અલ્ટ્રા વાયોલેટ (UV) સેનિટાઇઝિંગ ઉપકરણ વિકસિત કરેલ છે.

- તેનું પૂરું નામ “સ્માર્ટફોન ઓપરેટેડ હેંડી અલ્ટ્રા વાયોલેટ ડિસઈન્ફેક્શન હેલ્પર (SHUDH) છે.
- આ ડિવાઇસ 115 મિનિટમાં 10X10ના રૂમને કીટાણુ રહિત કરવામાં સક્ષમ છે.
- એક એપના માધ્યમથી પોતાના સ્માર્ટફોન દ્વારા આ ઉપકરણને ચાલુ અથવા બંધ કરી શકાય છે. અને તેની ગતિ અને સ્થાનને દૂરથી નિયંત્રિત કરી શકાય છે.
- આ સેનિટાઇઝરમાં 6 UV લાઈટ્સ લગાવવામાં આવી છે.

વિશ્વ યુવા કૌશલ દિવસ

- દર વર્ષે 15 જુલાઈના રોજ વિશ્વ યુવા કૌશલ દિવસના રૂપમાં મનાવવામાં આવે છે.
- આ દિવસ યુવાઓને રોજગાર, ઉદ્યોગ અને કાર્ય માટે કૌશલ્યના માધ્યમના મહત્વની ઓળખ માટે મનાવવામાં આવે છે.
- વર્ષ 2020ના વિશ્વ યુવા કૌશલ દિવસની થીમ :- Skills for a resilient youth.
- આ દિવસ સંયુક્ત રાષ્ટ્ર દ્વારા અન્ય વિશ્વ સંગઠનો સાથે મનાવવામાં આવે છે. આ દિવસ સંબંધિત કાર્યક્રમોનું આયોજન એ યુનેસ્કો અને વિશ્વ મજૂર સંગઠન દ્વારા કરવામાં આવે છે.

ઈન્દ્ર મણિ એ સંયુક્ત રાષ્ટ્રમાં ભારતના રાજદૂત અને સ્થાયી પ્રતિનિધિ તરીકે નિયુક્ત

- તાજેતરમાં જિનેવા, સ્વિટ્ઝર્લેન્ડમાં સંયુક્ત રાષ્ટ્ર અને અન્ય આંતરરાષ્ટ્રીય સંગઠનો માટે ઈન્દ્ર મણિ પાંડેને ભારતના નવા રાજદૂત અને સ્થાયી પ્રતિનિધિના રૂપમાં નિયુક્ત કરવામાં આવ્યા છે.

“ઇન્ટર આપ કા” સોશિયલ મીડિયા અભિયાન

- મધ્ય પ્રદેશ રાજ્યમાં પ્રવાસીઓને આર્કષિત કરવા, મધ્ય પ્રદેશ પ્રવાસી બોર્ડ એક સોશિયલ મીડિયા અભિયાન શરૂ કર્યું છે. આ અભિયાનનું નામ “ઇન્ટર આપ કા” રાખવામાં આવ્યું છે.
- મધ્ય પ્રદેશમાં પ્રવાસી સ્થળોની વિશેષતાઓનું વર્ણન ફોટો અને વીડિયોના માધ્યમથી આ અભિયાન અંતર્ગત કરવામાં આવશે.

અભિયાનની મુખ્ય બાબતો

- અભિયાનના માધ્યમથી પ્રવાસી બોર્ડનું લક્ષ્ય એ પ્રવાસીઓને ટૂર પેકેજની રજૂઆત કરી પર્યટન ક્ષેત્રમાં વિશ્વાસ સ્થાપિત કરવાનો છે.
- આ પેકેજ વિશેષ રૂપથી COVID-19 ચેપના બચાવથી સુરક્ષિત યાત્રા, પ્રવાસ અને ભ્રમણને ધ્યાનમાં રાખીને બનાવવામાં આવેલ છે.

આવકના આધારે દેશોનું વર્ગીકરણ

- વર્ષ 2020-21ના વિશ્વ બેંકના દેશના વર્ગીકરણ અનુસાર આવકના સ્તરના આધાર પર નેપાલની અર્થવ્યવસ્થાને નિમ્ન-મધ્ય આવક અર્થવ્યવસ્થા તરીકે વર્ગીકૃત કરવામાં આવેલ છે જ્યારે શ્રીલંકાની અર્થવ્યવસ્થાને પણ એ જ શ્રેણીમાં વર્ગીકૃત કરવામાં આવેલ છે.
- દર વર્ષે વિશ્વ બેંક દેશોને ચાર આવકના સમૂહોમાં વર્ગીકૃત કરે છે. જેમાં નિમ્ન આવક, નિમ્ન-મધ્ય આવક, ઉપરી-મધ્ય આવક અને ઉચ્ચ આવકની શ્રેણીનો સમાવેશ થાય છે.

- વિશ્વ બેંક દ્વારા આ વર્ગીકરણ કરવા માટે “એટલસ પદ્ધતિ”નો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે.
- એપ્લસ પદ્ધતિ મુજબ કોઈપણ દેશની કુલ રાષ્ટ્રીય આવકને વર્તમાન અમેરિકી ડોલરમાં પરિવર્તિત કરવામાં આવે છે.
- વર્ષ 2020ના વર્ગીકરણ અનુસાર, ભારત એ નિમ્ન-મધ્ય આવક ધરાવતો દેશ છે.

એશિયાનો સૌથી મોટો સોલાર પ્લાન્ટ

- તાજેતરમાં ભારતના પ્રધાનમંત્રી દ્વારા વીડિયો કોન્ફરન્સના માધ્યમથી 750 મેગાવોટના રીવા અલ્ટ્રા મેગા સોલાર પ્લાન્ટનું ઉદ્ઘાટન કરવામાં આવ્યું હતું.
- આજ સુધીમાં આ સોલાર પ્લાન્ટ એ ભારત અને એશિયામાં સૌથી સિંગલ-સાઈટ પાવર પ્લાન્ટ છે.

રીવા અલ્ટ્રા મેગા સોલાર ઊર્જા પ્રોજેક્ટ

- રીવા અલ્ટ્રા મેગા સોલાર ઊર્જા પ્રોજેક્ટ એ મધ્ય પ્રદેશના રીવા જિલ્લાના ગુરૂ તાલુકામાં સ્થિત છે. આ પ્રોજેક્ટ 1590 એકર ભૂમિમાં ફેલાયેલ છે.
- આ પાવર પ્રોજેક્ટની સફળતા માટે સોલાર એનર્જી કોર્પોરેશન ઓફ ઈન્ડિયા અને મધ્ય પ્રદેશ ઊર્જા વિકાસ નિગમ લિમિટેડ વચ્ચે એક સંયુક્ત ઉદ્યમ કંપનીની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી.
- આ પ્રોજેક્ટનો સંપૂર્ણ ખર્ચ એ લગભગ રૂ. 4000 કરોડ છે.
- ઈન્ટરનેશનલ ફાયનાન્સિયલ કોર્પોરેશન (IFC) આ પ્રોજેક્ટ માટે નાણાકીય સહાય આપી રહ્યું છે.
- દિલ્હી મેટ્રો રેલવે કોર્પોરેશન 750 મેગાવોટના રીવા અલ્ટ્રા મેગા સોલાર પાવર પ્રોજેક્ટ અંતર્ગત સંસ્થાગત ગ્રાહક છે. રીવા અલ્ટ્રા મેગા સોલાર પ્લાન્ટ દ્વારા ઉત્પાદિત વીજળીનો 24% ભાગ એ દિલ્હી મેટ્રોને આપવામાં આવશે.

બધા જ ઘરોમાં LPG ગેસ હોય તેવું રાજ્ય

- હિમાચલ પ્રદેશ એ ભારતનું એવું પ્રથમ રાજ્ય બન્યું છે જ્યાં દરેક ઘરમાં LPG ગેસ કનેક્શન હોય.
- પ્રધાનમંત્રી ઉજ્જવલા યોજના અંતર્ગતનો લક્ષ્ય પ્રાપ્ત કરનારું તે પ્રથમ રાજ્ય બન્યું છે.
- પ્રધાનમંત્રી ઉજ્જવલા યોજના ઉપરાંત હિમાચલ પ્રદેશ રાજ્ય સરકારની “હિમાચલ ગૃહિણી સુવિધા યોજના” એ રાજ્યમાં 100% ઘરેલુ રસોઈ ગેસ કનેક્શન પ્રાપ્ત કરવામાં મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા નિભાવી છે.

હિમાચલ ગૃહિણી સુવિધા યોજના

- કેન્દ્ર સરકારની ઉજ્જવલા યોજના અંતર્ગત છૂટેલા પરિવારોને LPG ગેસ કનેક્શન ઉપલબ્ધ કરાવવા આ યોજના શરૂ કરવામાં આવી હતી.

બલરામ યોજના

- ઓડિશા રાજ્ય સરકાર દ્વારા રાજ્યમાં ભૂમિહીન ખેડૂતો માટે એક યોજનાની શરૂઆત કરવામાં આવી છે. તેના અંતર્ગત લગભગ 7 લાખ ભૂમિહીન ખેડૂતોને ઋણ આપવામાં આવશે. આ યોજનાનું નામ એ “બલરામ યોજના” રાખવામાં આવ્યું છે.
- યોજના અંતર્ગત રાજ્યમાં ભૂમિહીન ખેડૂતોને નાણાકીય સહાયતા આપવામાં આવશે જેઓ COVID-19 મહામારીના કારણે તકલીફમાં મૂકાયા છે.

બલરામ યોજનાની મુખ્ય બાબતો

- આ યોજના અંતર્ગત ઋણ એ સંયુક્ત જવાબદારી જૂથોના માધ્યમથી આપવામાં આવશે.

- આવનારા વર્ષોમાં લગભગ 7 લાખ ખેડૂતોને ઋણની સેવા આપવામાં આવશે. તેના માટે ખેડૂતોના 1,40,000 સમૂહોનું નિર્માણ કરવામાં આવ્યું છે.
- વર્તમાન નાણાકીય વર્ષમાં ખેડૂતોના 70000 આવા સમૂહો ક્રેડિટનો લાભ ઉઠાવી શકશે, જ્યારે બાકીના સમૂહોને આવનારા નાણાકીય વર્ષમાં લાભ મળશે.
- પ્રત્યેક સમૂહમાં 5 ભૂમિહીન ખેડૂતનો સમાવેશ કરવામાં આવશે. ખેડૂત સમૂહોમાં પ્રત્યેકને 1.6 લાખ રૂપિયાના ઋણની સહાયતા કરવામાં આવશે.
- ઓડિશા સરકારના કૃષિ અને ખેડૂત વિભાગે નાબાર્ડ (NABARD) સાથેના સહયોગથી આ યોજનાની શરૂ કરી છે.

વોન કર્મન પુરસ્કાર

- ઈસરોના અધ્યક્ષ ડો. કે. સિવાનને 2020ના વોન કર્મન પુરસ્કાર માટે નામાંકિત કરવામાં આવેલ છે.
- આ પુરસ્કાર એ ઈન્ટરનેશનલ એકેડમી ઓફ એસ્ટ્રોનોટિક્સ દ્વારા આપવામાં આવે છે.
- પુરસ્કારનું નામ એ એરોસ્પેસ એન્જિનિયર અને એરોડાયનેમિક્સ વિશેષજ્ઞ થિયોડોર વોન કર્મનના નામ પર રાખવામાં આવેલ છે.
- કે. સિવાસ એ કસ્તૂરીરંગન અને યૂ.આર. રાવ પછી પુરસ્કાર પ્રાપ્ત કરનાર ત્રીજા ભારતીય છે.

દુનિયાની પ્રથમ રિયુઝેબલ PPE કીટ

- ભારતીય કંપની લોયલ ટેક્સટાઈલ મિલ્સે તાજેતરમાં દુનિયાની પ્રથમ રિયુઝેબલ PPE કીટ લોન્ચ કરી હતી.
- રિયુઝેબલ PPE કીટ સાથે, રિયુઝેબલ વસ્ત્ર અને શૂન્ય વાયરસ પ્રવેશ સાથે ફેસ માસ્ક પણ લોન્ચ કરવામાં આવ્યા હતા.

- અરિલાયન્સ ઈન્ડ્ટ્રીઝ લિમિટેડ અને સ્વિટ્ઝર્લેન્ડ સ્થિત ટેક્સટાઈલ ઈનોવેશન કંપની heiq Material AGના સહયોગથી લોયલ ટેક્સટાઈલ મિલ્સ દ્વારા રિયુઝેબલ માસ્ક, વસ્ત્ર અને PPE કીટ લોન્ચ કરવામાં આવ્યા છે.

જમ્મુ-કાશ્મીરમાં 6 વ્યુહાત્મક પુલોનું ઈ-ઉદ્ઘાટન

- તાજેતરમાં ભારતના રક્ષા મંત્રી દ્વારા જમ્મુ-કાશ્મીરના સંવેદનશીલ સીમા પાસેના ક્ષેત્રોમાં 6 વ્યુહાત્મક પુલોનું ઉદ્ઘાટન કરવામાં આવ્યું હતું.
- આંતરરાષ્ટ્રીય સીમા અને નિયંત્રણ રેખા સાથે વ્યુહાત્મક મહત્ત્વ ધરાવતા 6 પુલોનું નિર્માણ સીમા સડક સંગઠન (BRO) દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું.

વ્યુહાત્મક પુલો વિશેની માહિતી

- 6 માંથી પુલ કઠુઆ જિલ્લાના તરનાહ ખાતે છે.
- જમ્મુ જિલ્લાના અખનૂર-પલ્લનવાલા રોડમાં 4 પુલ સ્થિત છે.
- આ બધા જ પુલોનું નિર્માણ BRO દ્વારા “પ્રોજેક્ટ સંપર્ક” અંતર્ગત કરવામાં આવ્યું છે.
- 6 પુલોની લંબાઈ ન્યૂનતમ 30 મીટરથી લઈને મહત્તમ 300 મીટર સુધી છે.
- 6 પુલોના નિર્માણનો કુલ ખર્ચ રૂ. 43 કરોડ થયો છે.
- 6 પુલોનું નિર્માણ ક્ષેત્રના વ્યુહાત્મક મહત્ત્વ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરીને કરવામાં આવેલ છે કારણ કે બધા પુલ ભારતીય સશસ્ત્ર બળોની અવરજવરને સુગમ બનાવવામાં મદદ કરશે.

CII-ITC સસ્ટેનેબિલિટી પુરસ્કાર-2019

- તાજેતરમાં “રાષ્ટ્રીય તાપ વિદ્યુત નિગમ લિમિટેડ”ને કોર્પોરેટ ઉત્કૃષ્ટતા શ્રેણી અંતર્ગત ઉત્કૃષ્ટ ઉપલબ્ધિ

માટે પ્રતિષ્ઠિત “CII-ITC સસ્ટેનેબિલિટી પુરસ્કાર-2019” આપવામાં આવ્યો હતો.

કયા અભિયાનો/પહેલો અંતર્ગત પુરસ્કાર

આપવામાં આવ્યો ?

- 1) બાલિક સશક્તિકરણ મિશન :
 - તે “રાષ્ટ્રીય તાપ વિદ્યુત નિગમ” (NTPC)નો પ્રમુખ કોર્પોરેટ સોશિયલ રિસ્પોન્સિબિલિટી (CSR) કાર્યક્રમ છે.
 - 4 અઠવાડિયાના આવાસીય કાર્યક્રમ અંતર્ગત NTPC પોતાના પાવર સ્ટેશનની આસપાસ વંચિત પૃષ્ઠભૂમિથી આવતી અથવા સ્કૂલ જતી બાલિકાઓને લાભ પહોંચાડી તેમના સમગ્ર વિકાસને પ્રોત્સાહન આપે છે.
- 2) કોન્ટ્રેક્ટર લેબર ઈન્ફોર્મેશન મેનજમેન્ટ સિસ્ટમ :
 - આ પ્રણાલી/સિસ્ટમ અંતર્ગત કરાર પરના શ્રમિકો (Contract Labours)ને પ્રોજેક્ટના સ્થળો પર મહિનાના અંતિમ દિવસે કામની ચૂકવણી કરવામાં આવે છે.

Back to basics : CII-ITC સસ્ટેનેબિલિટી

પુરસ્કાર-2019

- વર્ષ 2006માં ગઠિત આ પુરસ્કાર એવા વ્યવસાયોમાં ઉત્કૃષ્ટતા માટે આપવામાં આવે છે જે પોતાની પ્રવૃત્તિઓમાં વધુ ટકાઉ અને સમાવેશી હોવાની રીતોને અપનાવે છે.
- આ પુરસ્કાર એ “CII-ITC સેન્ટર ઓફ એકસીલેન્સ ફોર સસ્ટેનેબલ ડેવલપમેન્ટ”ના નિરંતર પ્રયાસોનો એક ભાગ છે જે વ્યાપારને ટકાઉ રીતો પર જાગૃકતા પેદા કરવા અને વ્યાપારિક ક્ષમતાને બનાવી રાખવાની દિશામાં કાર્ય કરે છે.

ભારત વૈશ્વિક સપ્તાહ 2020

- 9 જુલાઈ, 2020ના રોજ પ્રધાનમંત્રીએ લંડનમાં શરૂ થઈ રહેલા “ભારત વૈશ્વિક સપ્તાહ 2020” સંમેલનને સંબોધિત કર્યું હતું.
- આ સંમેલનની થીમ “બી ધ રિવાઈવલ : અ બેટર ન્યુ વર્લ્ડ” રાખવામાં આવી હતી.
- આ સંમેલનનો ઉદ્દેશ્ય ભારતની વ્યાપાર અને વિદેશી રોકાણ પ્રક્રિયાઓ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવું અને વ્યુહાત્મક અને સાંસ્કૃતિક અવસર વિશે જાણકારી મેળવી આ ક્ષેત્રોમાં આવતા પડકારને સમજીને ઉચિત નિર્ણય લેવાનો છે.
- યુનાઈટેડ કિંગડમ સ્થિત મીડિયા હાઉસ “ઈન્ડિયા ઈન્ક સમૂહ” આ કાર્યક્રમનું વાર્ષિક ધોરણે આયોજન કરે છે.
- આ સંમેલનમાં વ્યાપાર, ભૂ-રાજનીતિ, બેંકિંગ અને નાણા, ટેકનોલોઈ, રક્ષા અને સુરક્ષા, કલા અને સંસ્કૃતિ તથા ફાર્મા ક્ષેત્રથી સંબંધિત મુદ્દાઓનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો.

સંયુક્ત આરબ અમીરાતનું પ્રથમ મંગળ મિશન “હોપ”

- સંયુક્ત આરબ અમીરાત (UAE)નું પ્રથમ મંગળ મિશન એ તાજેતરમાં લોન્ચ કરવામાં આવ્યું હતું.
- તેને જાપાનના તનેગાશિમા સ્પેસ સેન્ટરથી પ્રક્ષેપિત કરવામાં આવ્યું હતું.

મિશનના પ્રક્ષેપણ માટે જુલઈ મહિનાનું મહત્વ

- મંગળ ગ્રહ માટે અંતરિક્ષ યાનને પૃથ્વીથી જુલાઈ મહિનામાં પ્રક્ષેપિત કરવામાં આવે છે કારણ કે પૃથ્વી અને મંગળ બંને અલગ અલગ ગતિઓથી સૂર્યની પરિક્રમા કરે છે તથા પ્રત્યેક બે વર્ષમાં એક વખત

પરસ્પર સૌથી નજીકના બિંદુઓ પર સંરેખિત થાય છે.

મિશન હોપ વિશે

- મિશન હોપની ઘોષણા એ વર્ષ 2015માં કરવામાં આવી હતી. તેનો ઉદ્દેશ્ય માનવ જાતિ માટે “લાલ ગ્રહ”ના વાતાવરણનું પ્રથમ સંપૂર્ણ પ્રતિરૂપ તૈયાર કરવાનો છે.
- હોપ મિશન એક મંગળની પરિક્રમા કરતું અંતરિક્ષ યાન છે જે મંગળ ગ્રહના દુર્લભ વાતાવરણનો અભ્યાસ કરશે.
- આ મિશનના સફળ થવા પર હોપ ઓર્બિટર એ અમેરિકા, યુરોપ, અને ભારતના મંગળ ગ્રહનો અભ્યાસ કરતા 6 મિશનોમાં શામેલ થઈ જશે.

હોપ ઓર્બિટ

- હોપ પ્રોબના મિશનનું આયુષ્ય એક મંગળ વર્ષનું છે જે પૃથ્વીના લગભગ બે વર્ષોના બરાબર છે.
- હોપ પ્રોબના ત્રણ મુખ્ય ઉદ્દેશ્યો છે.
 - 1) મંગળના વાતાવરણની નીચલી સપાટી તથા ગ્રહ પર આબોહવાની ગતિશીલતાનું અધ્યયન અને મંગળનો પ્રથમ ગ્લોબલ વેધર મેપ તૈયાર કરવો.
 - 2) મંગળના ઉપરના અને નીચેના વાતાવરણની સ્થિતિઓમાં પરસ્પર સંબંધ તથા ગ્રહથી હાઈડ્રોજન અને ઓક્સિજનના પલાયનમાં મંગળના વાતાવરણની ભૂમિકાને સ્પષ્ટ કરવી.
 - 3) મંગળના ઉપરના વાતાવરણમાં હાઈડ્રોજન અને ઓક્સિજનની ઉપસ્થિતિ તથા પરિવર્તનશીલતાનો અભ્યાસ.
- આ મિશન એ મંગળ ગ્રહ પર પાણીની ઉપસ્થિતિનું પ્રમાણ તથા જૈવ પદાર્થોના અવશેષ એ તથ્ય તરફ સંકેતન કરે છે કે આ લાલ ગ્રહ પર કોઈક વખત જીવન યોગ્ય હતું.
- મંગળના ભૂતકાળની સમજ વૈજ્ઞાનિકોને પૃથ્વીના ભવિષ્યને સમજવામાં મદદ કરી શકે છે.

સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાની લેટેસ્ટ માહિતી અને ફ્રી મટીરિયલ્સ
તેમજ રેગ્યુલર કન્ટેન્ટ અફેર્સ મેળવવા માટે
નીચે આપેલા અમારા
Social Media Icon પર Click કરો.

JOIN OUR TELEGRAM
t.me/icerajkotofficial

YouTube
ICE RAJKOT

Instagram
ICE RAJKOT

Facebook
like | comment | share
ICE RAJKOT

twitter
ICE RAJKOT

